پښتو متلونه

چاپ او دری ژباړه

د

بینوا

انګریزی ژباړه

د

ع . شینواری

دافغانستان دعلومو اکاډمی

دپښتو څیړنو دبین المللی مرکز

خپرونه

دخپرونو پرله پسی ګڼه — ۸

کابل — ۱۳۵۸

دولتی مطبعه

پښتو متلونه

چاڼ او دري ژباړه

د

عبدالرؤف بینوا

انګریزي ژباړه

د

عبدالمحمد شینواری

د افغانستان د علومو اکاډمۍ

د پښتو څېړنو د بین المللي مرکز

خپرونه

کابل - ۱۳۵۸

د خپرونو پرله پسې ګڼه — ۸

د عبد الحسیب (حکیمی)

پەزیا راوا هتمام

متلونه

متلونه لنډې ، دجامع مفهوم لرونکې ، په کلمه برابرې وینا وې دي چې یې نسل په نسل د استدلال د تایید لپاره دخبرو اترو په ترڅ کې ویل جاري دي . د لفظ اومعنی له مخې یې اغېزې دزمانې د تجربو څخه راوتلې او مثبته بڼه یې غوره کړې ده .

متلونه د ولسي ادب په بڼ کې یوه بېزره پورې برخه تشکیلوي چې د یوه نسل نه بل نسل ته د یوه قام نه بل قام ته وړ باندې افکار ، کلتور او دودونه د هماغه قام د عامه ذهنیت په مثلي شوي چوکاټ کې لېږدول کېږي .

متلونه چې په هره ژبه کې د فولکلور یوه غوره برخه تشکیلوي ، زیاتره په ولسي خبرو کې د استدلال د تایید او د خبرو د ښکلا لپاره استعمالېږي او هر متل چې د چا له خوا استعمالېږي په مقابل اړخ باندې یې اغېزې دومره زیاتې

وي چې په ځینو موارد و کې داسې پرېښې لکه چې د مطلب د ثبوت لپاره پوازې د یوه یاڅو متلو نو پر کفایت کوي .

پښتو ژبه په خپل شفاهي ادب کې د متلو نو له د رکه یوه شتمنه ژبه ده چې شمېرېې زرا وو متلو نو ته رسېږي .

پښتانه د متلو نو د استعمال سره پوره مینه لري او زیاتره وختونه یې د اخلاقي توصیو ، تو انیزو لار ښوونو او نورو مرامونو د تر سره کولو لپاره استعمالوي .

د پښتو متلونو دغه وړه مجموعه چې د افغانستان د علومو اکاډمۍ د پښتو څېړنو نړیوال مرکز له خوا خپلو لوستونکو ته وړاندې کېږي...

خپلو لوستو ګرانو هیواد والو او د نړۍ ادب مینا نو ته په دري او انګلیسي ژبو ژباړل شوې او په دري ژبه یې د استعمال د ځایونه ښودل شوي ، د پښتو متلو نو څخه جوړې شوې وړې تحفې په توګه وړاندې کېږي ، په پښتو ژبه کې د دیرو متلونو څخه چا ن شوي متلو نه دي چې شمېر یې (۳۵۰) دی .

د پښتو ژبه د پښتني فولکلور له مخې یوه بډايه ژبه ده ، خو تر اوسه پورې و رڅخه نړیوال ډېر خبر نه دي

شايي چې له دې وروسته د افغانستان د علومو اکاډمۍ
د پښتو څېړنو نړۍ وال مرکز د خپلو هلوځلو او زيار ايستنو
په سبب نړۍ وال ته په دې او همدارنګه د پښتو ژبې په
نورو برخو کې د هغو معلوماتو په وړاندې کولو کې، چې
نړۍ وال ورته په عمومي ډول زياته اړتيا حس کوي او
وسره سينه لري، تر وسه وسه د منلو وړ خدمت وکړي .

پښتانه چې د آموسيند او اباسين ترمنځه په خپل آبايي
ټاټوبي کې خواره واره پراته دي، د خپل ابرومند
ژوندانه تيرولو لپاره په لويو او وړو ښارونو، کليو او
بانډو، په دښتو او شنو درو، سمو، غرو .

او راتلو کې په کروندګرۍ، پوونده توب، کارګرۍ
او د بېلا بېلو کسبونو په ترسره کولو اخته دي . په
هره برخه کې د موضوع سره سم پوړ خورتلونه لري، خوټول
متلونه نه راټول شوي او نه په کې په کافي اندازه
علمي څېړنې شوي دي، پوره باور دی چې له دې وروسته
به، ابې راټولولو او ابې څېړلو پاتې نه شي ځکه

د ثور ستر انقلاب چې د ۱۳۵۷ کال د ثور په اوومه
(۷) نېټه د افغانستان د خلک دموکراتیک گوند
د مرکزي کمېټې د عمومي منشي، د افغانستان د دموکراتیک
جمهوریت د انقلابي شورا رئیس او لومړي وزیر ملگري حفیظ الله
امین په مستقیمه قومانده او حوصله وال خلقي پوځ په سربښندنو
او مېړانو څرگند او بریالی شو ، افغان ولس ته یې
د خانه سره په سیاسي، اقتصادي او کلتوري برخو کې
د ډېرو ښېگڼو او نېکمرغیو د سر چینو
پرانستلو خواوه زېري راوړي دي چې هم به افغان ولس
د نېکمرغه ژوند څښتن شي
او هم به یې نړۍ والو سره هر اړخیزه پېژند
گلوي او دوستانه اړیکې زیاتې شي .

د گرانو اوسنو ځکو د زیاتو خوشالیو څرگندونکي
څېړندوی دوکتور دولت محمد لودین
د افغانستان د علومو اکاډمۍ د پښتو څېړنو
نړیوال مرکز رئیس .

الف

۱- آره آره یوم پرغاړه

ترجمه دری: آره آره بیل برشا نه .

مورد استعمال: کلمهٔ «آر» در ادب پښتو بمعنی اصل و بنیا د آمده مثلا ملا الف هو تک شاعر پښتو گوید :

دی له آره و، بنا غلی
څه که شو په غم نتلی

یعنی «او از اصل آقا بود، چه می شود اگر اکنون زبون گردیده است» پس در ضرب المثل متذکره «آره» باید بمعنی اصیل باشد – یعنی : ای اصیل ! «ای اصیل ! که بیل برشا نه داری» وچون این ضرب المثل در اطراف ولایت

کندها در موسم بهار وقتیکه دهقانان بکندن و تصفیه جوی ها بصورت دسته جمعی بنام «اشر» اقدام می کنند گفته می شود ـ بنابران اصالت زراعت را نزد مردم افغان ثابت می سازد باین معنی که آنرا کار مردم اصیل می دانند وهم می توان گفت که این کلمهٔ «آره» با کلمهٔ «آرین» بمعنی اصیل و نجیب شاید بی ارتباط نباشد وچون زراعت نزد آریائیان یك پیشهٔ شریف واصیل پنداشته می شد لذا می باید این ضرب المثل از پندار آریائیان باستان سرچشمه گرفته باشد .

1— 'Ara, ara, spade on your shoulder'.

The word ARA is used in Pashto literature to mean 'noble, for example, in the words of Mullah Alif Hotak,

1— Mulla Alif Hotak,"In origin he was noble, what then if he is now miserble?". It is epparent from the above verse that the word ara means" orig in", "essence", and nature".Then. the first part of the verse means, "He was a man of good origin" The proverb may, therefore be translated as "O men of noble origin, carry the spade on your shoulder",

,In Kandahar this proverb is often recited while the peasants perform collective works such as the cleaning of canals, the building of diversion dams, etc.

Since agriculture was a praised and noble activity among the Aryans and it is still so among the Pashtuns where craftsmenship is recongized as an ignoble business. It is, therefore, inferable that the term ara may be originally related to the name Aryan. These people had also considered themselves to had been of a more noble origin than the peoples whom they encountered during their times of expansion. It seems possible that the value system of the Aryans, where agriculture was a praised occupation, is the source of origin for the concerned Pashtuns.

۴-۱ پامه گوره خورجین ئې گوره

ترجمه دری: پدر رانبین خورجینش ببین

مورد استعمال: ظاهراً در وقتی استعمال می شود که یکی از بزرگان فامیل ازسفر خانه می آید و چشمهای اعضای فامیل خصوصاً از اطفال بیشتر بسوی خورجین مسافر متوجه بوده ومنتظر سوغات باشند. ولی کنایتهً درباره کسی نیزگفته می شود که استفادهٔ شخصی خودرا ازشخص دیگری نسبت شخصیت آن شخص بیشتر مورد نظر قرار دهد ویا اینکه درباره گفتار وکردار یك شخص کنایه ازین باشد که: «بگفتارش نبین بکردارش ببین»

2— Dont look at Father, look in his saddle—bags'.

When the father of a family returns from a journey, it is usual for children to rush to look in his saddle—begs to see what gifts he a has brought for them, while beings unmidfull of Father himself.

One is concerned only for one's own advantage.

۳- اختر پټ میړه نه دی

ترجمه دری: اختر پټ مرد پنهان نیست(۱)

مورد استعمال: وقتی که یک شخص در پنهان نمودن یک عمل یا یک موضوع و یا یک خبر واضح واشکار سعی نماید باز گفته می شود که «اختر پټ مړه نه دی» یعنی طوریکه «اختر» را هر کس می شناسد این عمل و یا موضوع و یا خبر را نیز نمی توان پنهان کرد.

---

(۱) اختر خان یکی از مجاهدین معروف زمینداوری بود که درکنار دریای هلمند با عسکر متجاوز انگلیس مبارزه کرده است ودرآن مناطق شهرت بیشتر دارد. وهم کلمهٔ «اختر» را میتوان به «عید» ترجمه کرد وچنین تعبیر نمود که این کار مانند روزعید آشکار وعیان است.

3— 'Akhtar (1) is not a personage (2) in secrecy'. This proverb is often sarcastically recited. When someone does things secretly and another becomes aware of it the latter will recite the above proverb and may tell him, 'You are not a man of secrecy. Like Akhtar", you do things in the open'. That is, to betray him in a friendly way.

If the concealer finds out that he is being watched then he himself may recite the proverb either from anger or to pretend that he did not intend to hide his work from others.

1 AKHTAR is the name of the two main festivals that are called Eid in Arabic. A person born at the days of the two festivals may also receive the name AKHTAR. According to Professor Habibi, AKHTAR, in the given context, refers to the name of a famous chief.

2 The Pashto term 'MERD' has two meanings. In particular it means "husband", in relation to "wife", in general it means a "generous man", "brave man", or both of them.

۴ ادب له بې ادبه زده کیږی

ترجمه دری: ادب از بی ادب یاد گرفته می شود .

مورد استعمال: وجیزه نصیحت آمیز است که شکل ضرب المثل را بخود گرفته ـ البته مطلب در آن این است که کردهٔ بی ادب را نکردن ادبست و اجتناب از کردار بی ادب انسان را با ادب می سازد .

4— 'Manners can be learned from an ill—mannered person. One has only to notice the conduct of such a one and do the opposite.

۵- آدم خان دی په خیال گوروان درغلی دی

ترجمه دری: آدم خان بنظر توگاوچران آمده است

مورد استعمال: وقتی که یك شخص، شخص دیگری را نسبت بمقام وحیثیت واهلیت ولیاقتش کمتر وپائین ترجلوه دهد ویاخلاف واقعیت بنظر حقارت ببیند باو گفته می شود که: «آدم خان دی په خیال گوروان درغلی دی» .

5— Adam khan has come to be only a hardsman in your openion'.

When someone seems to someone else to be assuming a lyesser rank in society or is under—valuing him.

٦—ارزان بې علته نه وی گران بې حکمته

ترجمه دری: ارزان بی علت نیست وگرانبها بی حکمت.

مورد استعمال: وجیزهٔ اقتصادیست که فرق بین جنس گرانبهارا توضیح می نماید—ارزانی جنس را بی علت نمی داند وگرانی جنس را بی حکمت—وضمناً توصیه بداشتن جنس گرانبها درآن مضمر است.

6— 'Cheap things are not without a defect, and expensive things are not withouta qualification."

The proverb indicates that objects of higher value are of better quality in comparison to cheaper objects of the same kind. The proverb has commercial usage. It advises people to purchase expensive commodities.

۷ـ ارمان چې و روستې عقل لومړی وای

ترجمه دری: کاش عقل وا پسین اولین می بود .

مورد استعمال: و قتی گفته می شود که انسان از یك عملیکه نتیجه مطلوب بدست نمی آید پشیمان می گردد و به نتیجه غیر مطلوب آن عمل پی می برد ـ پس میگوید : کاش این عقل وا پسین در اول می بود تا به آن عمل اقدام نمیکرد

7— ‘It is regretful that the knowledge acquired afterwards is not availablele before the performance’, This can also be expressed in other words.

‘If only I had Known then what I know now Regret that subsequently acquired knowledge cannot be applied retrospectively.

۸- آزموده را آزمودن خطاست

ترجمه دری: آزموده را کس ازمایش می کند — یا اینکه: آزموده را نباید آزمود.

مورد استعمال: این ضرب المثل درمورد کسانی گفته می شود که در کار دارو گفتار رهنما بعه ویا برفقای خود امتحان داده، واز ازمایش موفقانه برآمده باشند یعنی این گونه اشخاص آزموده را نباید دوباره آزمود.

درزبان دری میگویند: «آزمودن خطاست»

8—'Do not re-test some-one already tested.
Once you have made up your mind about some-one, it is unfair to test him again.

۹- آسان یې په سوو ګټي، میړونه یې په خولو ګټي

ترجمه دری: اسپان از سمها فایده میگیرند و مردان از دهنها.

مورد استعمال: این ضرب المثل درستایش و اهمیت سخن انچه که اسپان بزور سمهای خود کمایی می کنند، انسانان می توانند آنرا بواسطه سخنان بدست بیاورند

9— Horsese earn provisions with their hooves and great men do with their tongues. To each his own particular weapon.

۱۰-آسان یی نا لول چونگښو هم پښی پورته کړی

ترجمه دری: اسپان را نعل می زدند بقه ها هم پا های خود را بلند کرد ند.

مورداستعمال : درمورد اشخاص غیرمستحق گفته می شود که بدون استحقاق با اشخاص مستحق اظهار همسری و برابری می کنند.

10— 'The horses were being shoed, the frogs also lift their feet. It is said in the case of people who are compete with eligible people and thus demand equal unfit for an offer, position, or duty, but they try to compete with eligible people and thus demand equal privileges.

۱۱- آس ششنی خر اییغاتری نوری بلاوی وایی

ترجمهٔ دری : اسپ شاهین می کند خر غرغر می کند قاطر بلا های دیگر میگوید.

مورداستعمال: وقتی گفته میشود که دوتن دریك موضوع میان تهی ولایعنی با هم مناقشه و مناظره داشته باشند وشخص سوم دران مداخله کرده وخارج موضوع سخن گوید.

11— 'The horse neighs, the ass brays, and the mule says, "Oh". A calamity".

When two people quarrel about a triviality, a third person has no busines to meddle, or to express any opinion at all.

۱۲- اصیل ته اشارت کم اصل ته کو تکك

ترجمه دری : : باصیل اشارت به کم اصل چوب دست .

مورداستعمال : یعنی شخص اصیل به یك اشارت می فهمد ، ولی شخص کم اصل بضرب چوب .

12— A word to the wise is sufficient

Literally: For the noble, or wise, it is enough **to explain and discuss but for fools or inferiors stick** is necessary.

۱۳=اسیل خطا نه لری کم اسل و فا نه لری

ترجمه دری : اصیل خطا ندارد , کم اصل وفا ندارد .

مورداستعمال : یعنی شخص اصیل در گفتار و کرد ارخطا نمی کند و ای شخص کم اصیل در گفتار و کردار وفا ندارد .

13— 'A noble does not break his word, and an inferior does not keep his'.

Pcrhaps a detinition ? ....

۱۴- اصیل کوټی ور ، کم اصل څپړ ور

ترجمهٔ دری : اصیل کلان سر , کم اصل کلان پای.

موردِاستعمال: این ضرب المثل می رساند که سر بزرگ علامه اصیل بودن, و پنجه کلان پای دلیل کم ذاتی و کم اصلی است.

14— 'A noble has a large head, and an inferior a large foot'.

One way to recognise a superior man, it is believed, is from his large head, wilst an inferior has particular-lylarge feet.

۱۵- اغو زنده گدله، له پوره څخه څغله

ترجمه دری : ژنده پوش از وام بگریز .

مورداستعمال: و جیزه پند و نصیحت است یعنی لباس ژنده و کهنه بهتر است نه اینکه از راه قرض جامه نودر بردا شته باشی .

15.— 'Put on old clothes, but be free from debt.' It is better to wear old clothes than new ones bought on credit.

۱۶-الا بلا به ته کړی لور او زوی به پړي ماړه کړي دمولا جواب به څه کړی؟

ترجمهٔ دری : الا بلا تو خواهی کرد، دختر و پسر را بآن سیر خواهی کرد - جواب خدا را چه خواهی گفت؟

مورد استعمال: درین ضرب المثل اخطاریست بکسیکه ازراههای ناجایز از قبیل دزدی، ظلم، رشوت وغیره برای سیر ساختن اولاد خود تلاش می نماید - واورا از جواب دادن بخدا می ترساند و اجتناب از چنان اعمال زشت و ناجایز توصیه می نماید .

16— You have provided your sons and daughters with good life with your tainted money,

what answer will you give to God?

It is no good excusing evil acts by pointing to the good purpose they may serve; good ends cannot justify evil means.

۱۷=« الف » که څه نه لری« بی» هم لښکر نه لری

ترجمهٔ دری : الف (حرف اول الفبا) اگر چیزی ندارد
حرف ((ب)) هم لشکر ندارد

مورداستعمال: بشخصی، یا قومی ویا ملتی گفته می‌شود
که طرف مقابل خودرا برخلاف واقعیت نسبت بخود بسیار قوی
تصور نماید که: اگرحرف « ا » نقطه ندارد
« ب » هم لشکر ندارد یعنی تنها یک « نقطه » دارد.

17— If alif has no force, neither can "ba" have any

It is ridiculous to yourself as more powerful than one who is powerless.

۱۸- امانت مځکه هم نه خیانتوی

ترجمهٔ دری : امانت را زمین هم خیانت نمی کند .

مورداستعمال: وجیزهٔ پند و نصیحت است که شنونده را با امانتداری توصیه می نماید بعضی عوام باین عقیده استند که اگر مرده درزمین بطور امانت دفن گردد تا وقتیکه مرده بحیث امانت باشدزمین جسد اوراضایع نمی کند ، و مرده را وقتی امانت دفن می کنند که وابستگان مرده بفکر انتقال جسد مرده ازیك جای بجای دیگر باشند - پس ازوجیزهٔ فوق چنین نتیجه می گیرند : وقتی که زمین امانت راضایع نمی سازد انسان باید بطریق اولی امانت راضایع نسازد .

18— 'The earth betrays no trust'.

For example, a body buried in the earth is not lost, but kept like a pledge for the Day of Judgement.

۱۹ـ امیریې ورکوي، شیخ میریې نه ورکوي

ترجمهٔ دری : امیر میدهد شیخ میر نمی دهد .

مورداستعمال: در وقتی استعمال میگیردد که یك شخص دارنده ومقتدر بخواهد بشخص دیگری بخشش دهد ولی شخص سوم که عامل اراده شخص اول می باشد اجرای آن عمل را بتعویق بیندازد . ویا امیررا بمعنی حقیقی آن باید ((امیر)) ویا ((بادشاه)) دانست و شیخ میر را کنایه ازوزیرآنان .

19.— 'The Emir gives generously, but his Wazir does not'.

Royal largesse is not often a practice which extends to subordinates.

۲۰ـ انا مړه سو تبه یی وشلیده

ترجمهٔ دری : مادر کلان مرد، تبش قطع شد .

مورداستعمال: وقتیکه یك قضیه بکلی حل و فصل میگردد این ضرب المثل را استعمال می کنند یعنی قضیه کلاحل گردید پس درجزئیات آن نباید پیچید .

20— 'Grandmother has, died, and her fever cured.'
Very cold confort indeed, but perhaps better than none.

۲۱- انسان بی وزرو مرغه‌دی

ترجمه دری: انسان مرغ بی بال است.

مورداستعمال: وقتیکه انسان بجای دورتر سفر می کند ویا ازیك شهری به شهر دیگر ویا ازیك کشور بکشور دیگر می رود می گویند: ((انسان بی وزرو مرغه دی)) یعنی دیروز درانجا وامروز دراینجا است. وهم گویند که: شخص تنبلی بود در زمستان همیشه بیك سوی اجاغ آتش می نشست و از آنجا هیچ حرکت نمیکرد، روزی بر خلاف عادت بسوی دیگری اجاغ نشست ومانند اینکه سفر دورو درازی کرده باشد آهی کشید و گفت «راستی که انسان مرغ بی بال است: دیروز دران سوی اجاغ بودم وامروز درین سو»

2— Man is a flightless bird.

Man is a prodigious traveller like the hirds, and **there is** no limit to his journey.

۲۲-انسان تابع احسان

ترجمه‌دری: انسان تابع احسان

مورداستعمال: وجیزۀ نصیحت آمیز و اندرزدهنده است یعنی انسان تابع احسان انسان دیگر است ویا انسان باید تابع احسان انسان دیگر باشد ویا انسان باید احسان فراموش نباشد .

22— 'One should neverforget a kindness'. Gratitude is a quality of noble souls.

۲۳- انسان تر کانړی کلک تر گل نازک دی

ترجمهٔ دری : انسان از سنگ سخترو از گل نازکتر است

مورد استعمال: درین ضرب المثل با استعداد فطری انسان اشاره شده است یعنی اگر انسان از عزم واراده خود کار بگیرد، کارهای را که از سنگ سختر است انجام داده، می تواند وحتی سنگ راهم می شکند ولی اگر بعیاشی واستراحت و تنبلی خو کند از گل نازکتر است که باصطلاح اگر ماست را در خواب ببیند مبتلا بزکام می شود

23— 'Man is harder than a stone, and softer than a rose'.

Man can tackle successfully the most difficult tasks, but is also prey to the greatest weaknesses the merest phantom of his imagination can incapacitate him.

۲۴- او به په ډانګ نه بیلیږی

ترجمهٔ دری : آب بضرب چوب از هم جدا نمی گردد .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که صحبت در مورد اتفاق بین اعضای یک خانواده، یا در مورد اتحاد بین افراد یک قوم و قبیله، و یا در مورد وحدت ملی یک ملت در میان باشد و بخواهند که اتفاق و اتحاد و وحدت را بین شان ناگسستنی نشان دهند پس می گویند که: ((آب بضرب چوب از هم جدا شده نمی توا ند)) ودر زبان دری نیز گفته می شود: «آب اگر صد پاره گردد باز با هم آشنا است»

24— 'Water cannot be divided by striking it with a stick.

A real organic unity cannot be booken by violent means.

۲۵-او به چې تر سر تیری سی څه یوه نېزه څه دوی نېزې

ترجمهٔ دری : آب که زسر گذشت چه یک نیزه وچه دو نیز

مورداستعمال: دروقتی گفته می شود که چاره یک مشکل وعلاج یک درد از دست رفته باشد پس در مورد کمیت همان مشکل ویا اندازۀ همان درد این ضرب المثل را استعمال می کنند یعنی درصورتیکه چاره مشکل و علاج درد از دست واختیار بیرون شد پس سنجش کمیت واندازه آن اهمیت ندارد .

25— 'If the water rises up to the top of your head, it does not matter then now much farther it rises'. When it is impossible to deal with even a few difficulties, it is also impossible to deal with many.

۲۶-او به دسر له‌خواخې ښړي

ترجمهٔ دری : آب از سر خت می شود .

مورداستعمال: و قتیکه اداره امورچه در ساحه فامیلی و قبیلوی وچه د رساحهٔ رسمی وغیره با موانع ورکود وفساد رو بروگردد،در نزد مردم مسئولیت آن بدوش روسای، بزرگ فامیل، قبیله واداره های رسمی تکیه می کند ومیگویند: «آب از سرچشمه خت است یعنی کار از بالا خراب است .

26— The water has been fouled at the source.

Look for the source of contamination not in the taps, but in the reserviors.

۲۷- اوبه په کمزوری ورخ ما تیږی:

ترجمهٔ دری : آب در بند کمزور رخنه می کند .

مورداستعمال: در ضرب المثل و ضعیت طبقهٔ ضعیف ونا توان جامعه تمثیل گردیده ونشان میدهد که طبقات ضعیف ونا تواندر اوضاع غیرعادلانه همیشه مورد ملامت قرار میگیرند ، ویا اینکه نقطهٔ ضعیف مورد حمله واقع می گردد .

27— 'Water will make its way through a weak dam'.

Strength is given to exploiting weakness.

۲۸ـ او ربشی که سل منه په رو پی سی د خره په کښی یوه لپه ده

ترجمهٔ دری : جو اگر صد من بیک رو پیه شود نصیب خر یک لپه است .

مورداستعمال: وقتیکه یک شخص نا اهل بیش ازاهلیت ولیاقت واستحقاق خود ادعا می نماید برای اقناع او این ضرب المثل گفته می شود یعنی نصیب هر کس باندازهٔ اهلیت اوست .

28— 'When a hundred weight of barley goes for one rupee, the portion of the ass is still only a handful.'

A person of no account can never pretend to more than his merits deserve.

۲۹- اور ته خپل او پردی یو دی

ترجمهٔ دری : نزد آتش خویش و بیگانه یکیست -
چنانچه درزبان دری گویند: (آتش دوست ودشمن
را نمی شناسد.)

مورداستعمال: در وقتی می گویند که قوهٔ ناروه
بفعالیت آغاز می کند ویا کنایتاً وقتی گفته می شود که
یك قوت ظلم واستبداد بتخریب دست بزند .

29— 'A fire burns friends and enemies alike'.

When a powerfull person turns his hand to oppression and injustice, then all alike suffer.

۳۰- او ړه یو موټی نه لری، تنو ری پر بام جوړ کړی دی

ترجمهٔ دری : یك مشت آرد ندارد ، تندورر ا بر بام ساخته است .

مورداستعمال: در مورد شخص گزاف گوی ولاف زن گفته می شود که تنها بلاف و گزاف میخواهد خود را پیش ببرد، ولی مردم بدانند که بجز لاف و گزاف چیزی ندارد و آن لاف و گزاف هم تنها برای نمایش است .

30.— 'He does not have even a handful of flour, **yet he builds his oven on the rooftop** said of a braggart who sells smoke.

۳۱- اوړه ئې يو موټى نشته شل ئې تنورونه

ترجمه دری : آرد یك مشت نیست تندور ها بیست است .

مورد استعمال: همان مورد استعمال ضرب المثل گذشته است که یك شخص تنها به لاف وگزاف خود را آنطوریکه نیست نما یش دهد.

3— 'He has not even a handful of flour, yet he has twenty ovens'.

Similar to no. 30.

۳۲- اوسپنه په اوسپنه ماتیږی

ترجمه دری : آهن با آهن می شکند ! چنانچه در زبان دری می گویند ! « آهن با آهن بریده می شود »

مورد استعمال: مقصد اینکه برای مقابله با هر قوت باید باندازهٔ همان قوت آمادگی و تهیه گرفته شود و یا اینکه هر قوت بقوت مانندش می شکند .

32— ‘Iron is only broken by iron’. ....

A power can only be overcome by an equal power.

۳۴-اوسپنه چې څومره ټکیږي، هغومره پخیږي

ترجمه دری: آهن هر آنقدر که ضرب می‌خورد بهمان اندازه پخته تر می‌گردد.

مورد استعمال: در مورد شخصی استعمال می‌شود که در زندگی تکالیف زیاد دیده باشد و برای تطمین و اقناع او گفته می‌شود که «آهن هر قدر ضرب می‌خورد پخته تر می‌گردد» یعنی انسان هرقدر تکالیف ببیند بهمان اندازه در امور زندگی تجربه می‌اندوزد و پخته تر می‌شود.

33— 'The more iron is beaten, the stronger it becomes'.

Overcoming difficulties makes one stronger, given initial strength.

۳۴- اوښان نه ژاړی بارونه ژاړی

ترجمه دری : شتران گریه نمی کنند بارها گریه می کنند.

مورد استعمال: یعنی بعوض اینکه شتران ازگرانی بار ها شکوه کنند بارها ازشتران گله دارند- واین ضرب المثل در وقتی استعمال میگردد که شخص ظالم از مظلوم شکوهٔ ظلم ویا شخص جابر ازمجبور شکوهٔ جبر ، ویا حاکم از محکوم شکوه نماید وگناه خود را بگردن طرف مقابل اندازند.

34— 'It is not the camel that complains, but his load'.

The oppressor is loud in his protestations, but the oppressed do not even murmur.

۳۵- اوښ په پلمه نه وهل کیږی

ترجمه دری : شتر را در نیمه نمی توان پنهان کرد .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که شخصی سعی نماید یك کار ، یا یك موضوع ومطلب بزرگ را بحیلهٔ کوچك پنهان سازد .

35—'You cannot hide a camel by mere sleight-of-hand.'

One cannot conceal an important matter by means of a small trick.

۳۶- اوبش په‌غلبه‌یل نه‌در نیبوی

ترجمه دری : بار شتر غربال سنگین نمی‌شود .

مورد استعمال: درو قتی گفته می‌شود که در تحمل اجرای امور کوچك توسط اشخاصیکه کار های بزرگ را انجام داده می‌توانند نگرانی بمیان آید و برای رفع چنین نگرانی گویند: «بار شتر بغربال سنگین نمی‌شود» یعنی تحمیل اجرای امور کوچك درجمله اجرای کارهای بزرگ سنگینی نمی‌کند .

36— 'A sieve is not burdensome for a camel'.

۳۷ـ اوبن تر پولی لاندی نه سی پټېدلای

ترجمه دری : شتر از زیر پلوان پنهان شده نمی تواند .

مورد استعمال: وقتی که یك کس کوشش کند تا با اعمال شایسته ویا ناشایسته خودرا ازنظر مردم درخفا نگهدارد ، درحق وی این ضرب المثل را استعمال می کنند .

37— 'A camel cannot be hidden in a furrow'.

A large misdeed cannot be concealed by merely covering it with a handkerchief.

۳۸- اوښ ته یې وویل اتن وکه، دهٔ جړونګان له بیخه وکښل

ترجمه دری : بشتر گفتند رقص کن او بته های پالیز را از بیخ کند .

در زبان دری میگویند : شتر را گفت غمزه کن زد فالیز را ویران کرد .

مورد استعمال: وقتی گفته می‌شود که کار به نا اهل سپرده شود و او از آن کار بنفع خود استفادهٔ سؤ و نا جایز کند .

38— 'A camel was asked to dance, it outrooted the **vines (e.i. trailings of melons** and vegitables).

Avoid bringing a bull into a china—shop.

۳۹ ـ اوښ ته یې وویل غاړه دې کږه ده ده وویل کوم ځای مې سم وی

ترجمه دری : شتر گفتند که گردنت کج است، گفت کدام جای من راست است .

مورد استعمال: وقتیکه یک شخص و یا یک چیز و یا یک کار عیوب و نواقص فراوان داشته باشد، ولی تنها از یک عیب و یا از یک نقص آن صحبت بمیان آید این ضرب المثل استعمال میگردد .

39— 'When they said to the camel, "Your neck is crooked", it answered, "What part of me is straight?".

When a whole enterprise is going very wrong, it is silly to pick out one small point for criticism.

۴۰ ـ اوښ که هر څو نه لوی دی الوتی نه سی

ترجمه دری: شتر هر قدر کلان است پریده نمی تواند

درزبان دری میگویند: (هر که را برای کاری آفریده)

مورد استعمال: در جواب کسانی گفته می شود که کیفیت ها وخاصیت های اشخاص وحیوانات ویا اشیا را نظر بکمیت ها وجسامت ها می سنجند وفکر می کنند که کمیت ها وجسامت های بزرگ از عهده هر کار برآمده می توانند حالانکه تفوق کیفیت ها وخاصیت ها را نمی توان بمعیار کمیت ها وجسامت ها سنجید.

40. 'Even the largest camel cannot fly'.

Mere quantity of anything is not sufficient for a purpose for which it is by nature unsuited.

۴۱ـ او گره په تلوار نه سړیږی

ترجمه دری : دلده بشتاب سرد نمی شود .

درزبان دری میگویند: عجله کار شیطان است .

مورد استعمال: درین ضرب المثل شتاب وعجله درکار نکوهیده شده است یعنی مانند دلده که بعد از پختن زودتر سرد نمی گردد ، کارها نیز بعجله وشتاب بثمر نمی رسدو وانسان باید دراجرای امورا زعجله و شتاب کارنگیرد .

41— 'Hodgepodge cannot become coll by haste'.

۴۲- اوګره څيځني توی شوه ويل يې په نصيب مې نه وه

ترجمه دری : دلده از پیشش ریخت گفت نصیبم نبود .

مورد استعمال: دروقتی شخص خوش باور و قانع ومعتقد به نصیب و قسمت استعمال میگردد که هر واقعه را بنصیب حواله می دهد .

42— 'A man spilled hodgepodge and said that was not destined to be his portion.

۴۳- اول اتام پسې کلام

ترجمه دری : اول طعام بعد کلام .

مورد استعمال: در پښتون ها عموما عا بود که مهمان دت را پیش ازنان از مقصد سفرش نمی پرسید یعنی اول نان میدادند پس از آن درباره مقصد سفر با مهمان صحبت میکردند تا اینکه این عادت ضرب المثل گردید .

43— 'Food first, questions afterwards.'

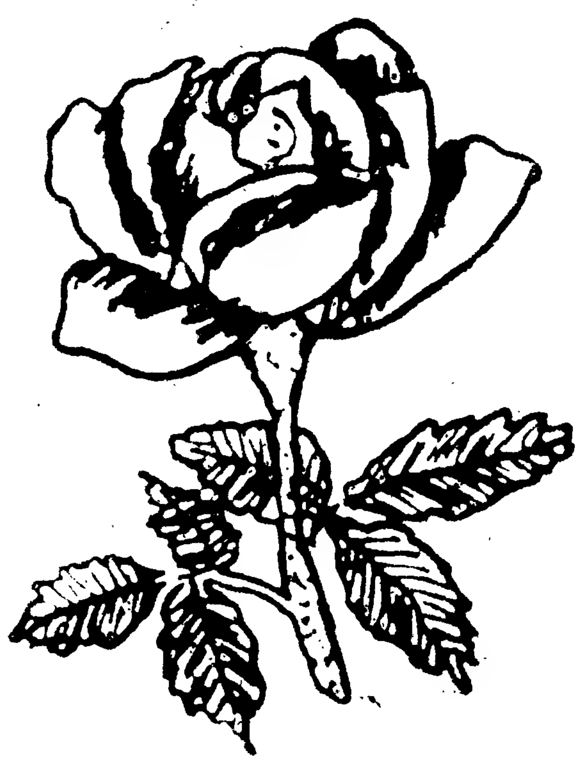
It used to be the custom amongst Pashtuns that a traveller was given refreshment before he was asked about his journey.

۴۴- اول ځان پسی جهان

ترجمهٔ دری : اول خود بعد جهان .

مورد استعمال: درو قتی گفته میشود که انسان نفع خود را او لتر درنظر بگیرد , وچون انسانان کثیرا سود خود را برسود دیگران ترجیح میدهند بنا بران میگویند : (اول خود بعد جهان)

44— 'First self, then the world'.
Everyone thinks of himself first.

۴۵-اول حق دګاوندی دی

ترجمه دری : حق اول از همسایه است .

مورد استعمال: پښتونها بهمسایه احترام زیاد قایلند بنا بران بطور ضرب المثل میگویند که: (حق اول از همسایه است) یعنی درهر کار ذینفع حق اولیت همسایه دارد .

45— ‘A neighbor’s rights is prior to others’.

۴۶- اول زده کړه بیا کوزده کړه

ترجمه دری : اول یاد گیر پس ازآن عروسی کن .

مورد استعمال: بکسانی گفته میشود که پیش ازآنکه مشکلات یک کاررا درنظر بگیرد و در اطراف رفع آن بر مشکلات فکر کند بکار رفتن آن اقدام می نماید. مطلب این ضرب المثل آنست که پیش از اقدام بکار در اطراف کار و پیرامون عملی آن باید دقت بعمل آید .

46— 'First learn the matrimonial relations, then get married'.

Look befor you leap.

۴۷- اول سلام بیا کلام

ترجمه دری: اول سلام پس از آن کلام .

مورد استعمال: وجیزهٔ اخلاقی است که یک انسان در وقت ملاقات باید اول سلام دهد بعد از آن سخن گوید.

47— 'First a greeting, then conversation'.
It is necessry to observe polite usage.

۴۸- اول میرانه په سیالی وه اوس سپیتانه په سیالی دی

ترجمه دری: اول مردانگی بسیالی بود، اکنون سگگری (پستی) بسیالی است .

مورد استعمال: در وقتی گفته می‌شود که در بین اعضای یك خانواده ، یا قبیله و یا یك جامعه چنان انحطاط اخلاقی واجتماعی بمیان آید که اعضای خانواده و یا قبیله و یا جامعه در پستی با هم مسابقه کنند پس توسط این ضرب المثل توبیخی به آنان داده و از اخلاق نیکوی گذشتگان یادآوری می شود .

48— 'Formely men vied to be heroic and generous, and now the vie to be coward and mean.

۴۹-ایلچی ته نه بند شته نه زندان

ترجمه دری: ایلچی را نه بند است نه زندان (۱)
مورد استعمال: در حق کسی که بین دو طرف متخاصم برای اصلاح میانجیگری نماید گفته می شود ودرتعاملات قبیلوی پښتونها بطور قطع قبول گردیده که «ایلچی» یعنی شخصیکه بین دوطرف متخاصم بحیث سفیرفعالیت می کند از تعدی مصئون است. در زبان دری نیز گویند «ایلچی را نه بند است ونه زندان»

49— 'There is neither restriction nor imperisonment for an ambassador'.

An ambassadore is a go—between who effects a settlement of a quarrel between two opponents, and custom protecs him from the violence of either.

---

(۱) ایلچی کسی راگویند که درزمان منازعه وحرب بین دوطرف متخاصم خبررسانی وسفارت ومیانجیگری نماید.

ب

۵۰- باد چې ياسيږي وي باران ئې ګړندی وي

ترجمه دری : باد يکه از جانب بالا می وزد باران آن تند می بارد

مورد استعمال: عوام خصوصاً دهقانان سمت شرق را جانب بالا وسمت غرب را جانب پائين گويند ودر ينجا مطلب اين است که اگر در موسم باران باد از جانب شرق وزيد عوام عقيده دارند که باران تند وتيز می بارد واين ضرالمثل در موسم کشت وموسم بهار بين دهقانان گفته می شود .

50— 'An East wind brings torrential rains'.

A common folk belief amongst peasants all over Afghanistan.

۵۱- باد چې وی دپاسه باران ئې سمدلاسه
باد چې وی دکښی اوریځې ځغلی لکه بزې

ترجمه دری: بادیکه از جانب بالا می وزد باران مسلسل می بارد وبادیکه از جانب پائین (یعنی غرب) می وزد ابر ها مانند بزهای دونده.

مورد استعمال: مورد استعمال این ضرب المثل عیناً مورد استعمال ضرب المثل گذشته است باین فرق که درضرب المثل گذشته تنها از باد سمت شرق یاد گردیده ولی درین ضرب المثل تأثیر باد غرب نیز تذکر یافته که ابر ها را تیت وپراگنده می سازد.

51—' An East wind brings continuous rain, but the West wind brings clouds that scatter across the sky like goats'.

۵۲- باران په تیرا اوری، خره یې د لړه موړې یووړه

ترجمهٔ دری: باران «بر تیرا» بارید خران را از «لړه موړه» سیلاب برد

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که یک واقعه یا یک کار ویا یک موضوع برخلاف انتظار بوجود آید ونتیجهٔ غیر مطلوب بدهد.

ویا یک واقعه و کار و موضوع بواسطهٔ یک شخص ویا یک جمعیت معیین صورت بگیرد، ولی اثرات آن برخلاف واقع، شخص ویا جمعیت دیگری را متأثر سازد.

52— 'The rain comes down in Tera, and asses are drowned in Laramura.'

Tera and Laramura are two famous places, widely separated ;the downpour in one place has quite unfors-een calamitous effects in the other, very far away though it is.

۵۳ باري يې په شا نه سو وړاى يولرگى لاى لا پل هم پر كښيښود

ترجمهٔ دری: بار را برشت برده نمی‌توانست یک چوب دیگر را نیز بران افزود .

مورد استعمال: زمانی گفته می شود که شخصی از توان وطاقت خود بیشتر کاری را بوجود تحمیل نماید .

53— 'He could not carry the load at all, and yet he adds another straw to it'.

Contrast no. 35, here, one is warned against overestimating one's capacity'.

۵۴ـ باز چې خپله ځاله پرېږدي ځای دي د پاچا منګول سي

ترجمهٔ دری : از که آشیانهٔ خود را ترک کند بر پنجهٔ دست پادشاهی نشیند و یا در پنجهٔ پادشاه می افتد.

مورد استعمال : این ضرب المثل را می توان دو تعبیر نمود : اول اینکه هر که از خانهٔ خود در پی کاری حرکت کند مقامش مانند باز تا قرب پادشاه می رسد یعنی پیش می رود و ترقی می کند.

دوم اینکه هر که خانهٔ خود را ترک کند یعنی اعتماد بخود را از دست دهد مانند باز به پنجهٔ اقتدار دیگری گرفتار می گردد.

54— ‘A falcon which leaves its nest sits on the king’s wrist;

If an important person leaves familiar territory and safety, he is bound to get involved with the power of others elsewhere, either as master or servant.

۵۵ باز چې هر څو مره خوار سي چونګښې نه خوري

ترجمهٔ دری: باز در قدر حقیر شود بقه ها را نمی خورد .

مورد استعمال: در مورد شخص بی بضاعت ولی نجیب وعالی همت وبا شخصیتیکه با اعمال ناپسند واعمال متهم گردد گفته میشود وعالی همتی او دلیل برائت او وانمود میگردد .

55— 'A falcon even though weak does not hunt frogs'.

Noblesse oblige.

٥٦- باغ که باغوان لری چغال هم خدای لری

ترجمهٔ دری: باغ اگر باغبان دارد شغال هم خدا دارد.

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که اقویا در مقابل ضعفا بقوت و قدرت خود، خود نمایی نمیند و بخواهند وا ... معشیت وحیات را برای ضعفا ببندند.

56— If a garden has its gardener, a jackal has its God'.

For everwone there is a protector, even the weakest and least deserving'.

٥٧ بخت په تندی دی، نه په منډه

ترجمهٔ دری: بخت در پیشانی است نه در تیزدوانی

مورد استعمال: وقتی که یک انسان زحمتکش از سعی وزحمت خود بکامیابی نمی رسد ناچار ناکامی خود را از بخت شوم خود می انگارد و بخت را هم مربوط به پیشانی و فطرت می داند نه بجهد و کوشش پس می گوید: «بخت در پیشانی است نه در تیز دوانی» و از اینجا اعتقاد مردم به «بخت» و «اقبال» آشکار می گردد.

57— 'Your fate is written on your forehead, and it cannot be changed by running fast'.

It is a common belief that one's fate is written on **one's forehead at birth, and even the most strenuous** efforts to change it are vain.

۵۸ بخشش په لک حساب په کک

ترجمهٔ دری: بخشش به لک (صد هزار) وحساب به کک (خس - ذره)

مورد استعمال: یک ضرب المثل آموزندهٔ اقتصادیست که یکی انسان مقتصد اگر صد هزار هم می بخشد باز هم حساب یک خس (ذره) را باید بگیرد- یعنی برحساب خرج خود حاکم باشد وذوق باید بخشش پیش او را از حساب کم غافل سازد. چنانچه در زبان دری می گویند: «حساب بمثقال بخشش بخروار»

58— 'One lakh (100,000) can be presented as a gift, but the account of trifles ought to be kept'.

۵۹ـ بد بانجن اپت نه و هی

ترجمهٔ دری : بادنجان بد را افت نرسد .

درزبان دری نیز گویند : بادنجان بد را بلا نمی زند یا «بادنجان بدآفت ندارد» .

مورد استعمال : وقتی که ازیک حادثهٔ ناگوار شخصی ویا متاع کم ارزش نجات می یابد بطور تمسخر گفته می شود که :

«بادنجان بدرا آفت نرسد» یعنی خطرات زیاد تر متوجه اشخاص خوب ومتاع ارزنده می باشد .

59— 'No calamity befalls a bad eggplant'.

A bad person or any worthless object survives long, but a person of distinction dies untimely, and a valuable object gets easily damaged.

٦٠ بد بەدی پە زړه ارم سلام بەدی پەخوله ارم

ترجمهٔ دری: بد تو در دل خواهم داشت، سلام تو بر زبان.

مورد استعمال: یعنی اگرچه شخصی در دل با شخصی دیگری بد باشد، باز هم بزبان با بد با او سلام و مدارا نما ید وشیوهٔ انسانیت را از دست ندهد.

60— 'I keep your wickedness to myself, and greet you normally'.

Greetings—formulae and custom take precedence over any resentments.

٦١- بد به یم خو نه له وروره سره

ترجمهٔ دری: بد خواهم بود ولی نه با برادر .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که یک شخص بد خو با برادر وخویشاوندانش ببدی تحریک شود .

61— 'If I do evil, it may not be to my brother'.

Blood is thicker than water.

۶۲ ـ بد تربور په بده ورځ په کار یږی

ترجمهٔ دری: او در زادهٔ بد بروز بد بکار می آید.

مورد استعمال: در حیات قبیلوی و جزء نصیحت آمیز است یعنی از عم زادگان وخویشاوندان زشتخو هم نباید روابط را قطع نمود زیرا در روز بد همین خویشاوندان اگرچه زشتخو باشند بدرد می خورد.

62— 'Even a bad—tempered difficult cousin can be helpful.

Porticularly in tribal life, family ties are very **strong, and a blood —relation is always closer than** others who are not, regardless of his character.

٦٣- بدخوی چی زور ورسی عقل مرورسی

ترجمهٔ دری: خوی بد که غالب گردد عقل آزرده می گردد

مورد استعمال: در مورد اشخاص بد خو استعمال می شود یعنی عقل با خوی زشت تضاد دارد جائیکه عقل است خوی زشت راه ندارد و جائیکه خوی زشت باشد عقل از آنجا بیگانه و آزرده می گردد.

63— 'When evil character grows stronger, reason gives up'.

When a person is used to performing evil acts he is out of mind.

۶۴- بدزوی نه زوی

ترجمه دری: پسر بد پسر نیست.

مورد استعمال: در مورد پسر بد گفته می شود یعنی پسری که صالح نباشد نباید او را پسر خواند و یا بمنزله پسر صالح دانست.

64— 'An evil son is no son'.

Even in a society with very strong blood ties, a son of bad character cannot pretend to anything from his father.

٦٥- بدمه کوه بد به لەویمی

ترجمه‌دری: بد مکن بد نخواهی دید
مورد استعمال: وجیزه نصحت آمیز است که انسان را
باجتناب از بدی توصیه می نماید .

65— 'Do no evil; see no evil.'
Avoid evil—doers.

٦٦ـ بده ښځه کږه پوښتۍ ده ماته به سي خو سمه به نه سي

ترجمه دری: زن بد قبرغه کج است می شکند ولی راست نخواهد شد.

مورد استعمال: درباره زن بد خو گفته می شود که مانند قبرغه کج خود را از دست میدهد ولی از کجی وبد خوئی خود دست بردار نیست.

66— 'A shrewish woman is like a crooked rib; any attempt at straightening will cause it to break.

ILL— temper in a woman cannot be cured.

۶۷- بده ماینه پرېښوو له کېږي بده کر هېڅ نه پرېښوو له کېږي

ترجمه دری: زوجه بد ترک داده می شود ولی کشت بد گذاشته نمی شود.

مورد استعمال: ضرب المثل دهقانی است که اهمیت کشت و زراعت را از نظر دهقان توضیح و بیان می نماید یعنی از زوجه بد می توان گذشت ولی از کشت ولو که بد باشد نمی توان صرف نظر نمود.

67— 'A shrevish wife can be divorced but cultivated field of any sort cannot be abandoned'.

You may have a bad harvest this year and perhaps next year too; but eventually it will come right; land must never be abandoned.

۶۸= بده مایینه تنګه موچنه ده

ترجمه دری: زوجه بد پاپزار تنگ است.

مورد استعمال: در این ضرب المثل زوجه بد و زشتخو به پاپزار تنگ تشبیه گردیده است که از یک طرف شوهر را تعذیب می کند و از جانب دیگر شوهر بنا بر احتیاجیکه باو دارد او را از خود دور کرده نمی تواند مانند پاپزار تنگ که اگر پوشیده شود پای را بدرد می آورد و اگر دور انداخته شود پای برهنه می ماند.

68— "An ill—temvered wife is likened an ill—fitting shoe. It is very difficult to discard either; if the shoe, one goes barefooted, if the wife, one would remain single.

٦٩ـ بډای په له خواره ګټې خواري له بډایه

ترجمه دری: ثروتمند از غریب کمائی می‌کند و غریب از ثروتمند

مورد استعمال: ضرب المثل اقتصادی است که ارتباط بین ثروتمند و غریب و یا بین کارگر و کارفرما را درباره استفاده از یکدیگر بیان می‌کند یعنی همان طوریکه کارفرما از زحمت کارگر سود می‌گیرد کارگر نیز از ثروت کارفرما فایده بر میدارد.

69— 'The rich make profit from the poor, and the poor from the rich'.

A rich man gives employment, and his employees work for him.

۷۰- بربنډ له لاری اوړی خو وږی نه اوړی

ترجمهٔ دری: برهنه از راه برمیگردد، ویا راه را میگذارد - ولی گرسنه نمی گذارد.

مورد استعمال: وقتی گفته میشود که مقایسه بین برهنه و گرسنه درمیان باشد و یا گوینده بخواهد تأثیر گرسنگی را درحیات اجتماعی ثابت کند- ویا بعبارت دیگر برهنه را میتوان بقوت منطق قانع ساخت واورا ازراهیکه برای طلب پوشاك بنداخته دورکرد ولی گرسنه را نمی توان بسخنان خالی سیرساخت وازراهیکه برای جستجوی خوراك گرفته است دورکرد.

70— 'The roads of the ragged and needy can be many, but the road of the hungry man is one'.

A traveller bound for a destination has a choice of several roads, or he may even renounce his journey; but a hungry man has no choice whatever.

۷۱- برجونه دی تر اسما له رسدلی خوسپی دی له لو بړی مری

ترجمه دری : برجهایت تا اسمان رسیده ولی سگهایت از گرسنگی می میرند

مورد استعمال :ه در بارۀ شخص خسیسی گفته می‌شود که بظا هر ثروتمند بوده و قلعه اش برجهای سر بفلک کشیده داشته باشد، ولی سختی اش بجای باشد که حتی سگانش از گرسنگی جان دهند واین ضرب المثال عموماً بطورطعنه گفته میشود

71— 'You have built your towers to reach the sky, but your dogs are dying of hunger'. ..

Said of a miser.

۷۲- برخی ویشه مړو ته گوره

ترجمه دری : مردان را دیده حصه ها را تقسیم کن .

مورد استعمال : یعنی تقسیم بین افراد باید مطابق با اهلیت و قابلیت و لیاقت افراد صورت بگیرد تا بهر فرد را برابر بسویهٔ اهلیت و لیاقت و مساوی با ارزش کار همان فرد حصه برسد و درین ضرب المثل خطاب بشخصی است که موظف و مسؤول تقسیم بین افراد می باشد .

72— 'Evaluate the men and then devide their portions'.

Bestow gifts on those who deserve them, some more some less.

۷۳- بره یی سته برکت یی نسته

ترجمه دری : بردا ردو برکت نی

مورد استعمال : در وقتی استعمال میگردد که محصول یك عمل نسبت بزحمتیکه در اجرای آن عمل کشیده می شود کمتر با شد و یا کمیت یك چیز نسبت بکیفیت آن بزرگتر با شد ، یا حجم یك شی بزرگ ولی ثمر آن کوچك با شد .

73— 'There is profit in it, but no advantage'. A gain which is no use.

۷۴- بزه په خپل ښکر نه درانیږی

ترجمه دری : شاخ بر بز سنگینی نمی کند .

مورداستعمال : درباره شخصی گفته می شود که امور متعلق بخودش رامطابق بتوان خود اجرامیکند ولی شخص دیگر یکی از آن امور را خارج از توان آن شخص میپندارد .

74— 'A goat does not find his horns heavy'.
One man's meat is another man's poison.

۷۵- وز ه چې پر بام وخیږي لیوه ته هم ښکنځل کوي

ترجمه دری : بز که بر بام بالا شود بگرگ هم دشنام میدهد

مورداستعمال : در مورد شخصی گفته میشود که در حالت مصونیت کامل بر شخصی از خود قوی تر انتقاد کند

75— 'A goat which has climbed onto the roof may insult even a wolf.'

From the haven of a secure refuge, a position of weakness becomes one of strength.

۷۶- بلا وه برکت یې نه و.

ترجمه دری : بلا بود برکتش نی .

مورداستعمال : وقتی گفته می‌شود که یک حادثهٔ خطیر رخ دهد ولی برخلاف انتظار تولید خطر نکند .

76— 'The end result of an apparent disaster is, surprisingly, not at all as bad as feared.

۷۷- بل ته چې یوه ګوته ونیولې ځانته دری ګوتی نیولی کیږی

ترجمه دری : اگر بشخص دیگر یک انگشت گرفته میشود بخود سه انگشت گرفته می شود .

مورداستعمال : وقتیکه یک شخص عیب جو بسوی عیب شخص دیگر یک انگشت دراز می کند طبعاً سه انگشت دیگر باید قات کند و بسوی شخص خودش راجع گردد درینصورت بوی اخطار داده میشود که اگر درپی انگشت گذاری برعیب دیگران باشد باید بعیوب خود نیز توجه کرده باصلاح آن بکوشد .

77— 'Point with your index finger to a man of bad character, and three fingers of your hand point to yourself'.

Let him who is without sin throw the first stone.

۷۸- بنده راسه دخدای خپل سه لکه پرځان هسې پر بل سه

ترجمه دری : ای بنده ! بیا دوست خدا شو وطوریکه برای خود هستی همانطور برای دیگری هم باش .

مورداستعمال : ضرب المثل نصیحت آمیز است که با نسان توصیه می کند تا همانطوریکه برای خود و درباره خود فکر میکند برای شخص دیگر ودرباره شخص دیگر هم همانگونه فکر کند و آنچه برای خود میخواهد برای دیگری هم بخواهد.

78— 'O Man, be a friend to God: as you would have it done to yourself, so do to your neighbour'.

Do unto others.

۷۹- بې زاره دې له خيره سپي دې درگرځوه

ترجمه دری : از خیرت بیزار سگهایت را بگردان .

مورد استعمال : این ضرب المثل ظاهراً از زبان گدایگر (کسیکه در دهات گدایی می کند و عموماً در دروازه های قلعه ها سگها با او اذیت می سازند) گفته می شود ولی کنایهٔ خطاب بشخصی است که بعوض اینکه بکسی خیر برساند اسباب اذیت را فراهم می سازد .

79— 'When you do your charity, keep off your dogs'.

In villages dogs are often set on beggars; generally the meaning seems to be that if the receipt of charity involves the braving of dogs, one is better off without it.

it.

۸۰- بی زحمته راحت نشته

ترجمه دری : بی زحمت راحت نیست .

مورد استعمال : این ضرب المثل برای تشویق بکار و زحمت کشی گفته می شود و با انسان تفهیم می نماید که هرگاه طالب راحت باشد راحت بعد از زحمت کشی و کار کرد است ، ورنه راحت بدون زحمت میسر نمی گردد .

80— 'There is no ease without troubles.'

Real ease is recognised only as a contrast to rtouble.

۸۱- بې ستهٔ خوك جنت ته هم نه ځي

ترجمه دری : بی دعوت کس بجنت هم نمی‌رود .

مورد استعمال : وقتی استعمال میگردد که شخصی بدون دعوت بمهمانی برود ویا کنایتهٔ در بارهٔ شخصی نیز می توان گفت که بدون اجازه وارد مجلسی شود که ورود در آن اجازه طلب باشد وهم اگر یک دوست از دوست دیگر گله نماید که چرا بمهمانی که ترتیب شده بود نرفته او از قناعت نفس این ضرب المثل را درجوابش می گوید .

81— "Without an invitation, one may not go even to Paradise'.

An uninvited guest is never welcome, however much he may desire to be present.

۸۲- بې عقل دومره په بل نه کوي لکه په ځان

ترجمه دری : بی عقل آنقدر که بخود (بد) می کند بدیگری نمی کند .

مورد استعمال: در مورد شخص نادان گفته می شود که ضرر نادانی او بیشتر متوجه خودش میگردد تا بدیگری واین نادانی وی چه در گفتار باشد و چه در کردار یعنی نادان در گفتار و کردار بیشتر از دیگران بخود ضرر می رساند .

82— 'A fool cannot injure another nearly as much as he injures himself.'

A fool is his own greatest enemy, both in word and deed.

۸۳ـ بې کارې د بدبختۍ زانګو ده

ترجمه دری : بی کاری گهواره بدبختیست

مورداستعمال: این ضرب المثل هم جنبهٔ تنبیهی دارد و بیکاری را پرورشگاه بدبختی می پندارد و یا بعبارت دیگر شخص بیکار را بدبخت میدانند که بدبختی از در آغوش بیکاری پرورش یافته است و مخاطب را متنبه میسازد تا خودرا ازین گهوارهٔ بدبختی دورنگهدارد .

83— 'Idleness is the cradle of wretchedness.'
The progeny of idleness are poverty and misery.

۸۴- بې کاري لنګېږي خواري ترې زيږي

ترجمه دری : بی کاری می زاید وخواری از آن تولد می شود .

مورداستعمال: این ضرب المثل در نکوهش بی کاریست وبی کاری را بزنی تشبیه می کند که خواری را می زاید واستعمال آن جنبهٔ تنبیهی دارد که مخاطب رابکار و جهد توصیه می نماید .

84— 'Idleness begets misery'.

In the cradle of idleness, nearly every sort of misfortune is nurtured.

۸۵- بې میوې ونه څوك په ډبره نه ولي

ترجمه دری : درخت بی ثمر را کس سنگ نمی زند.

مورداستعمال : وقتی گفته می‌شود که یک شخص فعال ودارای شخصیت واهلیت در راه خدمت بمردم وفائده رسانیدن بدیگران تکلیف وزحمت ببیند یعنی شخص بی کار وبی ثمر هیچگاه مورد توجه مردم قرار نمی گیرد.

85— 'No one throws stones at a bare tree.'

An active man is like a fruit—laden tree, and is beseiged by everyone; but a lazy and unproductive man is left severely alone.

۶۸- بې وخته میلمه یې له خپله بخته خوري

ترجمه دری : مهمان بی‌وقت از بخت خود می خورد .

مورداستعمال : مهمان نزد هر افغان عزیز ومحترم است وهر افغان میخواهد در هر وقت از مهمان مطابق بتوان خود پذیرائی خوب نماید ولی این ضرب المثل در وقتی گفته میشود که اگر مهمان ناگهان و بی‌وقت برسد آنقدر وقت نداشته باشد که آنطوریکه دلش می خواهد ازو پذیرائی نماید بنا بران بگفتن این ضرب المثل معذرت خود را اظهار میدارد .

86— 'A guest out of season eats up his portion.'

Everyone is happy at the arrival of an invited guest, but one who arrives too early or too late consumes the good will of his host.

پ

۸۷- پاک اوسه بی باک اوسه

ترجمه دری : پاک باش بی باک باش .

مورداستعمال : این ضرب المثل با انسان اطمینان میدهد که هر که در امور زندگی اجتماعی چه شخصی وچه رسمی پاک وراست باشد او باید درحق خود از هرگونه قضاوت باکی نداشته باشد واز هیچگونه تفحصی نهراسد .

87— 'Be uncorrupted, and brave the insults'.

Take no bribes, and pay no heed to the aspersions cast on you for your honesty by dishonest men.

۸۸- پر اخوند بوره هم پیره ده

ترجمه دری : بر اخوند شوربا هم زیاد است .

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که شخصی بیش از استحقاقش چیزی داده شود .

88— 'For a MULLAH, even poor GRUEL is too much.'

'Mullah' here means an overweening pretentious person who asks for more than he deserves; such a one ought to have nothing.

۸۹- ار پچه و ختو کشمیر ئی و لید

ترجمه دری : برپشقل برآمد و کشمیررا دید .

مورداستعمال : دربارهٔ شخصی گفته می شود که بیك موفقیت کوچك خود را قهرمان موفقیت های بزرگ جلوه دهد ویا اجرای یك کار خود را چنان بزرگ وانمود کند مانند کسیکه رپشقل براید و ادعای دیدن کشمیر نماید .

89— 'He climbed on a dung and claimed to see Kashmir'.

Said of a braggart who pretends that a tiny achievement is a heroic accomplishment.

۹۰- پر خره یوه لپه اوربشي هم ډېري دي

ترجمهٔ دری : برخریک لپ جو هم بسیار است

مورداستعمال: برای اقناع شخصیکه مساوی باستحقاق وش ویا کمی بیشتر از استحقاق وش چیزی گرفته باشد گفته می شود .

90— 'For an ass, even a handful of barley is too much'.

An asinine person should be kicked.

۹۱- پردی جنګ نیم اختردی

ترجمهٔ دری : جنگ بیگانه نیم عید است .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که دو متخاصم بیگانه باهم جنگ کنند و تماشا بین از آن حظ ببرد .

91— 'A fight between other people is a half fest· Many people enjoy watching others quarrel.

۹۲- پردی خواړه یا پوردی یا پیغور

ترجمهٔ دری : خوراک بیگانه یا قرض است یا طعنه .

مورد استعمال: ضرب المثل آموزنده است که انسان را به نگرفتن چیزی از بیگانه واتکا بخود توصیه می نماید یعنی گرفتن چیزی از دیگران یا بطور قرضه است که واپس می طلبند ویا بلاعوض خواهد بود که طعنهٔ آن برای گیرنده خواهد سازد پس یک انسان نباید بامید اعطای دیگران زندگی بسر برد .

92— 'Getting food from others results in either a debt or a taunt'.

Getting food in this way is a poor plan, for you will either have a debt to repay, or will be taunted for your improvidence.

پردی سپی په هوډی خپل

ترجمهٔ دری : سگ بیگانه بنان ازخود .

مورداستعمال: درحق کسی گفته میشود که در حقیقت بیگانه باشد ولی تنها برای استفاده خود را دوست وانمود کند.

93— 'Another man's dog will come to you only for food.'

A watchdog works only for his keep, and you can expect no love from him.

۹۴ـ پردې ښې نیمه خوا دي .

ترجمهٔ دری : خوبیهای بیگانه ناپایدار است .

مورداستعمال: این ضرب المثل توصیه با تکا بخود و اجتناب از چشمداشت بکمکهای بیگانه است یعنی یک انسان باید بخود متکی باشد و انتظار کمکهای بیگانه نکشیند زیرا که خوبی های بیگانه پایدار نیست .

94— 'The kindness of others will not last.

Learn self—reliance, since the kindness of others can only be temporary.

۹۵- پردی غم تر واوری سوړه دی

ترجمهٔ دری : غم بیگانه از برف سرد تر است .

مورداستعمال: وقتی استعمال می‌شود که بی‌تفاوتی یک انسان را در برابر اندوه یک انسان بیگانه مطلب باشد یعنی طوریکه برف سرد است از وه بیگانه هم در انسان حرارت تاثیر را تولید نمی کند .

95— 'The griefs of others leave one colder than snow.'

The griefs of others leave one very cold.

۹۶- پردی کټ تر نیمې شپې وي

ترجمهٔ دری : چپرکت بیگانه تا نیم شب است .

مورداستعمال: یکی از پدیده های موفقیت انسان اتکا بنفس است که انسان متکی بخود هیچگاه اتکا بغیر را نمی پسندد و باساس همین مفکوره گفته شده که: «چپرکت بیگانه تا نیم شب است» یعنی با تکا غیر دل نباید بست وخود را باید بخود متکی ساخت .

96— 'The bed of another is good only for half the night'.

Do not rely on borrowed essentials, they can be suddenly reclaimed.

۹۷- پردی ور کړه نیمه‌خواده

ترجمهٔ دری : اعطای بیگانه ناپایدار است .

مورداستعمال: باز هم مانند ضرب المثل گذشته این ضرب المثل انسان را از ناپدار بودن اعطای بیگانه متنبه می‌سازد و بسوی اتکأ بخود رهنمایی می‌نماید .

97— 'Do not rely on gifts from others; they are unreliable'.

Do not rely on such gifts to tide you over a difficulty.

۹۸- پر ښو تلوار پر بدو تأمل

ترجمهٔ دری : بر نیکوئی شتاب و بر بدی تأمل

مورد استعمال : و جیزهٔ نصیحت آمیز است و در وقتی گفته می شود که انسان در اقدام خود متردد باشد واو را توصیه می کند که اگر اقدام بکار نیک است شتاب کند و اگر اقدام بکار بد است تأمل نماید و عجله نکند.

98— 'Hasten to do good, and hisitate to do evil'
An exortation.

۹۹- پر ګازره نه یم پرخړپ یې یم

ترجمه دری: بر زردك نیستم بر صدای شکستن آن هستم.

مورد استعمال: یعنی پروای زردك را ندارم ولی در بارهٔ شکستن آن فکر میکنم.

در بارهٔ عملی گفته می شود که خود آن کوچك ولی نتیجهٔ منفی آن بزرگ و باعث رسوائی باشد.

99— 'A raw corrot is a small thing, but its shape is very unpleasant'.

The snap of a breaking raw carrot has some important associations, though the carrot itself is of no consequences.

۱۰۰ = پر لڅه خیټه ئې ملا تړلې ده

ترجمهٔ دری: بر شکم برهنه کمر بسته است.

مورد استعمال: دربارهٔ شخصی گفته میشود که بدون اینکه برای یک کار آمادگی گرفته باشد و یا لوازم آن کار را تهیه کرده باشد بکار اقدام کند مثلا یک شخص بدون اینکه حد اقل سرمایه را داشته باشد بتجارت کمر ببندد ویا بدون هیچ سند و دلیل اقامهٔ دعوی نماید وغیره ازین قبیل موارد.

100— 'Over his bare stomach he has fastened a large belt:

If one tries to start an ambitious enterprise with no resources, and tries to cover for his lack, in an entirely transparent way, he will fool nobody

۱۰۱- پرهغهٔدی خدای میلمه که چی میلمه یی نه وی لیدلی

ترجمهٔ دری: خدا ترا مهمان کسی سازد که مهمان را ندیده باشد.

مورد استعمال: در وقتی استعمال میشود که میزبان در پذیرائی مهمان ازحدزیاده تکلیف و اسراف نماید یعنی اسراف در مهمانی علامهٔ ناپلدی میزبان در مهمانداریست.

101— 'May God make you a guest of someone who has not seen one before'.

One who has no experience of guests may perhaps treat him much more generously.

۱۰۲-پړ مې که مړ مې که

ترجمهٔ دری: مرا ملامت کن از آن پس بکش.

مورد استعمال: در پښتونها رسم است وقتیکه یک منازعه بمیان آید هر دو طرف موضوع را بجرگه (مجلس قومی) ارائه می نماید وهرد و جانب دلائل خود را اقامه کرده می گویند «مرا ملامت کن از آن پس بکش» یعنی یک پښتون وقتی که بدلائل ملامت گردید حاضر است ملامتی خود را حتی بکشتن خود جبران کند.

102— 'Judge me first fairly, and then execute me'

This refers to the provisions of tribal law amongst Pashtuns, in which a JIRGA or other council must pronounce sentence (of death, say) according to law before anyone is punished.

۱۰۳- پړ هم پو ور اشه لری

ترجمهٔ دری: ملامت هم یك گپ دارد.
مورداستعمال: وقتی گفته می شود که یك شخص ملامت بعد ازملامتی باز هم چنان دلائل بی مورد وضعیف را برای برائت خود اظهار و نماید که قابل سمع وقبول نباشد.

103-- 'A convicted man too has his reasons'.

No person yields himself thoroughly to the charges of his antagonists even if he is proved responsible in the council or in the court.

۱۰۴- پزپرېکړی که شرم درلود ای دچړې نوم به یې نه اخستلای

ترجمهٔ دری: بینی بریده اگر شرم میداشت نام کارد را نمی گرفت.

مورد استعمال: در مورد شخصی استعمال میگردد که در یک موضوع ملامت وناکام گردیده باشد ولی بازهم از ملامتی خود شرم نداشته باپررویی زیاد همان موضوع را تعقیب نماید.

104— 'One who feels shame that his nose has been cut off should avoid speaking about knives'.

Refers to failure in an important endeavour, when one should feel a decent shame, and not pretend to be able to make an easy success of something similar.

۱۰۵- پښتون سل کاله پس وار وا خیست ویل ئې
چې او س مې تلوار و کړ

ترجمه دری . پښتون پس از صد سال انتقام گرفت باز هم گفت که عجله کرده است .

مورداستعمال: پښتو نها بمشکل از انتقام خود دست میکشند و وقتیکه در انتقام گرفتن تا خیر واقع می گردد برای تسلی انتقام گیرنده این ضرب المثل استعمال می شود یعنی یک پښتون بعد از صد سال هم اگر باشد انتقام می گیرد .

105— 'A Pashtun toook revenge only hundred years later, but said that he was in a hury.'

When an injury is done in Pashtun tribal society, vengeance according to a lengthey code is obligatory, no matter how long it takes; and it has been known to have taken a very long time indeed in actual cases

۱۰۶- پښې هلته ځي چې زړه ځي

ترجمهٔ دری : پای بجائی می رود که دل می رود .

مورداستعمال: بیشتر آنها در رفت وآمد ها و دید و باز دید های دوستانه بین انسانها محبت و صمیمیت قلبی را زیاده تر مؤثر دیده افغانها ایرانها می گویند: (پای بجائی می رود که دل می رود) در زبان دری عین همین ضرب المثل موجود است ،

106— 'Whither the heart is drawn, thither the foot tends'.

The heart's desire is the director.

۱۰۷ـ پکړ تر پکړ ښو نه چې ماغزه یې ښکاره وي

مورداستعمال: کل تا کل نه اینکه مغزشآشکارا باشد .

مورداستعمال: درباره یک موضوع ناپسند ویا یک کاربدیکه نتیجه آن ازحد زیاده برسوائی بکشد گفته می شود، مانند شخص کل که معیوب است ولی کلیکه مغز سرش آشکارا باشد ازحدزیاد، معیوب می نماید .

107— 'Stark baldness is bad, but visible brains are worse'.

Loss of hair cover is bad enough, but loss of skull cover is really serious; some calamities look terrible, but can be borne. Others are real disaster.

١٠٨ـ یکێ نە پەسر تارلری نە پەچا کارلری

مورداستعمال: کل نه برسر تار دارد ونه بکسی کار.

مورداستعمال: در باره شخصی گفته می شود که در گوشه عزلت نشسته و پیشه قناعت را گزیده و از کشاکش دهر وارسته باشد، یا بعبارت دیگر: (آنکه هیچ ندارد غم هیچ ندارد)

108— 'The bald man has no hair on his head nor any business with people'.

۱۰۹- پگڑی چی لەسرەولو یری پر او بۆو تکیەسی

مورداستعمال: دستار کە ازسر بیفتد برشانە تکیە می‌شود

مورداستعمال: در ین ضرب المثل بهمبستگی و تعاون با همی انسانان اشارە شدە یعنی اگر بین انسانان همبستگی وحس تعاون با همی وجود داشتە باشد اگر پای یکی لغزید برشانەد یگری تکیە می کند و یا اگر دوستی از دقام افتید دوست دیگر دست او را خواهد گرفت و از افتادن بزمین نجات خواهد داد .

109— 'A turban when it falls, rests on the shoulder'.

A fallen turban is a misfortune and, like a person who has fallen on bad times, leans on the shoulders of others.

۱۱۰- پلار گټلی زوی ته هیڅ دی

ترجمهٔ دری : کمائی پدر نزد پسر هیچ است

مورداستعمال: در بارهٔ پسری گفته می شود که دارائی و ثروت پدر را با بی اعتنائی ولاابالی صرف و برباد کنند وچون اکثر چنین پسران در راه حصول ثروت و کمائی پدر شخصاً زحمت کشیده نمی باشند بنابران قدر زحمت کشی پدر را در راه حصول ثروت نمیدانند از ین جهت درمورد آنان گفته می شود که «کمائی پدر نزد پسر هیچ است»

110— 'To a son, the value of his father's money is as nothing'.

Such a son has no idea of the hard work put in by his father to support his family; he is happy to throw his father's monery away.

۱۱۱ پنځه ګوتې سره برابرې نه دي

ترجمهٔ دری : پنج انگشت با هم برابر نیست

مورداستعمال: اشاره بتفاوت و تباین طبیعی و فطری بین انسانان و سائر اشیا است یعنی طوریکه پنج انگشت با هم مساوی نیستند انسانان نیز در شکل و قواره ظاهری و هم در طرز فکر و استعداد با هم متفاوت اند ـ همچنین سایر موجودات در کمیت و کیفیت با هم فرق دارند.

111— 'The five fingers differ from one another'.
They are all fingers, but differ essentially; so **people might look alike but are essentially** different in important ways.

۱۱۲ پنډېږي مه گوره ايمان يې گوره

ترجمه دری . جسامتش را نبين ايمانش را ببين

مورد استعمال: در مورد شخص و يا چيز يکه ظاهرا جسامت بزرگ دارد ولی در معنی پوك و يا ن تهی باشد گفته می شود يعنی تعيين ليا قت و شخصيت يک انسان نبايد باساس بزرگی جسامتش باشد بلکه باساس اهليت و معنويت او بايد سنجيد و يا تنها جسامت و بزرگی يک چيز را نبايد علامه بهتری آن چيز دانست بلکه ماهيت حقيقی آن را بايد در نظر گرفت.

112— 'Look not at his massterus body, but at his strength of character.

A strong handsome body may hide a weak personality, but of course not necessarily; one must judge narrowly.

۱۱۳ پورته گورم پانړدی کښته گورم پړانګ دی

ترجمه دری . بالا می بینم سنگلاخ است پائین می بینم پلنگ است .

مورداستعمال: در این ضرب المثل وضعیت محصور ماندن یک شخص در کوه ترسیم گردیده که نه بالا رفته می تواند و نه پائین- بالا سنگلاخ است راه ندارد وپائین پلنگ است اورا میخورد- و کنایتة وقتی گفته می شود که شخصی بین دو مشکل صعب گرفتار آید و راه نجات یافتن هم از آن مشکلتر باشد.

113— 'If you look up, you see only rocky slopes; and if you look down, you see a leopard'.
One is caught between Scylla and Charybdis.

۱۱۴ پورچی ترسل تیر سو نو وچه مه خوره

ترجمهٔ دری : قرض که ازصد گذشت نان خشك نخور:

مورد استعمال : درزبان دري نیز میگویند «قرض که ازصد پرید مرغ پلو بزن» و مقصد درین ضرب المثل تشویق بتحمل مشکلات خطر درحالات خطر است یعنی وقتیکه یك انسان باخطر مواجه شد نباید دست وپای خود را گم کند بلکه درهمان خطر با خطر مبارزه کند .

114— 'When your debts mount up to the sky, eat no crusts of bread'.

When really overwhelmed with debt, who cares? Go on and really indulge yourself.'

۱۱۵ پور چی ځنډنی شی خوړدنی شی

ترجمهٔ دری : قرض که بتعویق بیفتد خوردنی میشود.
مورد استعمال : وقتی گفته می شود که تادیهٔ قرض از موعدش بگذرد .

115— ‘A debt not repaid on time is deemed last’.
A creditor with unreliable debtors sees his business crumble into dust.

۱۱۶ پوره ورک دی کړه دوه کوره

ترجمهٔ دری : ای قرض ! دوخانه راگم کردی .

مورد استعمال : این ضرب المثل درمدت قرض است که دوخانواده را ازپادر می آوردیکی خانواده قرض دهنده ودیگر خانوادهٔ قرض گیرنده زیرا که قرض گیرنده قرض را تأدیه کرده نمی تواند وقرض دهنده قرض خود را از دست میدهد .

116— 'O debt, you have destroyed two families'.
That of both the lender and the borrower, for 'neither a borrower nor a lender be'.

۱۱۷ پوه‌ړی ترخپلی گلیمی پښی نه غځوی.

ترجمهٔ دری : آدم هوشیار از گلیم خود پای دراز نمی کند.

مورد استعمال: کسیکه از اندازه استحقاق خود
تجاوز ننماید درین ضرب المثل شخص هوشیار شناخته شده
است وضمناً برای مخاطب توصیه است که از اندازهٔ خود
پای دراز نکند.

117— 'A wise man stretches out his foot according to his GILIM.'

Cut your coat according to your cloth.

۱۱۸ په اوړي ئې وکړه په ژمي يې خوره

ترجمهٔ دری : درتابستان کمائی کن ودر زمستان بخور .

مورد استعمال : درین ضرب المثل تشویق بکار کردن درتابستان واستراحت در زمستان است چون موسم تابستان برای کاروکمائی کردن مساعد وزمستان نامساعد است ازینجهت توصیه می شود که : «درتابستان کمائی کن ودرزمستان بخور» یعنی اگر در تابستان کمائی نکنی در زمستان برای خوردن چیزی نه‌داشته باشی .

118— 'Work in summer, and so eat in winter'.
Save in good times for a rainy day.

۱۱۹ په بدلو څوك نه لويږي .

ترجمهٔ دری : بستودن درغزلها کسی بزرگ نمی گردد .

مورد استعمال : بعضی انسانهای خودخواه تصور می کنند که یك انسان تنها بستودن درغزلها ومدحیه ها بزرگ شده می تواند، حالانکه بزرگی یك انسان به پندار نیك وگفتار نیك وکردار نیك است پس درین ضرب المثل تصور اشخاص خود خواه باطل نشان داده شده است .

119— 'Mere poets' praise does not add an inch to a man's stature'.

Poets are paid to praise their patrons, regardless of facts.

۱۲۰ په پردی کور کی سل میلمه هیڅ دی

ترجمهٔ دری: در خانهٔ بیگانه صد مهمان هیچ اند.

موردا ستعمال: در وقتی گفته میشود که یک شخص
بمصرف شخص دیگر اظهار جوانمردی نماید.

120— 'A hundred guests in another's house are as nothing'.

In your own house, it is expensive to treat guests properly, and one does not care about the expenses of others.

۱۲۱ ډېر تش گومان بدبخت وخوړ خپل ایمان

ترجمهٔ دری : بگمان خالی بد بخت ایمان خود را بر باد داد.

مورداستعمال: این ضرب المثل درنکوهش شخص ظنین و بدگمان گفته میشود که این شخص بد بخت بگمان خالی ایمان خود را از دست میدهد زیرا در دین اسلام سوءظن خوب نیست .

121— 'Too much credulousness ruins a believer's faith'.

One of the Faithfull ought to be selective in his beliefs.

۱۲۲ په تیرپسی ترتاب نسته .

ترجمه دری . در پس گذشته تلاش سود ندارد

مورد استعمال: دسته اشخاصیکه وقت خود را بفکر «گذشته» ضایع می سازد حالا نکه گذشته از دست رفته واپس نمی گردد ، ازینجهت درین ضرب المثل باشخاصیکه وقت خود را بفکر زمان گذشته ضایع می سازند گفته شده که در پس گذشته تلاش سود ندارد .

122— 'Do not bewail the past, there is no advantage in it'.

Dont cry over spilt milk; what's done cannot be undone.

۱۲۳ په تیرو اوبو پسې چایوم نه دی اخیستی

ترجمه دری . در پس آب گذشته کس بیل نبردا شته است.

مورد استعمال: این ضرب المثل همین مفهوم گذشته را دارد
و بشخصیکه بفکر گذشته وقت خود را مصروف میسازد گفته
می شود که زمان گذشته مانند آبیکه جریان آن گذشته است
و دهقان برای واپس برگشتاندن آب بیل برنمیدارد.

123— 'Do not take up a spade when the water is gone'.

Peasants use a spade as a general tool, and when there is no more water, it is useless to try to dig.

۱۲۴ پەچارچارمی دی بنەاسی گیلاوەمیمړه کە.

ترجمه دری . قربان قربان گفتنت برایم فایده ندارد شکم راسیر کن .

موردهستعمال: ضرب المثل دنیاتیست واز زبان شخصی گفته میشود که احتیاج بنان دارد ولی شخص دیگر بعوض اینکه با ونان بدهد دیخواهداو را بسخنان چرب وشیرین متسلی سازد وچون گرسنگی تنها بکلمات چرب وشیرین از بین نمیرود بنابرآن از زبان شخص گرسنه گفته میشود که (قربان قربان) گفتن فایده ندارد بلکه چارهٔ اساسی شکم سیر کردنست .

124— 'Do not cry, 'Dear me, how terrible'! but rather fill my stomach. ....

Soft words butter no parsnips.

۱۲۵ په جنګ کې یو ګام د سلو کالو لار ده

ترجمه دری . درجنگ یک قدم راه صدساله است .

مورد استعمال: در وقت مبارزه وجنگ استعمال میگردد ومطلب این است که در راه مبارزه یک قدم به پیش رفتن موفقیت بزرگ است مانند یکه در میدان جنگ یکقدم پیشرفت باطی صدساله راه درحالت صلح برابر است - یعنی درحالت شدت مبارزه موفقیت کوچک را هم باید بزرگ شمرد .

125— 'In time of war, a single step forward is equal to a distance of hundred years.'

When all the resources of the nation are engaged in fighting an enemy, any progress at home is very difficult and slow.

۱۲۶ په خپله خر نه لري د بل په آس پورې خاندي

ترجمهٔ دری : خودش خر ندارد با اسپ دیگران می خندد .

مورداستعمال: درباره شخصی گفته می شود که بی موجب درحق شخص دیگری تمسخر نماید ، ویا اینکه خود از چیزی نداشته باشد ولی دارائی دیگران را مورد استهزا قرار دهد ، ویا اینکه خودش نداند مگر بر دانستن دیگران خنده کند .

126— 'He hasn't even a donkey, yet he laughs at others ' horses.'

A fool has no idea how foolish he is.

۱۲۷ ـ په خره ئی وس نه رسیږی پر پالانه ئی راواچول

ترجمهٔ دری : زورش بخر نمی رسد پالان را زیر لت وکوب گرفت .

در زبان دری نیز گویند : « زورش بخر نمی رسد می زند به پالانش »

مورد استعمال: در زمانی استعمال میگردد که دست انتقام گرفتن از اصل کوتاه باشد ولی دست انتقام گرفتن از فرع دراز شود ، مثلاً زور مظلوم وستمدیده بظالم وستمگر نرسد باذیت منسوبین ظالم وستمگر دست دراز کند .

127— 'He could not force his mule to go, so he beats its pack—saddle'.

The mule may kick, but the pack—saddle is defenceless.

...

۱۲۸ په خواری څوك بد نه ایسی په بیکاری بد ایسی

ترجمه دری . با زحمتکشی کسی بد نمی نماید ولی با بیکاری بد می نماید .

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که شخص زحمت وکار کردن را برای خود عار پندارد و بیکاری را بر آن ترجیح دهد .

128— 'The appearance of a busy person is favourable, but that of an idle person is unfavourable'.

Sometimes even appearances bear out facts, as in this case.

۱۲۹ په خوله خوږ په زړه کوږ

ترجمهٔ دری : زبان شیرین بدل کج .

مورد استعمال: درباب کسی استعمال میگردد که ظاهرا شیرین زبانی نماید ولی در دل کجی داشته باشد یعنی زبان ودلش باهم موافق نباشد .

129 'Sweet on the tongue, and false in the heart.'
Do not tell lies, even though they make the hearer happy.

۱۳۰ په د رونو درو نډ په سپکو سپك

ترجمهٔ دری : با سنگینان سنگین و با سبکان سبك .

در زبان دری می گویند : «با ماه نشینی ماه شوی

با دیگ نشینی سیاه شوی .»

مورداستعمال: ضرب المثل پند آمیز است که تأثیر همنشین را بیان میکند یعنی اگر انسان باا شخاص سنگین ومؤدب بنشیند سنگینی وادب آن اشخاص دروی تأثیر دی نماید واگر با اشخاص سبك وغیرمؤدب همنشین باشد مانند اینکه با دیگ سیاه نشیند از آن متأثر میگردد .

130— 'The nobles would honour you and the depraved would despise you'.

****

۱۳۱ په ډیر بخشش لیوني خوښیږي

ترجمهٔ دری : به بخشش زیاد دیوانه خوش می شود .

مورداستعمال: درین ضرب المثل اجتناب از اسراف توصیه شده که یک شخص در مصرف نباید از جادهٔ اعتدال پا بیرون نهد ونه هم باید از دیگری انتظار فضول خرچی داشته باشد تا در جملهٔ دیوانگان محسوب نگردد .

131— 'Ony a madman wants a superabundance of ALMS'.

One should try to give alms in the right amount; too much spoils the market.

❋❋❋❋

۱۳۲ په ډېرو کې یې خوره په لږو کې یې ویشه

ترجمه دری: در جمعیت زیاد بخور، در جمعیت کم تقسیم کن .

مورد استعمال: درین ضرب المثل آداب خوردن در جمعیت بیان گردیده است یعنی اگر در جمعیت زیاد باشی چون غذای کم تو به همه نمی رسد پس بهتر است تنها بخوری و اگر جمعیت کم بود میتوانی غذای خود را تقسیم کنی .

132— ‘Eat it alone in a large company, but divide it in a small one’.

Small is beautiful’.

۱۳۳ په ړندو کې یو سترګی پاچا دی

ترجمه دری: در بین کوران یک چشمه پادشاه است

مورد استعمال: وقتی گفته می‌شود که در جنبهٔ منفی یک جز مثبت آن جنبه دیده شود مثلا در جمله بی سوادان نیم باسواد، درجملهٔ نادانان نیم دانا در جملهٔ مفلسان نیم سرمایه دار ، در جملهٔ خفتگان نیم بیدار ، درجملهٔ بیکاران نیم کاریگر وغیره .

133—Amongst the blind, the one-eyed man is a king.

۱۳۴ په ړندیانو کی چپك اغا دی

ترجمه دری: در کوران احول باداراست.

مورداستعمال: وقتی گفته میشود که در جمعیت بیدانشان شخصی باداش بسیار کم ادعای رهبری نماید واین ضرب المثل طور تمسخر درباره او استعمال میگردد.

134— 'Among the blind people a cross—eyed person is the chief.'

۱۳۵ په زهیرو زړو ګوتې مه وهه .

ترجمه دری: بدلهای زهیر انگشت مزن

مورد استعمال : وجیزهٔ نصیحت آمیز است و برای کسی گفته می شود که در پی آزار دلهای بیچارگان باشد .

135— 'A bruised heart should not be teased'. Compassion for anguish is required.

۱۳۶ په سپی زوی تل د پلار بښکنځلی وی
ترجمهٔ دری: پسر سگ صفت همیشه باعث دشنام پدر است.

مورد استعمال: وقتی استعمال میگردد که بدی پسر متوجه به بد نامی پدر گردد یعنی از سبب بدی و پستی پسر پدرش مورد ملامت ودشنام قرار گیرد، واین ضرب المثل بطور تنبیه به پسران گفته میشود تا از ارتکاب چنان اعمالیکه باعث بدنامی وخفت پدران شان میگردند اجتناب نمایند.

136— 'The father of a coward son is always insulted'.

۱۳۷ په سلو و هلی ښه دی نه په یو ه پر

ترجمهٔ دری: ازدست صد تن ات خوردن خوبست نه از طرف یکتن ملامت شدن .

مورد استعمال: در وقتی استعمال می‌گردد که یك شخص مورد ملامت قرار گیرد، زیرا ملامتی نزد افغانها بدترین الزام وشدید ترین محکومیت است ازین جهت درین ضرب المثل میگویند که ازدست صد تن ات خوردن خوبست نه ازطرف یکتن ملامت شدن .

137— Beaten by a hundred people is better than being defeated by one'.

۱۳۸ په شرم هغه شرمیږی چی په شرم پوهیږی

ترجمهٔ دری : بشرم کسی می شرمد که بشرم میفهمد.

مورداستعمال: درنکوهش شخص بی شرم گفته میشود یعنی بی شرم که مفهوم شرم را نمیداند از شرم خود نمی شرمد، ولی شخص باشرم که بمفهوم شرم پی می برد بکار شرم آور اقدام نمی کند .

138— 'Shame can be felt only by one who understands it'.

It is vain to try to shame a thick—skinned person.

۱۳۹ په شیدو سوځلی مستی پو کی

ترجمهٔ دری : با شیر سوخته ماست را پف می کند .

مورد استعمال: درباره شخصی گفته می شود که از یک حادثهٔ خطیر متضرر گردد ولی بعد از آن از وهم ضرر در حادثات بی خطر هم از حد زیاد احتیاط نماید مانند کسیکه به شیر جوشان سوخته باشد و از احتیاط زیاد ماست را هم پف کند .

139— 'One burnt by hot milk blows on cold curds'.

۱۴۰ په ګرمو یې وګټه، په سیوري یې وخوره

ترجمه دری: درگرمی‌ها کمائی کن، درسایه بخور.

مورد استعمال: در ستایش کار و زحمتکشی گفته می شود وبانسان توصیه می کند که درگرمی آفتاب زحمت بکش و کمائی کن تا محصول آنرا درسایه بخوری.

140— 'Work in the sunshine, and eat in the shade'

Make use of a favourable opportunity to provide for harder times.

۱۴۱ په غلبېل کې اوبه نه راوړل کېږي

ترجمه دری: در غربال آب آورده نمی شود .

مورد استعمال: وقتی استعمال می شود که شخصی سعی نماید یک کار ناممکن راممکن جلوه دهد و بآن اقدام نماید .

141— 'Water cannot be carried in a sieve'. The impossible cannot in fact be done.

۱۴۲ په کور کې یې نه کوك نه پیاز اربړی یې دواز

ترجمه دری: درخانه اش نه کوك نه پیاز ارقش از کلان کاران

مورد استعمال: در مورد شخصی گفته می شود که برخلاف آنچه که هست خود را وانمود کند، یعنی درباره خودش لاف و گزاف بیشتر از حقیقت با شد، مثلا درخانه پیاز برای خوردن ندارد، ولی در بیرون مانند شخص کلان کاران آرق می زند.

142— 'He hasn't an onion in his house, yet he belches like a gorged diner'.

Mountain onions in Afghanistan are very cheap; this proverb describes empty boasting.

۱۴۳ په گورم کې یې غوا نه درلوده د گوروان سر یې ماتاوه

ترجمه دری: در رمه ماده گاوی نداشت سر رمه دوان را می شکستاند.

مورد استعمال: درباره شخصی گفته می شود که در یک کار و یا موضوعیکه باو هیچ ربط نداشته باشد بی جهته چنان مداخله جدی نماید توگویی که آن کار وموضوع تماماً مربوط بخودش است.

143— 'Not a single animal in the herd is his, yet **he continually plagues the herdsman'.**

Minding one's own business is greatly to be desired.

۱۴۴ په ګوره ویلو خوله نه خوږیږی

ترجمه دری: بنام گرفتن گور دهان شیرین نمی شود .

مورد استعمال: در وقتی گفته می شود که تنها گفتار مدار اعتبار قرار داده شود و بکردار توجه نباشد بطوریکه گفته شود که تنها گفتار برای انجام کار کافیست حالانکه این ضرب المثل تنها گفتار را پسندیده نمیداند و تنها بگرفتن نام گور دهان شیرین نمیشود .

144— 'The mere mention of the word 'sweetmeat' does not sweeten the mouth'.

Promising is one thing; delivering is another.

۱۴۵ په مرګ یې ونیسه په تبه به راضي سی

ترجمه دری: بمرگ بگیرش به تب راضی خواهد شد .

مورد استعمال: در وقتی گفته می شود که یک شخص بخواهد از شخص دیگر استفاده کند ولی برای اینکه آنشخص را بتقاضای اصلی خود زود تر راضی بسازد چند برابر تقاضای اصلی خود از و خواهش نماید تا بالاخره آنشخص بتقاضای اصلی اش راضی گردد مانند آن بیماریکه بمرگ تهدید شود به تب راضی می شود .

145— 'Threaten him with death, and he will not complain about a fever.

If you want, for example, £5 from someone who is reluctant to give it to you, threaten to sue him for £100.

۱۴۶ په ناسته اتڼ نه کیږي

ترجمه‌دری: اتن در حالت نشستن نمی شود

موردِاستعمال: هر کار و عمل شرایطی دارد که قبل از اقدام آن کار باید شرایط آن مهیا گردد واگر شرایط مهیا نگردد بدان می ماند که شخصی بخواهد در حالت نشستن اتن کند حالانکه شرط آن عموماً ایستادن است ودرین ضرب المثل توصیه شده است که هیچ کار بدون تهید شرایط و لوازم آن بتکمیل نمی رسد .

146— 'An ATAN dance cannot be performed sitting on a couch'.

This dance is a Pashtun square dance.

۱۴۷ یەوا لەکی چی او بە تللی وی بیا را ځی

ترجمەدری: در جویکه آب رفته باشد باز می آید

در زبان دری نیز گویند «در جویی که آب رفته باشد باز می رود»

مورداستعمال: در باره کار ویا عملیکه تکرار آن احسن بوده ولی در حالت حاضر از نظر افتاده باشد گفته می شود.

147— 'A canal in which water once flowed will one day have water again'. ...

Good times passed will one day come again.

۱۴۸ په یوه تیکي کې دوې توري نه ځائیږي

ترجمه‌دری: در یک غلاف دو شمشیر نمی گنجد.

مورداستعمال: وقتی گفته میشود که دو رقیب زورآور در یک جای باهم زیستن بخواهند چنانچه که در زبان دری میگویند: «دو شاه در یک کشور نمی گنجد» درین ضرب المثل نیز اجتماع دو قوت خود خواه در یک محل محال دانسته شده است.

148— 'Two swords will not go into one scabbard'.

Too much power in one place makes for conflict, like too kings in one country.

۱۴۹ په یوه چپلاخه د سلو مخ خوږیږی

ترجمه‌دری: یک چپات صد روی افگار می‌گردد

مورداستعمال: ضرر رساندن یک شخص باعث رنجیدن اشخاص زیاد می‌گردد زیرا هر شخص بخود وابستگان و متعلقین دارد پس درین ضرب المثل بضرر رساننده اخطار داده که ضرر رساندن او گرچه در ظاهر یک شخص است ولی در پنهان اشخاص زیادی را از خود می‌رنجاند.

149— 'One slap makes a hundred faces red.'

Blame for your faults will often rub off on your entire family.

۱۵۰ په یوه زین کی دوه تنه نه ځائیږی

ترجمه‌دری: در یک زین دو تن نمی گنجند .

مورداستعمال: وقتی که سعی شود در یک موضع و مقامیکه تنها برای یک تن گنجایش دارد دو تن بگنجانند این ضرب المثل گفته می شود .

150— 'Two men cannot ride on one saddle'
Two peoples cannot be in a place meant for one without trouble.

۱۵۱ په یوه گل له پسرلی کیږی

ترجمه‌دری: به یک گل بهار نمی شود.

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که یک خانواده یا یک جامعه یا یک جمعیت با فساد مواجه باشد وقتی تنها یک فرد همان خانواده و یا جمعیت صالح باشد و مطلب آن این است که صلاح یک فرد را نمی‌توان اصلاح خانواده و یا اصلاح جامعه و یا اصلاح جمعیت خواند و یا اینکه در یک دستگاه یا موسسه وغیره همه کارها بیکار کرده شده باشد تنها با سر رسیدن یک کار کوچک نمی‌توان همه دستگاه را فعال دانست مانند اینکه شگفتن یک گل بهار نمی شود.

151— 'One rose does not make Spring'. ..

One small improvement in a very unsatisfactory situation is inadequate to pronounce it cured.

۱۵۲ په يو لاس کې دوې هندوانې نه اخيستل کيږي

ترجمه دری: در يك دست دو تربوز گرفته نمی شود در زبان دری نيز گويند: «دو تربوز بيك دست گرفته نمی شود»

مورداستعمال: هنگاميکه اشخاص ميخواهند در اجتماع نقش دو رويه را بازی نمايند مثلا «به دزد بگويند دزدی کن و بصاحب خانه بگويند خانه را نگهدار» با اين چنين اشخاص گفته می شود که دو تربوز در يك دست گرفته نمی شود و يا اينکه يك آدم در يك وقت بخواهد دو کار مهم را انجام دهد باو نيز می توان گفت که دو تربوز در يك دست گرفتن محال است. ولی اکثراً برای اشخاص دوروی و ابن الوقت و منافق گفته می شود.

152— 'Two melons cannot be grasped in one hand'. It is useless to try to grapple with a task clearly too large.

۱۵۳ په يوه موزه كې دوې پښې نه ځايږي

ترجمه دری: در يك موزه دو پای نمی گنجد .

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که يك انسان بخواهد دو کار مهم را در يك وقت انجام دهد

153— One must not try to do two jobs at once. One cannot put two feet in one boot.

۱۵۴ پیازدی‌وی په نیاز دی‌وی

مورداستعمال: پیاز باشد با نیاز باشد .
مثلی اینکه در زبان دری میگویند « پیاز باشد پیشانی باز باشد »

مورداستعمال: در آداب مهمان نوازی گفته میشود یعنی برای مهمان پیشانی باز میزبان بیشتر اهمیت دارد پیشانی باز میزبان اگرچه با نان خشک و پیاز باشد مهمان را خوش میسازد ، نه اینکه نان مکلف با پیشانی ترش باشد .

154— 'Even if it is only an onion, let it be served with friendliness.

An onion only, but served with style, is better than a dogs—dinner of a banquet.

١٥٥ پیت استه شرم وغره ته ختلی.

ترجمهٔ دری : حیا نیست و شرم بکوه بالا شده

مورداستعمال: در وقتی گفته می‌شود که بی‌حیایی و بی‌شرمی باوج اعلی خود رسیده باشد چون شرم وحیا از اوصاف برگزیدهٔ افغانیت است باران درحالات شیوع بی‌حیایی و بی‌شرمی بانا ثر گفته می‌شود که: «حیا نیست و شرم بکوه بالا شده»

155— 'There is no modesty, and even shame has disappeared up the mountain'.
one says that they have climbed a mountain and disappeared.

۱۵٦ پیر که خس وی د مرید بس وی

ترجمه دری . پیر اگر خس باشد برای مرید بس است

مورداستعمال: درباره احترام باستاد و رهبر گفته می‌شود یعنی استاد و رهبر (چه ظاهری چه معنوی) اگر چه خورده هم باشد برای شاگرد کافی است و باید او را احترام گذاشت .

156— 'Even if a saint is only the size of a splinter of wood, he is large enough for a Murid'.

A Murid is a religious devotee, and the smallest grain of saintliness is enough for him.

۱۵۷ پیشی به د اوړو جوړه کړم میو به څوك په کوی؟

ترجمهٔ دری : گربه را از آرد خواهم ساخت، صدای میو گربه را از آن که بلند خواهد کرد؟

مورد استعمال: در مورد اقدام بکارهای جعلی وساختگی استعمال میگردد، یعنی یک کار نمایشی وجعلی می توان اقدام نمود ولی نتیجهٔ مثبت از آن چگونه گرفته خواهد شد؟ مانند اینکه شکل گربه را می توان از آرد ساخت ولی صدای گربه را از آن شکل که بلند خواهد کرد؟

157— 'I can make a cat out of flour, but who will make its meow?'

See to the essentials first, and avoid confusing them with trivialities.

١٥٨- پشی ته‌ دی خدای وزرنه‌ورکوی که‌ئی ورکړه دچوغکو تخم به‌ وکابږی .

ترجمه‌ دری: خدا بگربه پر ندهد اگر داد تخم گنجشک را کم خواهد کرد.

مورد استعمال: در مورد انسان موذی که اقتدار نداشته باشد گفته می‌شود یعنی بشخص موذی خدا قدرت ظلم و اذیت ندهد اگر داد هیچ مظلومان راخواهد کند.

158— 'May God not give a cat wings; it will spell the end of the sparrows'.

A cat, like all crafty creatures, must not be given too much power, or the weak will be annihilated.

۱۵۹- پیل چې له تندې مړ شي یو زنګون اوبه ئې لا په نس کې وي.

ترجمه دری: فیل اگر از تشنگی هم بمیرد هنوز یک زانو آب در شکمش هست.

مورد استعمال: درمورد اشخاص ثروتمند یکه باافلاس روبرو گردیده باشند گفته میشود ویا درباره اشخاص شجاع وعلمای بزرگ ومردان نامور یکه بپیری می رسند استعمال میگردد.

159— 'If an elephant dies even of thirst it contains so much water in its stomach that reaches a man's knee'.

This applies to men of strength and riches whose time is passed and they have grown old and poor. Even in such a state they are superior than the ordinary people.

ت

۱۶۰- تازیان چې هوسۍ نیسي خولې ئې توري وي

ترجمه دری: سگان تازی که آهو را میگیرند دهنهای
شان سیاه می باشد

مورد استعمال: یعنی هرسگ نمی تواند آهورا بگیرد
ود و وقتی استعمال میگردد که شخصی بدون اینکه اهلیت یک
کار را داشته باشد بآن کارا قدام کند .

تازی: یک نوع سگ شکار یست که در اروپا بنام سگ
افغانی شهرت دارد .

160— 'A hunting dog can be recognised by his black mouth'.

A specialist can be recognised by his special marks'.

۱٦۱- تراوبو دمخه کا ولی مه کاږه

ترجمه دری: پیش ازآب بوت ها را ازپا مکش .
درزبان دری نیز گویند «پیش ازآب موزه کشیدن»
یا «آب راناديده موزه کشيدن» .

مورد استعمال: دروقتی گفته می شود که یك شخص پیش ازوقت یك کار اقدام کند یعنی پیش از آنکه بگذر آب برسد بوتها را کشید ومطلب این است که هر کار باید در وقت معینش انجام گیرد .

161— Every work should be done in its proper time.

۱٦۲- تر باغ ئی موری لویه ده .

ترجمهٔ دری : از باغ سوراخ آبرو آن کلا نست
مورداستعمال: وقتی گفته میشود که نسبت به «اصل» یک
شی یا یک موضوع بیش از لزوم به «فرع» آن توجه
شده باشد مثلا اینکه سوراخ آب روی جوی باغ
نسبت به باغ کلان باشد یا مثلا برای یک پیسکل گاراج
بزرگ ساخته شود و غیره از ین قبیل امثله .

162—The entrence of the water channel for the garden is larger than the garden itself.'

Said when a small detail dominates the essential **whole, and distorts the picture of it.**

۱٦۳ـ تر بی عقل دوست هوښیار دښمن ښه دی

ترجمهٔ دری : از دوست نادان دشمن دانا بهتر است

مورداستعمال: درین ضرب المثل اسا مأ ستود ن دانائی ونکوهش نادانی مطلب است و در وقتی استعمال می گردد که یك شخص با ثر نادانی دوست خود متضرر گردد و یا اذیت ببیند .

163— A wise enemy is better than a foolish friend'.

There is an advantage from a wise man always, from a fool never.

*****

۱٦۴- تر بیگاری بیگاری ښه ده

ترجمهٔ دری : از بیکاری بیگاری خوب است

مورداستعمال : در مذمت بیکاری گفته می‌شود که حتی بیگارکه با اجبار و بدون مزد بر دیگری تحمیل می گردد نسبت به بیکاری ترجیح دارد .

164— 'Even forced labour is better than idleness'. Simlar to no. 165.

۱۶۵– تر بیکاره کښیناستل اور زیږول ښه دي

ترجمهٔ دری : از بیکار نشستن دختر زائیدن بهتر است .

مورد استعمال: این ضرب المثل در مذمت ونکوهش بیکاری است در ایام پیشین نزد عوام دختر زائیدن نسبت به پسر زائیدن کمتر مورد توجه والدین قرار میگرفت ازینجهت در مذمت بیکاری میگفتند آنهم یک نوع فعالیت محسوب میگردد .

165— Bearing even a daughter is better than merely sitting idle.

Not very complimentary to the fair sex, but the idea is that idllness is so excessively bad that any sort of activity is better.

۱۶۶- تر پردی زوی خپله لورښه ده

ترجمه دری: از پسر بیگانه دختر خود بهتر است .
مورد استعمال: درین ضرب المثل توصیه اتکاء بخود است یعنی آنچه از خود است و او یك درجه از آنچه که بیگانه است پا بهتر باشد بهتر است .

166— 'Your own daughter is better than someone else's son'.

A small thing, but mine own.

۱٦۷- آرپروت زمری گرځنده گیدړ ښه دی

ترجمهٔ دری: از شیر بی حرکت روباه متحرک خوب است

مورد استعمال: درین ضرب المثل تشویق فعالیت حرکت و کار است از پنجه روباه روندۀ متحرک از شیر بی حرکت وخوابیده بهتر شمرده شده است .

167— 'A lively fox is more impressve than a sleeping lion'.

A powerful and impressive machine left to rust is quite useless, while even an actively—used hoe gets things done.

۱٦۸- تر پښو لاندې مځکه مه ګوره لیرې واټن ګوره

ترجمهٔ دری: زمین زیر پای را مبین مسافهٔ دور را ببین

مورد استعمال: ضرب المثل نصیحت آمیز و توصیه دور بینی بشخصیکه زیر پای خود را می بیند یعنی انسان باید دور اندیش باشد.

168— 'Look not only at the ground under your feet, but also at the distance.'

Look well beyond the end of your nose if you wish to avoid grief.

*****

۱۶۹- تر تیاری برخی مه تیر یږه

ترجمهٔ دری : از حصهٔ آماده وحاضر صرف نظر مکن

مورد استعمال : بحریصی گفته میشود که بآنچه که حاضر وآماده است قناعت نمی کند و بیشتر ازان میخواهد.

169— 'Don't miss your ready made portion'.

۱۷۰ـ آرخوړلی امید ښه دی

ترجمه دری : : ازخوردن امیدوار بودن بهتر است .

مورد استعمال: در وقتی گفته می شود که انسان در آرزوی رسیدن بیک مطلب باشد یعنی رسیدن بهمان مطلب آنقدر لذت ندارد مانند آنکه انسان از آرزوی آن لذت می برد و یا بعبارت شاعرانه لذت در هجر بیشتر از لذتیست که در وصل میسر میگردد ، زیرا در وصل دیگر آرزو و طلب و تپش ختم میشود .

170— 'Hope for food is better than a meal'. Travelling hopefully is better than arriving.

۱۷۱ـ ترخه خوره خو ترخه مه وايه

ترجمهٔ دری : : تلخ بخور ولی تلخ مگو .

مورداستعمال : وجیزه نصیحت آموز در مذمت بد گفتن است یعنی یک آدم اگر تلخ را بخورد بهتر است نه اینکه سخن تلخ ازدهانش برآید .

171— 'Swallow the bitter fruit, but use no bad language.

Cursing and obscene language is to be avoided.

۱۷۲- ترڅو چې رښتيا راځي دروغو به کلی وران کړی وی

ترجمه دری : تا که راستی می آید دروغها ده را ویران کرده خواهند بود .

مورد استعمال: دروغ پسندی های زمانه را بیان می کند وچنان می نماید که دروغها در تخریب نسبت براستی در اصلاح وتعمیر بیشتر موفق است .

172— 'Lies will destroy the village until Truth arrives'.

The village cannot continue to exist on lies, without Truth.

۱۷۳- ترږې يې سپي ډېر دي

ترجمه دری : از رمه اش سگهایش زیاد است .

مورداستعمال : در وقتی استعمال می شود که ((فروع))
نسبت (باصول) بیش از لزوم باشد .

173— 'His dogs are more numerous than his flock.'
Like an army which has more generals than foot—soldiers.

۱۷۴- ترسېږي گټې تود تاوان ښه دی

ترجمه دری: از تا بدو سرد تاوان گرم خوبست

مورد استعمال: درین ضرب المثل طرفداری از جدیت و گرمی فعالیت است .

یعنی جدیت و فعالیت گرم ولو که تاوان هم بار بیاورد از تنبلی و عطالت ولو که فایده جزئی هم در برداشته باشد خوبست .

174— 'A prompt loss is better than a slow gain.'

۱۷۵–تر کورنی سړی گښته خر ښه دی

ترجمهٔ دری : از آدم خانگی خر دونده خوب است

مورداستعمال: در مورد شخصیکه همیشه در خانه است و حرکت بیرون از خانه و قطعی نمی‌گذارد یعنی با سیاحت علاقه نداشته باشد گفته میشود وخر متحرك از انسان غیر متحرك بهتر دانسته شده است .

175— 'Even a donkey which is active is better than a man who always sits indoors.

A venturesome fool is better than one who never ventures at all.

۱۷۶ـ تر نکل یی و پوهیږی پیر دی

ترجمه دری: زیاد استان گفتنش «پوهیږې» گفتنش زیاد است

مورد استعمال: در مورد شخصی گفته می شود که در بحث از
اصل موضوع خارج می شود و وقت شنونده گان را
بسخنان خارج موضوع ضایع می سازد کلمه «پوهیږې»
تکیه کلام بعض اشخاص در وقت سخن گفتن است

176— 'Tell your story straight, without punctuating it forever with 'like', and do you see?'

Speak carefully and precisely, and you will not have to apologise for your inadequacy of expression.

۱۷۷- تروړخ تیری اوبه بیرته نه را گرځی

ترجمه دری : آب که از دهانه جوی گذشت واپس بر نمی گردد .

در زبان دری نیز گویند : «آب رفته باز بجوی نمی آید»

مورداستعمال : در وقت اظهار تاسف بر وقعات گذشته گفته می شود - یعنی آنچه که گذشته واپس بر نمی گردد .

177— 'Water which has passed out of the mouth of the stream cannot be recalled'.

It is water under the bridge.

۱۷۸ آریا کی دوه په ایکی «۱»

ترجمه دری: دوتن تریاقی بیک پیسه

مورد استعمال: در تقبیح ومذمت افیون شی وتریاق خور دنست یعنی قیمت دوتن تریاقی یک پیسه است .

(۱) ایکی: درزمان گذشته کمترین واحد پولی بود که درزبان دری بعوض آن «پیسه» استعمال می گردید .

178— 'Two opium—eaters have a worth of just one penny'.
They are of no use to themselves or anyone else.

۱۷۹ تر یوی خرما دوی وشکی بنې دی .

ترجمه دری: از یک خرما دو دانه کشمش خوبست

مورد استعمال : در مورد اقلیت و اکثریت استعمال میگردد وخوبی اکثریت را بیان می کند .

179— 'Two currants are worth more than one date'.

In a democracy, the majority rule.

۱۸۰ تږی پهخوب اوبه وینی

ترجمهٔ دری: تشنه درخواب، آب، می بیند .

مورداستعمال : یعنی هرطالب درمورد مطلوب خود فکر میکند، ودروقتی استعمال می شود که طالب آنقدر در طلب مطلوب خود غرق باشد که اگر شخص در موضوع دیگر بحث نماید او فکر کند که راجع بمطلوب وی گوید ازینجهت باو گفته می شود که (تشنه آب را درخواب می بیند) .

180— 'A thirsty man dreams of water'.

When one's waking mind is obsessed, so are his dreams.

۱۸۱ تشه لاسه دښمن مې ته يې

ترجمه‌دری: دست‌خالی دشمن من تو هستی .

مورد استعمال: وقتی استعمال میگردد که یک پښتون با دست خالی ازاسلحه با دشمن روبرو شود ویا اینکه با دست خالی از پول ویا حالت مفسلی با ناکامی مواجه گردد .

181— 'O empty hand, you are my enemy'.

To have an empty hand is to be broken and without money life is hard. The proverb also refers of facing an armed attacker, while unarmed.

❋❋❋❋

۱۸۲. توتکی وایی بی آزاره ده-ویل دلښتی چنجیان وپوښته .

ترجمهٔ دری: میگویند غوچی بی آزار است گفتند از کرم های لب جوی پرسید .

مورد استعمال: این ضرب المثل میرساند که اذیت رسانیدن هر ذیروح باندازهٔ قدرت وطاقت اوست ویا اینکه هر قوی ضعیف را از بین می برد ویا برای نفع خود از آن استفاده می نماید مثلا غوچی با اینکه نسبت بدیگر مرغان بی آزار بنظر می رسد ولی در مورد کرمهای لب جوی حکم قاتل را دارد . این ضرب المثل در مورد اشخاصیکه ظاهراً بی آزار بنظر می رسند و در پنهان مضر می باشد نیز استعمال می گردد .

182— 'They say that a robin is harmless, but just ask the worms on the bank of the stream'.

Each animal by nature preys on another, and even the smallest and weakest is a danger to some.

۱۸۳ تور د تورو دی ژیړ د نجونو دی ۰

ترجمه دری: سیاه از شمشیر است وزرد از دختران .

مورد استعمال: تأثیر رنگ را در اعمال نشان میدهد
یعنی انسان سیاه چهره برای شمشیر زدن است وانسان
زردچهره برای عشقبازی دختران .

183— 'Black is the colour of a swordsman, whilst yellow is the colour of dalliance'.

A fighter must become black from his efforts, so that a light colour is necessarily an indication of a soft life.

۱۸۴ توره سره بده خونه دورور په وینو

ترجمه دری: شمشیر سرخ خوست ولی نه بخون برادر.
مورد استعمال: در مورد اجتناب از برادر کشی، اجتناب از نزاع با خویشاوندان گفته می شود. یعنی اگر چه شمشیر خون آلود نزد پشتون ها قابل مباهات وستایش است ولی نه بخون برادر.

184— 'Do make your sword red, but not with the blood of your brother.

Bravery and aggressiveness in combat are very desirable, but not against your family or relations.

۱۸۵ تووری بەلالاوەهی مەرێ بەعەبدالله وەهی

ترجمه : دری: شمشیر را لالا بزند و نان را عبدالله .
مورد استعمال: وقتی گفته می شود که کار را یک شخص کند و ثمر آن کار را شخص دیگر بگیرد و یا اینکه یک آدم شمشیر بزند و آدم دیگر نان مفت بخورد .

185— 'Keep striking away with your sword, old boy, whilst Abdullah there eats the fruits.

While one works hard and dangerously, another reaps the profits.

۱۸۶ توزنه هیله دخدای له کرمه وتلی ده

ترجمه دری: طمع بی جا از کرم خدا بیرون است.
مورد استعمال: در مورد شخص بسیار طامع که باثر
طمع بیجا آبروی خود را می ریزاند گفته می شود.

186— ‘Covetous wish is excluded from God’s generosity.

The proverb is used in the case of a very greedy person. Such an individual may lose his honor by making improper requests.

۱۸۷ توکل نر دی اندیښنه ښځه

ترجمه دری: توکل مرد است و اندیشه زن .

مورد استعمال: مطلب اساسی در ین ضرب المثل توصیه به توکل وعزم و ترک اندیشه و تردد است یعنی انسان باید اولوالعزم باشد وتردد را بخود راه ندهد ودر راه نیک با توکل پیش برود .

187— "Venture is male and hasitation female'. An adventurous man has more chance to achieve something.

❋❋❋❋

۱۸۸ تو کړی ناړی بېرته نه اخیستلی کېږی .

ترجمه دری: لعاب تف کرده و پس گرفته نمی شود .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که یک شخص سخنیکه ناسنجیده از دهانش بیرون شده باشد بخواهد دوباره پس بگیرد ، و یا کاریکه از دستش رفته باشد و پس بگرداند ، و درین ضرب المثل نا ممکن نشان داده شده است .

188— 'Saliva spat out is irretrievable'.

An ill—considerdd remark is easily spat out, but the consequences can long be rued.

۱۸۹ ته‌هم اسیوان زه هم اسیوان ، ته‌ما ته وایی غزل‌وو ایه.

ترجمه‌دری: توهم اسیا بان من هم اسیا بان تو من میگویی غزل بخوان .

موردِاستعمال: وقتي استعمال میگردد که یکی دو نفر یکه پوزیشن هم مساوی‌دارند برتری خودرا بر یگری اظهار نماید ودرین حال روحیهٔ مساوات‌خواهی پښتونها را نشان میدهد .

189— 'People of equal social positions have no right to order one another for work or any other deed.

۱۹۰- تیږه چې پرځای پرته وي درنه وي

ترجمهٔ دری : سنگیکه برجای خود باشد سنگین است .
مورد استعمال : درین ضرب المثل در ظاهر از سنگینی سنگ ، تذکر رفته ولی کنایتاً توصیه بمتانت است یعنی یک انسان معقول باید درهرحال چه در گفتار وچه در کردار متین باشد واز سبکی بهر درد و بیان اجتناب نماید .

190— 'A stone solidly placed is very steady'.
But a sober and self—possessed man in the right place, and he wil be as steady as a rock.

ټ

۱۹۱ـ ټك له يوه لاسه نه خيژي

ترجمهٔ دری : از يك دست صدا برنمی آيد .

مورد استعمال : توصيه با تحاد و اتفاق دو تن ويا بيش از دو تن است ودر وقتی گفته ميشود که خواسته شود دو تن ويا بيش ازدوتن برای يك مرام دعوت گردند يعنی مانند يکه از يك دست صدا برنمی آيد يك فرد هم به تنهايی خود نمی تواند دراه اتحاد و اتفاق مؤثر واقع شود بلکه برای تحکيم اتحاد و اتفاق سعی دوجانبه لازم است .

191— 'There is no clapping with one hand'.

In spite of certain Zen motions, it cannot be done help and cooperation from the other hand is needed.

ج

۱۹۲- جامه‌چی دپورسی په ځان پوری دی اور سی

ترجمهٔ دری : جامهٔ قرض بجان آتش گردد .

مورد استعمال : درنکوهش قرض گرفتن وتوصیه باجتناب از قرض است وظاهراً و وقتی استعمال میگردد که شخصی جامهٔ قرض را ببر کرده باشد یعنی جامه ای که بقرض گرفته شده باشد آتش جان میگردد و کنایتاً درمورد هر قرض دار گفته میشود .

192— 'Borrowed clothes burn the skin.'

It is dangerous to borrow anything—money, clothes, or ideas.

۱۹۳- جنگک چی زه کوی د بره لویه اخلی

ترجمهٔ دری : جنگک که نمی کند سنگک کلان را می گیرد .

مورد استعمال : درمورد کسی گفته میشود که برای کار کردن بهانه می جوید ویاا ینکه شرایط نا قابل قبول بمیان می آورد مانند شخصیکه جنگک کردن دلش نمی خواهد بنابران دست بسنگی می اندازد که برداشتن ان از توانش بیرون باشد .

193— 'He cant join battle just yet, he is busy trying to lift that huge boulder'.

Said of someone who is afraid to fight, but pretends to be preparing an annihilating blow at a safe distance.

۱۹۴- جنگ سوړ سو میری (۱) تود سو

ترجمهٔ دری: جنگ سرد شد «میر» گرم .

مورد استعمال: درباره شخصی گفته می‌شود که دریک کار ویا دریک موضوع بعد ازوقت یعنی بعد از انجام آن کار وموضوع خود را جدي و فعال نشان دهد .

194— 'After a truce was declared to the battle, Miri got very pugnacious.'

It is no use girding up your loins after the crisis is passed; also ,it is cowardly.

(۱) امیری: نام فرضی یک شخصی است .

ځ

۱۹۵ ځانته ښه وایې ښه نه کړې دا څه وایې دا څه کړې!

ترجمه دری: خود را خوب میگویی خوبی نمی کنی. این چه میگویی و چه میکنی!

مورد استعمال: بکسی گفته می شود که گفتار و کردارش با هم توافق نداشته باشد و یا به نیک بودن تظاهر نماید ولی عملاً از نیکویی سر نزند.

195— 'You speak fair, but your deeds are foul· what pray is the connexion between your words and deeds?'

Saying and doing are two very different things, and ought not to be so.

۱۹٦ـ ځنګل چه اور واخلی وچ او لانده ټول سوځی

ترجمه دری : آتشیکه در جنگل افتد خشك و تر همه می سوزد .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که در یك ده یا یك ولایت یا یك کشور و یا یك جامعه حادثه نا گوار برباد کننده مانند جنگ چور و چپاول بیداد گری و غیره رخ دهد یعنی در چنین مواقع بی گناه و گنهکار خورد و بزرگ زن و مرد همه در آتش همان حادثه یکسان می سوزند .

196— 'When a forest catches fire, both dry and wet trees are burned'.

A big calamity catches all, indifferently.

۱۹۷ خنگه چی ژرنده هغسی یی اوړه

ترجمه دری : طوریکه آسیاب است اردش هم همانطور .

مورد استعمال : دروقتی استعمال میشود که زیك شخصی بالاتر از استعدادش تقاضای کار شود ویا از دستگاه خراب انتظار کارخوب برده شود .

197— 'As the mill is, so is its flour.'
As he sow, so shall he reap.

۱۹۸ـ ځوک ځان غواړی، ځوک جهان

ترجمه دری: کسی خود را میخواهد و کسی جهان را.

مورد استعمال: وجیزهٔ اجتماعی است که بدو نقطه: «خودخواهی» و «جهان بینی» متوجه است ودر وقتی استعمال می‌شود که «خودخواهی» را نکوهش و «جهان بینی» را ستایش کنند.

198— Some look out for themselves, some look out for others.'

Some are selfish, some altruistic.

۱۹۹- څوك چه لاس در پورى بند كړى مه يې غوڅوه

ترجمهٔ دری: کسیکه بتو دست بندد آنرا قطع مکن.

مورد استعمال: درمورد قطع نکردن امید شخصی از شخص دیگر گفته می شود و مطلب آن این است که یک انسان نیک باید دست امیدی را که بسوی او دراز می شود قطع نکند یعنی امیدوار را ناامید نسازد و با او کمک نماید.

199— 'Do not cut the hand of someone who has bound himself to you'.

Help those who need you, and do not hurt them.

٢٠٠- خوك مەوهەپەگوتە، تا بەنەوهی پەلوتە

ترجمهٔ دری: کسی را با انگشت مزن تا ترا بکلوخ نزند.

مورد استعمال: ضرب المثل پند آمیز است و با نسان توصیه می کند تا بکسی اذیت نرساند ورنه اگر کسی را با نگشت بزند او را بکلوخ خواهد زد یعنی از اذیت کم انتقام بزرگ گرفته خواهد شد.

200— 'Do not poke others with your finger, you may get a clod of earth heaved at you'.

You can never know how others will react to your minor offonces it can be dangrous.

۲۰۱- څوک مه وهه په نوک تا به وهي په موک

ترجمهٔ دری : کسی را بناخن مزن تا ترا بمشت نزند.

مورد استعمال : مورد استعمال این ضرب المثل عین مورد استعمال ضرب المثل بالا است و مطلب آن جلوگیری از ضرر و اذیت رسانیدن بشخص دیگر است تا آنشخص مجبور بانتقام شدیدتر نگردد.

201— 'Do not scratch someone with your nails, you may get a fist as reply.'

Similar to the previous.

۲۰۲-څوك وايي څه وخورم؟ څوك وايي په چا يي وخورم؟

ترجمه دری: کسی می گوید چه بخورم ؟ کسی میگوید به که بخورانم؟

مورد استعمال: در مورد افراط و تفریط اقتصادی و تفاوتهای دارائی بین مردم گفته می شود یعنی بعض مردم آنقدر غریب استند که می گویند «چه بخوریم؟» و بعض مردم آنقدر ثروتمند اند که راه مصرف آنرا نمی دانند و میگویند «به که بخورانیم؟

202— 'Some say, whats for dinner? Others say, who else is hungry?'

Some are self—centred, some are considerate of others.

۲۰۳—خو کوچنی و نه ژاړی مور تی نه ورکوی

ترجمه دری: تا که طفل گریه نکند مادر شیر «پستان» نمی دهد.

مورد استعمال: مطلب این است که تا طلب و جستجو نباشد ادم بمطلب نمی رسد و در وقتی گفته می شود که یك شخص محتاج ودرماندهرا بجستجو و طلب کار تشویق کنند.

203— 'Until the baby cries, its mother gives it no milk'.

A minimum of effort is needed to achieve an aim.

۲۰۴ـ څه چې په کټوکې وي په څمڅې کې راخېژي

ترجمه دری: آنچه در دیگ باشد در قاشق بر می آید
در لسان دری نیز گویند: «آنچه در دیگ است به چمچه بر می آید»

مورد استعمال: مطلب این است که محصول هر کس را در بدء استعداد و فهم هر کس و محصول هر کار مساوی به ظرفیت آن کار است یعنی از شخص بی استعداد و نافهم نمی توان انتظار محصول خوب داشت و یا از کار بد نمی توان نتیجه خوب گرفت و یا بالعکس.

204— 'The ladle empties the pot regardless of its contents'.

One cannot see what is in the pot, and the ladle takes out the good with the bad.

۲۰۵-څه خوره څه پرېږده

ترجمه دری: چیزی بخور و چیزی بگذار.

مورد استعمال: و جیزه نصیحت آمیز اقتصادیست که انسان را بمقتصد بودن توصیه و ترغیب می نماید یعنی در مصرف کردن ذخیره نمودن هم باید داشت و این ضرب المثل اکثرا با سراف کننده گان گفته می شود

205— 'East a little, and leave a little'.
Prudence and modesty are desirable.

۲۰۶ـ څه ژرنده پخه ده څه غنم لانده دي .

ترجمهٔ دری : کمی آسیاب کند است و کمی هم گندم تر است .

مورد استعمال : وقتی گفته می‌شود که یک موضوع بین دو جانب واقع گردد که هر دو جانب بآن موضوع دلچسپی تام وجدی نشان ندهد و موضوع بوضع نا تمام بحال خود باقی مانده باشد .

206— When there is little or no progress made in duty or work then excuses, even irrelevant, are made to remove the responsibility.

۲۰۷=څه‌لاس تر منځ، څه‌غر تر منځ

ترجمهٔ دری : چه دست درمیان چه کوه درمیان

مورد استعمال : وقتی استعمال می گردد که این دیدار دوطرف مانع بمیان آید پس مصداق این ضرب‌المثل فرق نمی کند که آن مانع کوچک باشد ویا بزرگ .

207— 'Separated only by a hand's—width, or by a mountain'.

A miss is as good as a mile.

چ

۲۰۸- چا په قافله کی نه پریښود دهویل د مخ پر اوښ زه سپریږم .

ترجمهٔ دری : کس او را در قافله نمی گذاشت ولی او میگفت که بر شتر اول قافله من سوار می شوم در زبان دری میگویند «کس در خانه نمی ماند نش میگوید اسپم را در کمند بسته کن»

مورد استعمال : درمورد شخص گفته می شود که اصلا حق اشتراک در یک جلسه و یا حق بحث در یک موضوع را نداشته باشد ولی او خود را شخص اول در آن جلسه و یا در آن بحث بداند .

208— 'He was not allowed to join the carawan at all, but he still insisted on riding the lead camel.'

One who has no part at all to play often wants to lead the enterprise.

۲۰۹-چا په کلی نه پرېښود ده ویل آس می د ملک کره وتړئ.

ترجمهٔ دری : کسی او را در ده نمی گذاشت میگفت اسپ مرا در خانهٔ ملک بسته کنید .

مورد استعمال : در مورد کسی گفته می شود که اصلاً حق اشتراک و یا حق مداخله را در یک موضوع نداشته باشد ولی او خود را شخص اول در آن موضوع بداند .

209—'He was not even allowed in the village, and yet he said, Stable my horse in the Headman's house'.

Similar to no. 208.

۲۱۰ چا په ورا کښې نه پرېښود، ده ویل د مخ اوښ زما دی •

ترجمه دری: کسی در ورا (۱) نمی گذاشت او میگفت شتر اول از من است .

مورد استعمال: مورد استعمال این ضرب المثل عیناً موردیست که در ضرب المثل گذشته بیان گردید تنها موضوع و کلمات متفاوت است .

210— He was not even allowed to join the wedding procession, and yet he said, 'The lead camel is mine to ride'.

Similarr to no. 208.

---

(۱) ورا: جمعیت زنان و مردان است که برای آوردن عروس از طرف داماد بخانهٔ عروس می رود .

۲۱۱ چا چه چې د سرو زرو سې نو څوك يې
په نس كې نه وهي .

ترجمه دري: كارد يكه از طلا شود كس در شكم
نمی زند .

مورد استعمال: در وقتی استعمال میگردد كه
ظواهر زيبائی ويا ارزش ظاهری ومادی يك چيز انسان
را آنقدر فريفته خود سازد كه در مقابل آن اصليت خود
را بخواهد آنرا فروش كند، بنا بر ان اخطار داده می‌شود
كه اگر كارد از طلا هم باشد انسان نبايد آنرا در شكم
خود فرو برد .

211— 'If one owns a gold knife he is not supposed to stab it in his stomach'.

۲۱۲ چرت ئې وا هه خور جين يي با يلوده

ترجمه دری: چرت میزد خورجین را باخت .

مورد استعمال: ظاهراً درباره کسی گفته شده که خودش درچرت غرق بود وشخصی دیگر ازچرت بردن او استفاده کرده خورجین اورا ربوده بود ولی کنایتاً توصیه باجتناب ازچرت زدن بیجای است که علاوه براینکه از آن فایده متصور نیست گاهی هم باعث ضررمی گردد .

212— 'Whilst he was lost in thought his saddle-bags were stolen.'

Like the astronomer who fell into the well, a certain commonsense is always desirable.

۲۱۳ چرسی زوی نه زوی، تریا کی دوه په ا یکی.

ترجمه دری: چرسی پسر نه پسر، تریا قی دو یک پیسه.

مورد استعمال: در مذمت چرس وافیون است یعنی پسر یکه چرس بکشد بحساب پسر نیست ودو تریا قی یک پول ارزش دارد.

213— 'A son who takes hashish is no son, and the value of two opium—eaters is one penny'.

Similar to no. 178.

۲۱۴- چغال ته الو نه رسیده و یل یی تروه دی .

ترجمه دری : شغال با لو نمی رسید گفت ترش است.

مورد استعمال : در مورد کسی گفته می شود که اهلیت یک کار را نمی داشته باشد و یا اینکه از انجام یک کار برآمده نمی تواند و یا دستش به یک کار نمی رسد پس برای اینکه حیثیت خود را از دست ندهد بهانه تراشی می کند مانند شغالیکه دستش با لو درخت نمی رسد بهانه می نماید که ترش است .

214— 'The jackal could not get at the apricots, and said that they were very sour.

The fox and the grapes.

۲۱۵ چی اختر تیر شی نکریزی په دیوال و تپه.

ترجمه دری : عید که گذشت حینا را بر دیوار بمال .

مورد استعمال : در دهات افغانستان اطفال و زنان یک شب پیش از عید بر دست و پا های خود حینا می مالند تا در روز عید دستها و پا های شان رنگین باشد. این ضرب المثل ظاهرا مربوط به حنای عید است ولی در حقیقت اشاره به کارهائیست که بوقت خود انجام نمی گردد - یعنی کارهای بعد از وقت معینش مثل حینه بعد از عید است که باید آنرا بر دیوار مالید و بی فایده است .

215— 'The holiday is over, you can put the left—over henna on the wall'.

When the feast is over, throw the decorations away.

۲۱۶- چې اوسې په خوی بهٔ د هغوی سې •

ترجمه دری: با آنانیکه باشی خصلت آنان را خواهی گرفت •
مورد استعمال: درمورد تاثیر همنشین گفته می شود - یعنی گفتار و کردار همنشین تو در تو تاثیر می کند و بالاخر خصلت همنشین را می گیری مطلب اصلی ضرب المثل دقت در انتخاب همنشین است که انسان باید همنشینی را برای خود انتخاب کند که اگر خصلت او در انسان تاثیر نماید خصلت نیکو باشد •

216— 'With whomsoever you associate, his habits you will adopt'.

A man is known by the company he keeps.

۲۱۷ - چې باد نه وي ونه نه ښوري .

ترجمه دری: اگر باد نباشد درخت با هتزاز نمی آید .

مورد استعمال : هروقتی گفته میشود که متکلم بخواهد ثابت کند که هیچ معلول بی علت نیست یعنی حدوث هرحادثه یا وقوع هر واقعه باعثی دارد .

217— 'If there is no wind, the trees will not sway. Their has to be a cause for every effect

۲۱۸- چې بد کوي بد به مومي.

ترجمهٔ دری : کسیکه بد کند بد می بیند.

مورد استعمال : و جیزه پند دهنده است که بطور ضرب المثل برای اجتناب از ارتکاب بدی گفته می شود و به بد کننده اخطار است که اگر نمیخواهد بد نبیند باید مرتکب بد نشود

218— 'One who does evil, sees evil.'

You will be compelled to live with the evil you do, plain before your very eyes.

❋❋❋❋❋

۲۱۹- چې بد ګرځي بد پرځي.

ترجمه دری: کسیکه بد حرکت کند بد می افتد.

مورد استعمال: در بارهٔ کسی گفته می شود که براه بد روان باشد و نتیجهٔ رفتن براه بد را افتیدن بد میداند.

219— 'The one who carelessly wanders will have a bad fall'.

A person of evil behavior will someday meet the consequences of his acts'.

۲۲۰-چې بدغواړې، په بده به واوړې.

ترجمهٔ دری: کسیکه بد شخص دیگر را می‌خواهد خودش مبتلای بد خواهد شد.

مورد استعمال: این ضرب المثل نیز در مذمت کسی است که طالب بد بوده و در بارهٔ او گفته می‌شود که آن بیکه بد دیگری میخواهد خودش با آن مبتلا خواهد شد.

220— 'Wish misfortune for another, and it will return to plague you'.

Said of sometone who thinks he is immune from the balance of hature.

۲۲۱- چې بې ملګري تور مار يې پر اوږو ګرځي .

ترجمه دری : آنکه بی همراه می رود مار سیاه بر شانه هایش حرکت می کند .

مورد استعمال : مطلب در این ضرب المثل تشویق به همراه داشتن است در هر راهیکه انسان می رود -

یعنی یک انسان به تنهایی خود در هر راهیکه برود خواه راه عادي وخواه راه اجتماعی بمنزل مقصود رسیدنش مشکل است و بدون همراه مار سیاه ناکامی و مشکلات با او همراه خواهد شد .

221— 'He who sets off, without a companion has a black snake on his shoulder'.

A companion is necessary for most ventures, otherwise ill—luck will accompany you.

۲۲۲- چې په ځان کې وینې په جهان کې وینې.

ترجمه دری: آنچه در خود می بیند در جهان می بیند.

مورد استعمال: در باره شخصی گفته می شود که آنچه از عیوب در خود می بیند در دیگران نیز آن عیوب را تصور می کند یعنی در موارد اعمال دیگران از آیینهٔ زنگبار خود قضاوت می نماید.

222— What he sees in himself, he sees in the world'.

The world is a self—projection.

۲۲۳-چې په ځان ئې خورې خاورې کیږي، چې په بل ئې خورې ګل کیږي

ترجمه دری: آنچه خود میخورد خاک می گردد آنچه بدیگری خوراند شود گل می گردد.

مورد استعمال: توصیه و تشویق بسخاوتست خصوصاً در مورد غذا گفته می شود که اگر انسان طعام را تنها خود بخورد بعد از ختم غذا ئیت آن خاک می گردد یعنی نتیجهٔ دیگر ندارد ولی اگر بکسی دیگر خورانده شود مانند کشت گل است که از آن بوی عاطفه وانسان دوستی بلند می شود.

223— 'What you eat yourself turns to dust; what you give others to eat turns to rose—petals'.

Be generous, especially with food.

د

۲۲۴-دد روغو مزل لنډ دی

ترجمه دری: سفر دروغ کوتاه است .

مورد استعمال: در مذمت و تقبیح دروغ گفته می شود یعنی دروغ عمر زیاد ندارد زود رسوا می گردد

224— 'Lies do not last long'.
The truth is soon revealed.

۲۲۵—د دوبي کور د اختر پهورځ گوره .

ترجمه دری: خانه دوبی را روز عید ببین .

مورد استعمال: حقیقت خانه دوبی در روز عید آشکارا می شود زیرا در سائر روزها لباسهای عاریتی که مردم برای شستن بخانه دوبی میفرستند خانه او را پر لباس و رنگین جلوه میدهد و لی در روز عید همه کس کالای خود را از خانه دوبی میبرند بنا بران حقیقت خانه دوبی آشکار میگردد و کنایتة بکسی گفته می شود که میخواهد حقیقت خود را در لباس تظاهر پنهان سازد .

225— 'Look at a wash man's house on Ead day'.

Everybody gives clothes, drapers etc. to the wash-man to wash and take them back a day before Ead—day. Therefore the essentials of the washman's house can be seen on Ead day.

۲۲۶- دهول اوازله لیری خوندکوی.

ترجمه دری: آواز دهل از دور خوش است .

مورداستعمال : در اشخاص لانوکث و در بارۀ شهرت کاذب اشخاص گفته می شود که مانند دهل صدای لاف شهرت کاذب شان ازدور بگوش خوش می خورد، ولی از نزد یک میان تهی است .

226— 'The Drum sounds sweet from afar'.

When one is not really engaged in a situation, it seems favorable to him.

۲۲۷-دهٔ يری لرګی ديوه غوزی .

ترجمهٔ دری : يك يك چوب افراد جمعيت بار يك شخص می گردد .

مورداستعمال: در فوايد تعاون اجتماعی گفته می‌شود يعنی اگر در يك جمعيت افرادان جمعيت با يك شخص نی بضاعت يك يك چوب كمك كنند در نتيجه برای شخص بی بضاعت يك بار چوب می شود يا بعبارت ديگر تعاونهای انفرادی ولوكم وكوچك هم باشد وقتی باهم يكجا می شوند تعاون بزرگ را تشكيل ميدهند .

227— 'A stick from many makes a load for one'.

This proverb is said about the benefits of cooperation.

۲۲۸-دروغ د ایمان زیان دی .

ترجمه دری : دروغ نقص ایمان است

مورد استعمال : باز هم درمذمت دروغ گفته می شود و انرا نقص ایمان میدانند یعنی مؤمنیکه با تکمیل ایمان خود علاقه داشته باشد باید دروغ نگوید تا در ایمانش نقص وارد نگردد .

228— 'Lies diminish trust'.
A liar is never trusted.

۲۲۹= د ړانده له نیولو د کاڼه د وهلو دې خدای ساته .

ترجمه دری : از گرفتن کور وزدن کر خدا نجات دهد .

مورد استعمال : وقتیکه کسی بدست کور گرفتار گردد ویا زیر زدن کر قرار گیرد گفته می شود زیرا کور برای اینکه دیگر بدستش نمی آید اورا رها نمی کند وهم کر چون فریاد مضروب را نمی شنود دلش نمی سوزد .

229— "May God save you from being caught by a blind person and from the beating blows of a deaf'.

A blined person does not see and hence catches very firmly and a deaf person does not hear his blows and hence beats mercilessly.

۲۳۰- دوه بەسەرە جوڕشی کەدریم یی ترمنغ نەوی

ترجمەدری : دو تن با هم خواهد ساخت اگر سوم
در میان نباشد .

مورد استعمال : در وقتی گفته می شود که با تش
منازعه و گفتگوی دو تن شخص سوم دامن بزند یعنی اگر
چنین شخص سوم در میان نباشد امکان دارد آن دو تن
با هم بسازند .

230— 'Two persons will reconcile, if the third one is not there'

Two persons will reconcile, if there is no investigator.

*****

۲۳۱ - دوه پك هغه هم سره ورك .

ترجمه دری : دو کل ا نهم ازیکدیگر گم .

مورد استعمال : در مورد بی اتفاقی دو تن ویا یك جمعیت کوچك که درا قلیت باشند گفته می شود - زیرا در جملهٔ صحتمندان اولا دو کل درا قلیتند وثانیا که آن دو کل هم باهم متفق نباشند نتیجهٔ ان جز زیان هرد و چیز دیگری نیست .

231. 'The two are also bald headed and also seperate from one another'.

Do not get togather.

۲۳۲ - دوه غوایي چه ښکر په ښکر شي زیان د بوټو
کاڼو دی .

ترجمه دری : دو گاو که شاخ بشاخ شود زیان از
بوته ها و سنگها است .
مورد استعمال : وقتی گفته می شود که در مقابله
وزور آزمائي بین دو قوت بزرگ ضعفاء پامال گردد
بمصداق چنین وضع می گویند :
دو گاو که شاخ بشاخ شود زیان از بوته ها
وسنگها ست که زیر پای گاو ها زیر وزبر وپایمال میگردد .

232— 'Two bulls in fighting destroy bushes and stones'.

Great power politics ruing small nations.

۲۳۳ - دوه لغ نه سره پټیږی ٭

ترجمه دری : دو برهنه یکدیگر را لباس داده نمی توانند

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که دو انسان مجبور و بی بضاعت نتوانند بیکدیگر کمک رسانند .

233— 'Two naked ones cannot clothe each other.'
Two poor men cannot assist each other materially.

۲۳۴- دوه وروڼه دریم حساب .

ترجمه دری: دو برادر سوم حساب .

درزبان دری می‌گویند: « برادر با برادر حساب برابر»

مورداستعمال : درمورد اهمیت حساب و اوبین دو برادر باشد گفته می‌شود چنانچه درعربی نیز مقولهٔ حضرت علی است : « تعاشروا کالاخوان و تعاملوا کالاجانب»

یعنی مانند برادران بهم زیست کنید ومانند بیگانگان بهم معامله نمائید « درین باره چند ضرب المثل دیگر نیز درپښتو مستعمل است مانند :

« وروری به کوو حساب به ترمنځ - برادری میکنیم ولی حساب درمیان »

یا « بخښنه په لکو حساب په کوڼ - بخشش به لک (صدهزار) حساب یک یک (خس)

234— 'Even two brothers know each other's share'. 'Live like brothers; know each other's share like strangers'. Every one must respect the rights of others.

۲۳۵ - دوې هندوانې په يوه لاس کې نه نيول کېږي .

ترجمه دری : دو تربوز در یک دست گرفته نمی شود .

مورداستعمال : در وقتی میگویند که یک شخص خواهد از دوموضوع متناقض ویا از دو قضیهٔ متضاد بیک سویه حمایه کند ویا با دوشخص بهم مخالف بخواهند مناسبات را بطور مساوی نگهدارند چون اینگونه روش بسیار مشکل است بنابران بچنین شخص گفته می شود : دو تربوز در یک دست گرفته نمی شود »

235— 'Two watermelons cannot be held in one hand'.

'Two balls in one hand'

It is most difficult to keep good relations on the same level with two oppsing parties.

۲۳۶ - دریاب په لپه نه کمېږی .

ترجمه دری : بحر بیک لپه کم نمی شود یعنی با گرفتن یک لپه آب، از بحر بحر کم نمی گردد .

مورد استعمال: درمورد کثرت وزیادتیکه نقص وخسارهٔ جزئی در آن تاثیر بارز نداشته باشد استعمال میگردد ویا بشخص ثروتمندیکه از بیم کم شدن ثروتش دست بسخاوت نمی زند گفته می شود وهم دربارهٔ ثروتمند بزرگیکه سخارا پیشهٔ خود میسازد می گویند .

236— 'A river is not diminished by taking a bucket full of water from it'.

Great possessions are not diminished by trivial losses.

۲۳۷ - دریاب په لوټه نه خړیږی

ترجمه دری: بحر بیک کلوخ گل آلود نمی شود .

مورد استعمال: در بارهٔ کسی گفته می‌شود که بخواهد با اظهار یک عیب گیری کوچک فضائل بزرگ متوجه سازد یعنی ما نند بحر یکه بیک کلوخ گل آلود نمی شود فضائل بزرگ هم با اظهار یک عیب گیری کوچک نقص پذیر نیست ویا اینکه اشخاص بزرگ و با شخصیت از عیب گیری های کوچک عیب جویان متأثر نمی گردند .

237— 'A river does not become muddy from a clod'.
One's greatness and nobleness does not diminish by pointing out his trivial defects.

۲۳۸ - دریاب که لوی دی چمچه دی خپله ده .

ترجمه دری : بحر اگر کلان است چمچه از خود ت است .

مورد استعمال: بکسی گفته می‌شود که از اهلیت و لیاقت و قابلیت خود بیشتر از آنچه هست انتظار داشته باشد حالانکه اگر شخصی با یک قاشق و یا چمچه از آب بحر استفاده کند با آنکه بحر کلان است و آب زیاد دارد ولی او باندازهٔ قاشق و یا چمچه خود می‌تواند استفاده کند نه باندازه کلانی بحر .

238— 'If the river is large, the ladle is yours'.

No matter how large a river is, one takes from it his ladle full of water.

One shall not expect more than what he is capable of.

۲۳۹ - د زرو په قدر زرگر پوهیږی •

ترجمه دری : قدر زر را زرگر میداند •

مورد استعمال: وقتی گفته می‌شود که دانستن ارزش و قدر یک شیء یا یک مطلب در میان آید - زیرا کسی ارزش و قدر یک شیء ویا یک مطلب را می برد که اهل آن باشد - مثلاً اهل علم قدر علم می فهمد واهل صنعت ارزش صنعت • پس نباید دانستن ارزش و قدر یک شیء ویا یک مطلب را بغیر اهل آن سپرد •

239. 'A goldsmith knows the value of gold.'
A guild's man knows his trade.

۲۴۰ - د زړه زړه ته لار وی .

ترجمه دری : دل بدل راه دارد .

مورد استعمال: وقتیکه دو دوست صمیمی با هم روبرو شوند وعطابق میل قلبی یکدیگر باهم صحبت کنند می گویند « دل بدل راه دارد» یعنی آنچه دردل یک دوست بوده دردل دوست دومین نیز بوده است وبا لعکس دوتن دردل باهم مخالف باشند ووقتیکه یکی آنها اظهاردل بدی نماید دومی می گوید :
((دل بدل راه دارد))

240— 'A heart has a way to a heart.'
Sincerity is mutual as well as hostility.

۲۴۱ - دزەری غار بی هلوکی نەوی :

ترجمه دری : غار شیر بی استخوان نمی باشد .

مورد استعمال: در مورد کسی گفته می شود که از دادن
آنچه، که باید داشته باشد ابا کار نماید مثلاً یک کاسب از
دادن محصول کسب خود و یا یک هنرمند از داشتن آثار هنری
خود و یا یک پولدار از دادن پول در خانه خود منکر شود و یا و
کنایه گفته می شود که ((غار شیر بی استخوان نمی باشد))

241— 'A lion's house is never without a bone'.
'A capable man always accomplishes'.

When someone denies his ability or his possessions to be modest, then the above proverb is said about him.

****

۲۴۲ ـ دزور اوبه پرلوړه هم خیژی .

ترجمه دری : اب زور بلندی هم بالا می رود .

مورد استعمال: درمورد استبداد وزور مطلق استعمال میگردد که ادور را برخلاف جریان طبیعی بنفع خود دور میدهد ـ مانند اینکه بزور فشار رو ببالا فوران می کند .

242— 'The water of a powerful man goes upward'. A powerful oppressor can turn the natural currents in his favour.

۲۴۳ - دزور ور تر مخنگه‌مه کښېنه‌زړه‌وره.

ترجمه دری : پهلوی زور آور منشین دلاور.

مورد استعمال: بکسی گفته می‌شود که با شخصی از خود زور آور تر و مقتدر تر جسورانه دوستی نماید و باو توصیه می‌شود که در پهلوی از خود زور آور تر از جسارت کار نگیرد زیرا دوستی شخص زور آور بیشتر بزور و غرور متکی است.

243— 'Don't sit without worries by a powerful man'.
Do not make friends with a powerful man.

❋❋❋❋

۲۴۴ ـ دزورور څپلۍ دخوار ککری .

ترجمه دری : چپلی زور آور بر غریب .

مورداستعمال: دبارۀ ظالم شخص زور آور ومظلوم ودست شخص غریب گفته می شود یعنی بوت شخص زور آور برای ضرب بر سر غریب است یا سر غریب برای ضربه بر داشتن بوت زور آور است .

244— 'An oppressor's sandal is for the head of the oppressed.'

The proverb shows the relationships of a cruel oppressor and the toiling oppressed.

۲۴۵- د زورور وهل د کمزوری ښکنځل ۰

ترجمهٔ دری : از زور آور زدن از کمزور دشنام ۰

مورد استعمال: در مورد تفاوت وضع مجادله بین زور آور و کمزور گفته می شود یعنی زور آور در وقت مجادله طرف مقابل را می زند ولی کمزور دشنام میدهد

245— 'A strong one hits and a weak one calls names.'

This explains the positions of the strong and the weak in a struggle.

۲۴۶– د زور وریاری دخره سپرلی .

ترجمه دری: دوستی زور اور سواری خراست .

مورد استعمال: دربارهٔ بی اعتبار بودن دوستی شخص زوراور گفته می شود یعنی بهمان اندازه که سواری خر قابل اعتبار و اعتماد نیست وشاید ناگاه وبی خبر سوار خودرا بیندازد بدوستی شخص زور اورهم نباید اعتماد داشت

246— 'Friendship with a man of authority is like riding a donkey'.

Friendship with an authoritative man is not reliable as riding a donkey is not.

۲۴۷-د زوی په هیله مور د میړه ووتله •

ترجمه دری : با امید پسر مادر از شوهر ماند .

مورد استعمال: درباره کسی گفته می شود که با امید دور ودراز تعاون دیگران دست بکاری نمی زند وبالاخر اوقات کارش درامید کمک دیگران ضایع می گردد مانند بیوه که بامید بزرگ شدن پسرش از شوهر دی ماند.

247— 'A widow awaiting her son to grow up remains husbandless'.

A man awaiting others to help him wastes his valuable working time, like a widow awaiting his son to grow up and then remarry.

۲۴۸- دژمی په تو ده ددښمن په خوږه مه غولیږه .

ترجمه دری : به گرمی زمستان وشیرینی دشمن فریب مخور .

مورد استعمال : بکسی گفته می شود که دشمنش بخواهد بسخنان چرب وشیرین وخالی از حقیقت او را فریب دهد بنابران باو فهمانده میشود که شرینی دشمن مانند گرمی زمستان موقتی است نباید بان فریب خورد.

248— 'Do not be deceived by the warmth of winter and the kindness of the enemy.'

One is advised not to be deceived by the kind words of the enemy, for they are like the warmth of winter.

٢٤٩- دژمی په‌لمر مه‌ناز به‌ره‌و دوژمن په‌خندا .

ترجمه‌دری : به آفتاب زمستان و بخندهٔ دشمن مناز .

مورد استعمال : درمورد فریب نخوردن بخندهٔ دشمن گفته می شود یعنی خندهٔ دشمن مانند آفتاب زمستان است که بآن اعتماد و اعتبار نشاید .

249— 'Don't be spoiled by the winter sun and the enemy's smiles'.

The smile of an enemy is like the winter's sun, not reliable.

۲۵۰- دسپو کور په کور دعوه ده خو ار فقیر ته یی یو ده.

ترجمه دری: سگان بین خود بخانه دعوه دارند ولی در مقابل گدای غریب یکی هستند.

مورد استعمال: درمورد انعده استفاده جویان گفته میشود که در راه استفاده بیشتر بین خود اختلاف ومجادله دارند ولی برای نگهبانی نفع مشترك درمقابل رقیب سوم باهم متحد ویکی استند- مانند سگان درمقابل گدا یگر.

250— 'Dogs fight amongst themselves but unite against a beggar'.

The exploiters compete to catch the biggest share but unite against the exploited.

۲۵۱ـ دسپو له خواری کیدلی پر پام کوی بازی .

ترجمه دری: از زبونی سگان روباه بربام میرقصد .

مورد استعمال: وقتی گفته میشود که اوضاع اجتماعی مردان یک قوم یا یک قبیله ویا یک ملت بچنان زبونی برسد که سرنوشت واداره امور اجتماعی آنان بدست نامردان بیفتد یعنی از زبونی زیاد جای مردان را نامردان بگیرند .

251— 'The weakness of dogs enables foxes to play.'

A nation humiliated brings incapable fools to rule.

۲۵۲ـ دسپوله نیستی چغالانو په کورو کی

ترجمه دری: از نبودن سگان شغالان درخانه ها جای گرفتند.

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که دریک جامعه جای پاسبانان را دزدان بیگرند ویا وظایف خادمان حقیقی مردم بدست خائنان بیفتد ویا از نبودن مردان یا جمعیت اشخاص نامرد روی کار آیند.

252— 'From the lack of dogs jackals live in houses'.

When the protection of the interests of a society is taken up by dishonest men and the honest men and real servants of society are pushed aside, then the above proverb is said.

۲۵۳- دسپی او دمیړه وینی نه تلل کیږی.

ترجمه دری : خون سگ (نامرد) ومرد وزن نمی شود.

مورد استعمال: زمانی گفته میشود که از بی تمیزی زمانه فرق بین مرد ونامرد ازمیان برود— یعنی خون مرد ونا مرد در ترازو تول نمی شود که سنگینی یکی آن بر دیگری معلوم گردد.

253. One cannot find the difference between a heroic man and a coward by weighing their blood.

❋❋❋❋❋❋

۲۵۴-دسپی په خوله دریاب نه مرداریږی:

ترجمه دری : بدهان سگ دریا پلید نمی گردد .

مورد استعمال: وقتی استعمال میگردد که یک شخص نیکوکار مورد بدگویی شخص بدکار قرار گیرد یا فضائل یک شخص و یا یک جمعیت مورد نکوهش بدکاران واقع گردد یعنی مانند دریا که بدهان سگ پلید نمی گردد نیکوکاری و فضائل هم ببدگویی شخص بدکار بد نام نمی شود .

254— 'A river does not get filthy by a dog's drinking from it'.

A beneficent person cannot be defamed by the non—beneficent's propaganda.

۲۵۵ - د سلو بللو ځای شته د یوه نا بللي ځای نشته.

ترجمه دری : صد دعوت شده گان جای دارد و یک دعوت نشده جای ندارد .

مورد استعمال: در آداب مهمانی گفته می شود یعنی اگر صد نفر دعوت شده به مهمانی حاضر شوند آنقدر تکلیف و سنگینی ندارد مانند یک نفر که بدون دعوت به مهمانی حاضر شود فائده این ضرب المثل این است که نباید بدون دعوت به مهمانی رفت و نباید در هر کاری بدون استحقاق مداخله نمود .

255— 'A hundred invited men have a place, but not one uninvited'.

The uninvited coming for a dinner is not welcomed.

۲۵۶ - دسلو کالو موړ به په سل کاله وږی نه شی
دسلو کالو وږی به په سل کاله موړ نه شی

ترجمه دری : سیر صد ساله درصد سال گرسنه نمی شود و گرسنهٔ صدساله درصد سال سیر نمی گردد .

مورد استعمال: درمورد اشخاص گرسنه چشم وسیرچشم گفته می شود یعنی اشخاصیکه آنها با گرسنگی روبرو گردند آنها ازخود گرسنه چشمی نشان نمیدهند ولی گرسنه چشمیکه سالها درگرسنگی زیسته گرچه روزگار با آنها چانس سیر بدهد تا دیر گرسنه چشم میمانند .

256— A person well—fed for one hundred years will not get hungry, and that hungry for one hundred years will not be fed up during that period.'

Continually unsatisfied man will not get satisfied. A rich man may not get poor soon nor will a poor man get rich soon.

۲۵۷ - دسوال پهاو بو ژرنده نه چلیږی •

ترجمه دری : با بعاریت آسیاب نمی چرخد ـ یا نمی چلد .

مورد استعمال: درنکوهش سوال کردن وبعاریت خواستن چیزی گفته می شود یعنی آنچه بسوال خواسته و بعاریت گرفته شود بقا واعتبار ندارد .

257— 'A water mill cannot run by water begged for.'

Any thing that is received by begging is not so much to be sufficient for the envisaged needs.

۲۵۸ د سور ناچي څه دي پوپودي .

ترجمه دری : ازسرناچی چیست یک پف .

د ر زبان دری نیز میگویند: (ازسر ناچی چه میرود ! پف !)

مورد استعمال: درمورد کسی گفته می شود که خودش در کار و عمل سهم نمی گیرد ولی دیگران را برای کار وعمل تحریک می نماید یا خودش خرچ نمی کند دیگر برای دیگران پروگرام خرچ را می سازد ویا اینکه او تنها امر کند وزحمت کار بر ذمه دیگران باشد .

258— 'A trumpeter just blows'.

The one not practicing what he preaches is just like the trumpeter only blowing on the trumpet.

۲۵۹:= دشپې بندا وبو وړي دي.

ترجمه دری : بند شب راآب برده است .

مورد استعمال: اکثراً در موردتصامیمیکه از طرف شب گرفته می شود و بیشتر آن در روز عملی نمی گردد گفته می شود . مانند بندهای ایکه دهقانان در شب برای آبیاری می بندند زیرا دتر آنها با اثر ظلمت شب بی بنیاد بوده و آب می برد .

259— 'Dams built at night are over—run by water.
Resolutions not practiced are like dams built at night over—run by water.

۲۶۰:- د ښار دروازې تړلی کېږي د خلکو خولې نه تړلی کېږي .

ترجمه دری : دروازه های شهر بسته می شود دهانهای مردم بسته نمی شود .

درزبان دری نیز گویند : «دروازه شهر بسته می شود و دهن مردم نی»

مورد استعمال: در مورد آوازه های برجا و بی جای مردم گفته می شود که نمی توان از آن جلوگیری نمود .

260— 'A city's gates can be shut, but not people's mouths'.

Care for public opinion for a people's verdict eventually prevails.

۲٦۱ دښاره ووځه له ز خه مه وځه ۰

ترجمهٔ دری : ازشهر برای ازنرخ نبرای .

مورداستعمال: درمورد رعایت رسم ورواج یک شهر یا یک قوم ویا یک ملت گفته می شود یعنی ازیک شهر ویا از قوم ویا ازیک ملت برامدن آن قدر اشکال نداردولی برخلاف رسم ورواج وعادات وواقعیت های یک شهر ویا قوم ویا یک ملت قیام نمودن مشکل بزرگست .

261— 'Leave the town, but not its customs and traditions'.

Respect custom and tradition.

۲٦۲ـ دښمن دی چه په شاتو مری په زهر ویی مه وژنه.

ترجمه دری: دشمنت را که بعسل می میرد بزهر مکش.

مورد استعمال: در بارهٔ لزوم روش وسلوك نرم درحیات اجتماعی گفته میشود گرچه با دشمن هم باشد یعنی اگر دشمن از راه ملاطفت ومهربانی از بین برده شود از تلخی زهر الود یکه دشمن را بیشتر متأثر سازد بهتر است.

262— 'An enemy who can be killed by honey, shall not be poisoned'.

Never be rude to anyone, not even to your enemy.

۲٦۳ : دښمن هغه دی چه اول ئی «هو!» وی اخیر ئی «نه!»

ترجمهٔ دری : دشمن کسیست که اول (بلی) گوید واخر ((نی))

در نکوهش شخص وعده خلافی گفته می‌شود که در اول وعده وقول میدهد ولی بعداً در بید از عمل وعده و قول خود را نقض مینماید ـ پس بحکم این ضرب المثل چنین شخص رامی باید دشمن خواند .

263— 'An enemy is the one who promises an undertaking and does not comply'.
Be firm and stand by what your say.

۲٦۴ : دښمني په سلام نه ورکيږي:

ترجمه دری: دشمنی به سلام کم نمی شود.

مورد استعمال: درین ضرب المثل توصیه شده است بروش نرم و انسانی ولو با دشمن باشد بدشمن سلام دادن اگرچه دشمنی را از بین نخواهد برد ولی علاوه برانکه وظیفه انسانی ادا میگردد دردل دشمن هم حتماً بی تاثیر نمی ماند.

264— 'Hostility cannot be diminished by (saying hello.).'

Always be good mannered.

۲٦۵ـ د ښو څخه ښه زيږی له بدو څخه وا ښه.

ترجمه دری: از نیکان نیکوئی زاید و از بدان علف.

مورد استعمال: در تاثیر اخلاقی و اعمال والدین در فرزندان گفته می‌شود یعنی اگر پدران ومادران دارای اخلاق واعمال نیکو باشند در اخلاق و اعمال فرزندان نیز تاثیر مثبت دارد ورنه فرزندان اشخاص بد مانند علف استند.

265— 'Good gives birth to good and bad to bad'. The manners of parents influence their children.

۲٦٦ - د ښه و غوښې ښه ښوروا وي .

ترجمه دری . ازگوشت خوب شوربای خوب بدست میآید .

مورداستعمال: درستودن جنسیت خوب هرشی و هرشخص گفته می‌شود یعنی مانند یکه ازگوشت خوب شوربای خوب بوجود می آید خوبی جنسیت شی وجنسیت شخص در تکمیل همان شی و همان شخص مؤثر است .

266— 'Good meat makes good soup'.
Good quality is praised.

*****

۲٦۷ ـ د ظالم عمر لنډ وي .

ترجمهٔ دری : عمر ظالم کوتاه است .

مورد استعمال: مورد استعمال این ضرب المثل عیناً مانند ضرب المثلیکه گذشت تقبیح و نکوهش ظلم است و عمر ظالم را کوتاه میداند .

267— 'Cruelty and oppression are short lived'.
Justice will eventually rule.

۲۶۸ - دظلم کاسه آخر چپه ده .

ترجمه دری . کاسهٔ ظلم آخر سرنگونست .

مورداستعمال: دربن ضرب المثل نیز از زوال ظلم گفته شده وکاسهٔ ظلم راعاقبت سرنگون میدانند .

268— 'The bowl of cruelty and oppression turns upside down'.

Cruelty and opression are eventually defeated. For they are against humanity, like a bowl upside down; always empty.

۲۶۹ - دظالم کور وران دی:

ترجمهٔ دری : خانهٔ ظالم خرابست .

موارداستعمال: در نکوهش و تقبیح ظالم گفته می‌شود یعنی همانطوریکه ظالم خانهٔ مظلوم را ویران می‌سازد عاقبت خانهٔ ظالم را نیز ویران خواهد ساخت .

269— 'Cruelty has no home'.
The home of the cruel man is eventually ruined.

۲۷۰ـ د عالمه سره غم نه غم دی .
ترجمه دری: غم با مردم غم نیست .

مورد استعمال: پښتونها عموما زیست با هم و زندگی اجتماعی را خوش دارند حتی اگر بصورت اجتماعی بمصیبتی هم گرفتار شوند آن مصیبت را با گفتن این ضرب المثل برخود گوارا می سازند یعنی غمیکه با مردم پیش آید آنرا غم نمیدانند .

270— 'A common grief is no grief'.
Don't worry about what befalls one and all. Cooperation and unity arePraised.

۲۷۱- دعقل وږی چا ليدلی نه دی او د دنيا موړ .

ترجمهٔ دری : گرسنهٔ عقل و سیرد نیا را کس ندیده است .

مورد استعمال: درمورد خود پسندي وحرص ما لی انسانها گفته میشود یعنی اکثر انسانان عقل خود را زیاد و مال خود را کم می پندارند . از زیرا دت عقل خود می لا فند و از کمی مال خود می نالند - بنا برآن از عقل سیر و ازمال گرسنه استند .

271— 'The lack of widom and the plenty of riches are not seen'.

Every one brags about his wishdom and cries for riches.

۲۷۲- دعقل وږی نشته او دد نیا موړ ۰

ترجمه دری: گرسنه عقل و سیر دنیا نیست .

مورد استعمال: عیناً مفهوم ضرب المثل گذشته را دارد .

بکسی گفته میشود که بجز بر آورده شدن غرضش دیگر هیچ چیز او را قانع نمی سازد و لو غرضش حق هم نباشد .

272— 'No one is poor in wisdom and rich in wealth'. Every one prefers wealth to learning.

۲۷۳-دغاتری ترشامه تورېږه، دملك ترمخ.

ترجمه دری: از پشت قاطر واز پیش روی ملك مگذر (۱)

مورد استعمال: درخدمت قریه دار (ملک) گفته می شود چون ملك بیشترموجب اذیت مردم میگردید بنابر آن توصیه می‌شد که: «از پشت قاطرو از پیش روی ملك مگذر» یعنی قاطر ترا بلگد خواهد زد وملك بتو اذیت خواهد رسانید.

273— 'Don't walk behind a mule and before a chief'.

If you walk beind a mule she will kick you and if you walk before a chief, he will harm you.

(۱) ملک: درگذشته ملک کسی بود که از طرف مردم یك ده یکلانتری همان ده انتخاب می شد وقریه دار هم یاد میشد این شخص بین مردم ده ونمایندگان سرکار وساطت میکرد، ولی بیشتر موجب اذیت مردم وخوش ساختن نمایندگان سرکار می شد بنابران مردم از و بیزار وگریزان بودند.

۲۷۴- دعرض خښتن لیو نی وی .

ترجمه دری: صاحب غرض دیوانه است .

مورداستعمال: درمورد کسی گفته می شود که برای بدست آوردن مطلب وغرض خود عقل ومنطق را زیر پا می گذارد و بجز برآورده شدن غرضش دیگر هیچ چیز اورا قانع نمی سازد واو غرضش حق هم نباشد .

274— 'A partial man is crazy.'

One pursuing a definite goal applies every means to achieve it.

۲۷۵- دغریب غابش په حلوا ماتیږی .

ترجمهٔ دری : دندان غریب بحلوا می شکند .

مورداستعمال: ازبدبختی شخص غریب حکایه می کند ودربارهٔ کسی گفته می شود که هم غریب باشد و هم بدبخت مثلاً از غریبی بحلوا یافتن خوش شود ، ولی از بدبختی دندانش درحلوا بشکند .

275— 'A poor man's tooth breaks, even when eating puddings'.

A poor man lives with bad luck.

❋❋❋❋❋

۲۷۶- دغریب ملا په اذان څوك روژه نه ماتوی .

ترجمهٔ دری : باذان(۱) ملای غریب کس روزه را افطار نمی کند .

مورداستعمال: در باره چنانسی شخص غریب گفته می شود یعنی اگر ملای مسجد غریب باشد روزه دار مسلمان باذان او افطار نمی کند، حالانکه آذان از دهان هرمسلمان باشد قابل شنیدن واحترام است .

276— 'No one will break his fast by a poor priest's (mullah) calling'.

A poor man is never listened to.

۱- آذان در دین اسلام اعلام وقت نماز بنام خدا است، و چون مسلمان در ماه رمضان روزه را وقت نماز شمام باذان ملای مسجد افطار می کنند، بنابران درینجا برای مثال آورده شده است .

۲۷۷-دغله ځای په غره کې نشته .

ترجمه دری . جای دزد در کوه نیست .

درزبان دری نیز گویند : « دزد درکوه جای نمی شود »

مورداستعمال: در مورد وار خطا بودن شخص خائن و دزد گفته میشود که حتی در کوه هم نمیتواند بی تشویش جای گیرد و آرام کند و بهمین مفهوم درزبان دری ضرب المثل دیگر است که میگویند : « دزد بسرخود پردارد » وهم در پشتو می گویند : « د غله پر ږیره خلی » یعنی برریش دزد خس است .

277— 'A theif has no hiding place, even in the mountains'.

A traitor and dishonest man cannot live calmly and comfortably even in the mountains, for he knows how disliked he is

۲۷۸ـ دغنمو روپه څوزاو اوبو ی .

ترجمه‌دری: از روی گندم خار هم آبیاری می‌شود .

مورداستعمال: در مورد کمکهای بالواسطه و یا خیر رسیدنهای غیر مستقیم گفته می‌شود ـ مثلاً از لحاظ یك انسان صالح با انسان غیرصالح هم خیر برسد مانند اینکه از لحاظ آبیاری گندم به خار هم آب میرسد و هم وقتی استعمال میگردد که یك انسان از فیض سایه انسان دیگر مستفید گردد .

278— 'Because of wheat a thorn is watered'.
A parasite lives at the expense of others.

۲۷۹-د کابوه تیکی سره کږه توره جوړیږی.

ترجمه دری: با غلاف کج شمشیر کج درست می آید.

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که کردار ویا گفتار ناپسند با عمل وقول ناپسند مقابل روش کج رویه با امثل بعمل آید - مثلا درمقابل شخص متکبر اظهار تکبر نمودن ویا در برابر شخص مغرور غرور نشان دادن وغیره ...

279—'A curved sheath requires a curved sword.' Everything is returned in its like.

۲۸۰ - د کبر کاسه نسکوره ده .

ترجمه دری . کاسهٔ تکبر سرنگون است :

مورداستعمال: در نکوهش و تقبیح تکبر گفته می شود وعاقبت آن نگونی دانسته شده است .

280— 'The bowl of conceit is upside down'.

Conceit is denounced as alyays being empty like an upside down bowl.

۲۸۱- دکم اصل لوی تیا د اصیل سپکتیا وي •

ترجمهٔ دري : بزرگی کم اصل خفت اصیل می باشد •

مورداستعمال: وقتی گفته می‌شود که نا اهل بزرگی بر گزیده‌ شود این برگزیدن درحقیقت خفت و تحقیرو تذلیل شخص با اهلیت است •

281— 'To honour the base is to insult a noble.'
The appointment of incapable and dishonest persons is insulting to capable and honest ones.

۲۸۲ - د کوچنی په ژبه خپله مور ښه پوهیږی .

ترجمهٔ دری: زبان طفل را مادرش خوب میداند .

مورد استعمال: کنایتاً درباره کسی گفته می‌شود که سازنده یک چیز و یا یک ساختمان و یا وارد در یک کار بنا شد و مطلب این است که چنین کس نسبت بشخص نابلد و ناوارد بیشتر مستحق اظهار نظر در موردان چیز یا ساختمان و یا کار دی باشد - زیرا او بماهیت‌ان چیز و یا کار خوبتر می‌فهمد مانند مادر که بزبان طفل خود از دیگران بهتر میداند و یا اینکه مشکلات یک فن را اهل فن خوبتر فهمیده می‌توانند .

282— 'The mother knows the tongue of her child.'
'Experience is worth earning'.
An expert knows his work.

۲۸۳ - دکور پیرچا ته نه معلومیږی .

ترجمه دری: مرشد خانه بکس معلوم نمی شود .

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که یك خانواده ویا یك قبیله ویا یك قوم وملت ببزرگان ودانشمندان خود اعتنا نداشته باشند وبزرگان ودانشمندان بیگانه را بیشتر احترام کنند .

283— 'One does not know the saint of his family.'

One seldom respects the learned and the great person of his nation, but often the one from another nation.

۲۸۴ ـ دکورخبره دباندی مه کوه •

ترجمه دری: سخن خانه را بیرون مکن •

مورد استعمال: وجیزه نصحیت امیز است بکسی توصیه می شود که اسرارو رازهای محرمانه خانهٔ خود را بیرون خانه فاش نسازد •

284— 'Don't say outside what is said at home'. Do not reveal the secrets.

۲۸۵ ـ د کونډې دوه غوایي و، یو ووت نه بل ننه ووت نه .

ترجمه دری: بیوه دو گاو داشت یکی بیرون نمی رفت ودیگری درون نمی درآمد .

مورداستعمال : درمورد کسی گفته می شود که با دو مشکل متناقض روبرو گردد ویا بین اجرای دو امر متناقض قرار گیرد .

285— 'A widow had two bulls, one (didnt go) out and the other (didn't go) in'.

To solve two opposing difficulties is hard.

۲۸۶ - د ګونګ ژبه ګونګ پوهیږی.

ترجمه دری : زبان گنگ را گنگ میداند .

موردِاستعمال: وقتی گفته میشود که حقیقتاً دو نفر گنگ باشاره باهم افهام وتفهیم نمایند ویا کنایتةً درباره دو تن که مسلکانیکه درچوکات مسلک خود بهم صحبت کنند استعمال میگردد.

286— 'A mute knows the tongue of another mute'. Two experts of the same trade know each other's language.

۲۸۷ د ګونګ ژبه مور پوهېږي ٠

ترجمهٔ دری : زبان گنگ را مادرش میداند .

مورد استعمال: وقتیکه دیگران ازحل مشکل یک قضیه عاجز شوند و تنها شخصیکه دران قضیه وارد است آنرا حل نماید درباره آن شخص کنایتهً میگویند که «زبان گنگه را مادرش میداند» ویا حقیقتاً درباره مادری گفته می شود که فرزندش گنگه باشد .

287— 'A mute's mother knows his tongue'.

Every person knows what he is experienced. An expert knows the problems of his trade.

۲۸۸- دګیدړ له ناز د زمري څیرل ښه دي.

ترجمهٔ دری: از ناز دادن روباه پاره کردن شیر خوبست.

مورد استعمال: تشویق بعلو همت و اجتناب از زبونی و پستی است یعنی انسان بلند همت باید از زبونی انسان دون کشتن بدست اشخاص بلند همت را بهتر بداند.

288— "To be torn apart by a lion is better than to be shouted at by a fox,.

Better be killed by a courageous person than to be shouted at by a coward.

۲۸۹- د او ګري چې رضا نه وي: او ر په لوټه اچوي.

ترجمهٔ دری : دل دروگر اگر نباشد داس را بر کلوخ تیز میکند ـ ویا بر کلوخ می اندازد.

موردِاستعمال: دردورد شخصیکه نمی خواهد ازدل کار کندو برای کار کردن بهانه می جوید گفته می شود ـ و هم در عین حال نا راضی بودن کارگرو دهقان را باعث بهانه جوئی وسبب تعطیل کار دانسته است.

289— 'When a reaper does not like to work, he sharpens his scythe with a clod'.

The one who does not want to work makes excuses for it.

۲۹۰ ـ دماغ دې پیل وړلای نشي په کور کې دې موږکان له لوږې مري.

ترجمه دری : دماغت را فیل برده نمی تواند درخانه ات موش ها از گرسنگی می میرند.

مورد استعمال: شخص متکبر و مغروری گفته می شود که درعین حال بی بضاعت و یا خسیس هم باشد.

290 — 'An elephant cannot carry your conceit, but mice die of hunger in your house'.

A conceited person is empty minded like an empty house in which even a mouse cannot find anything to eat.

۲۹۱- د مرد خواړه د نامرد په نس کښې پاتې کیږي .

ترجمه دری : خوراک مرد در شکم نامرد می ماند .

مورد استعمال: ظاهراً وقتی گفته می شود که شخصی بدوست خود مهمانی بدهد ولی آن دوست جواب مهمانی را مهمانی ندهد - ولی کنایتاً در مورد کسی استعمال میگردد که احسان دوست خود را فراموش کند و در عوض احسان دوست احسان ننماید .

291 - 'A generous man's meal remains in the stomach of a stingy man'.

Return favor for favor.

۲۹۲ و - د مړو او بو و بېر يږه له تو ندو او بو مه بيږ يږه •

ترجمه دری : ازاب ارام بترس ازاب تند مترس •

مورداستعمال : ظاهراً درباره اب ارام دریاواب تند دریا گفته شده یعنی اب ارام دریاعمق زیاد دارد ازان باید ترسید و اب تند دریا گرچه تیز می رود عمق ان زیاد نیست ازان نباید ترسید - ولی کنایتاً درمورد اشخاص ارام و متحمل و اشخاص تند مزاج و عصبی نیز استعمال میگردد یعنی ازاشخاص ارام که ظاهراً مانند اب ارام دریا تندی ندارند باید ترسید وازاشخاص تند مزاج که تندی شان مانند اب تیز وموقتی است نباید ترسید •

292— 'Fear the still standing water, but not the fast running'.

The still—standing water may be deep but • the fast—running is never.

۲۹۳ـ دمړه څخه شیطا ن هم بېزاره دی •

ترجمه دری : از مرده شیطا ن هم بېزا ر است •

مورداستعمال: در مذمت اشخاصی گفته می شو د که از مردگان بدگویی کنند وبا زبان اخطار میدهد که از مرده شیطا ن هم بیزار است پس انسان باید بطریق اولی از مرده بدگویی ننماید •

293— 'Even Satan is afraid of a dead person.'

۲۹۴- د منگری سر په دښمن ټکوه .

ترجمه دری : سر مار را بدست دشمن بکوب .

مورداستعمال: درباره دفع یک خطر بخطر دیگر گفته می شود زیرا هر خطریکه از بین برود بنفع دفع کننده است پس توصیه می شود که اگر زمینه مساعد باشد خطر را باید بخطر دفع کرد .

294— 'Have an enemy crush a mangari snake's head'.

Protect youself from peril by peril, as the proverb says 'An enemy of my enemy is my friend'.

۲۹۵- د ناست زمری گرځنده گیدړ ښه ده .

ترجمهٔ دری : از شیر نشسته روباه گردنده و متحرک بهتر است .

مورد استعمال: در مورد شخص تنبل و بی کاره گفته می شود یعنی اگر شیر هم بیکار و بی حرکت خوابیده باشد روباه گردنده و حرکت کننده از و بهتر است در ین ضرب المثل علاوه بر تحریک بکار تشویق سیاحت هم مضمر است .

295. 'An active fox is better than an inactive lion'.

Action brings exploitation.

۲۹۶- د نورو دا نیمه نیمه دا نا دا یوه نیمه .

ترجمه دری : از دیگران نیم نیم واز مادر کلان یک ونیم .

مورداستعمال: در مورد شخص حریص فریبکار گفته می شود و منشاء ان روایت کوتاهیست که میگویند : یک مادر کلان سه نواسه داشت وسه نان پخته بود بهر نواسه یک یک نان داد یکی از نواسه ها از وپرسید « شما چه میخورید .

مادر کلان گفت : خالی خورم نیم نان تو بدهی ونیم نیم نان دو نواسهٔ دیگر ! » پس باین فریب به نواسه ها نیم نیم نان رسید وبمادر کلان حریص وفریب کار یک ونیم نان .

296— 'One half for every one, one and a half for the grandmother'.

A grandmother gave a loaf of bread to each of her three grandsons, leaving none for herself. One of the children asked her---do you have any left for you?none; unless each one of you give me a half of your loaf of bread. Every one of the three gave her half of his

۲۹۷ دنەزویە مینە نە ورکیبری دسپی زو یە مینەورکیبری ۰

ترجمه دری: از نبودن پسر خانواده گم نمی شود از بودن پسر سگ صفت خانواده گم می گردد

مورد استعمال: درباره گریکتر پسر گفته می شود یعنی دریك خانواده بزرگ ونامدار یکه پسر نیا شد از بین نمی رود ولی اگرپسری باشد که اوصاف مردانه نداشته باشد تانام خانواده خودرا حفظ کند تنها نام خانواده را بدنام نمیسازد بلکه ازبین می برد ۰

Not having a son-willnot cause a family to abandon their place of domicile but having a doggish son will do so.

A bad character in the family will bring notoriety to it.

۲۹۸ دنیا په امید خوړله کیږي .

ترجمه‌دری: دنیا با امید خورده می شود .

مورد استعمال: در ستودن امید گفته می شود و توصیه است بزیست با امید که نسبت بزیست نا امیدی پایدار تر می باشد .

298— 'One lives with hopes'.

One lives a happy life hoping for a better future.

۲۹۹ـ دنیا چې ډېرېږي زړه تنګېږي.

ترجمه‌دری: مال دنیا که زیاد می شود دل تنگ میگردد.

مورد استعمال: در نکوهش زیادت مال وخست مالدار گفته می شود یعنی بهمان اندازه که مال زیاد میگردد دل مالدار رو بتنگی میگذارد و بخلش رو بافزودی.

299— 'The richer, the greedier'.
'The richer, the more frugal'.
The richer one gets, the stingier he becomes.

۳۰۰ - دوږی سترګی په دیګدانکی وی ۰

ترجمهٔ دری : -چشم گرسنه در دیگدان می باشد .

مورداستعمال: - کنایه در باره کسی گفته می شود که همیشه در هر وقت فکر چیزو یا مطلبیکه درجستجوی آنست می باشد مانند گرسنه ایکه با نتظار طعام بسوی دیگدان می بیند .

330— 'A hungry man seeks the kitchen.'

One must seek his goal persistently, as a hungry man seeking food.

۳۰۱-دوست بەدی وژړوی، دښمن بەدی وخندوی.

ترجمه دری : دوست ترا بگریه خواهد آورد، و دشمن ترا بخنده.

مورداستعمال: در وقتی که یک شخص بسبب شنیدن حقایق تلخ از زبان دوست خود برنجد ویا با ثر سخنان فریبندهٔ دشمن خود خوش شود برای تنبیه آن شخص گفته می شود، تاحقایق تلخ دوست خود را بخوشی بشنود وازان نرنجد وبه تملق دشمن فریب نخوردو خوش نشود

301—'A friend criticizes bitterly, and an opponent praises sweetly.,

Hearing bitter criticism is not sweet but bears sweet results.

۳۰۲-دوست ته حال وایه، دښمن ته لاپې وهه.

ترجمه دری . بدوست حال بگو، بدشمن لاف بزن.

مورد استعمال: درطرز گذاره با دوست و دشمن گفته می شود یعنی بدوست حقیقت حال خود را اظهار کن، او را همدرد وغمشریک خود بدان، ولی دشمن را ازحقایق احوال خود غافل نگهدار و احوال خود را پشت پرده لاف پنهان کن.

302— 'Tell a friend the truth, but brag before an enemy'.

Reveal your real—self to a friend, but hide it from an enemy by bragging.

۳۰۳=دو نه ټوپ وهه چه د پښو و نه لو يږی:

ترجمهٔ دری : آنقدر خیز بزن که از پای نیفتی .

مورداستعمال : بکسی گفته می‌شود که بالاتر از توان خود بکاری اقدام کند و توصیه می شود که یك انسان باید در اقدامات خود تعادل را از دست ندهد و باندازهٔ توان و استعداد خود بکار اقدام نماید.

303— 'Jump so high as not to break your legs'.
Try not to attempt doing something of which you are not capable.

۳۰۴ـ د هرچا سره خپل سیوری مل دی

ترجمهٔ دری : با هرکس سایه اش همراه است .

مورد استعمال : کنایهٔ در باره اعمال انسان گفته میشود یعنی اعمال انسان ویا اثرات ونتایج اعمال انسان مانند سایهٔ انسان با اوهمراه است پس هر انسان باید بکوشد تا همراه خوب باخود داشته باشد .

304— 'Everyone is followed by his shadow'.
One reaps what he sows.

۳۰۵ - د هر سړی اب په خپل لاس کښې دی:
ترجمهٔ دری: اب هر کس در دست خودش است.

مورداستعمال: در اینجا «اب» بمعنی «ابرو» است یعنی ابروي هر انسان دراختیار خود اوست که آنرا با احترام حفظ می کند ویا درراه استفاده های جزئی وشخصی می ریزاند.

304— 'Keeping self—respect is one's own job'.

*****

۳۰٦ — دهغه مه ډیرېږه چې له خدایه ډیر ډیرېږي، دهغه و ډیرېږه چې له خدایه نه ډیرېږي .

ترجمه دری : ازکسی نترس که از خدا می ترسد ، از کسی بترس که از خدا نمی ترسد .

مورداستعمال : در مورد خدا ترسان وخدا ناترسان گفته می شود - یعنی کسی که از خدا می ترسد او از ارتکاب ظلم خیانت، تجاوز بحقوق دیگران وهمه اعمال ناشایسته اجتماعی می گریزد پس از و ترسیدن هیچ مورد ندارد - بالعکس انسانیکه از خد نترسد او از ارتکاب هیچگونه اعمال نا شایسته اجتماعی هراسی ندارد پس از چنین شخص باید هراسید

306— 'Fear the one who does not fear God'. One fearless of God may commit any sort of crime.

۳۰۷ – دیوال نم زده وی انسان غم .

ترجمه دری : دیوار را نم کهنه می سازد وانسان را غم پیر .

مورد استعمال: وجیزه پند دهنده است ، یعنی هما نطور یکه دیوار را نم کهنه می سازد و بنیادش راسست می گرداند غم انسان را زودتر به پیری می رساند واز پای می اندازد پس تا که ممکن است انسان نباید خود را بغم بسپارد ویا مغلوب آن گردد بلکه بعمل غم باید پی برد و با آن مبارزه نمود ، تا با از بین بردن علل غم خود غم را از بین برداشت .

307— 'Moisture makes a wall wear and tear and grief a man'.

Grief makes a man aged like moisture wears and tears a mud—wall. Therefore don't grieve much, don't be desperate with down—falls and always work to succeed.

۳۰۸ - دیوالونه هم غوږونه لري .

ترجمه دری : دیوار ها هم گوش دارد .

در زبان دری گفته می‌شود (دیوار ها موش دارد و موشها گوش)

مورد استعمال: در اهمیت حفظ اسرار و احتیاط در گفتار استعمال میکردد یعنی با اینکه در چهار دیوار خانه صحبت شود و باز هم احتیاط را نباید از دست داد و چنان تصور باید نمود که دیوار ها هم گوش دارد .

308— 'Walls listen too'.
In telling secrets be very cautious.

۳۰۹- دیوه‌لا سه‌قك نه خیزی ·

ترجمهٔ دری: ازیك دست آواز نمی برآید ·
درزبان دری نیز گویند «ازیک دست آواز نمی براید »
مورد استعمال: در مورد لزوم زیست با همی و رغبت دوجانبه بین انسانان گفته می شود یعنی اگر دو انسان مانند دودست با هم رغبت کنند وهم آواز شوند می نوانند صدای موفقیت را بلند نمایند ورنه رغبت یکجانبه اغلب بجایی نمی رسد و بسان یکدست ازان صدا نمی برآید ·

309— 'Moving one hand does not make a sound'. Cooperation and not individualism leads to achievement.

۳۱۰ـ دیوه مریږی د سلو باداره .

ترجمه دری : غلام یکی و بادار صد.

مورد استعمال: در محیطی گفته شده که هنوز مفهوم باداری وغلامی درمیان بود وشخص پرستی یا (فرد پرستی) رواج داشت ودرآنزمان این ضرب المثل وقتی گفته می شد که اگر شخصی غلامی یانوکری ویا اطاعت یک شخص مقتدر وبا نفوذ را قبول میکرد درآنصورت دیگران او را از لحاظ بادار مقتدرش بباداری می پذیرفتند .

310— 'Be slave of one and boss of a hundred'.
Serve the powerful man to boss over hundred.

۳۱۱ - دیوې سپږی دپاره پوستین اور ته مه اچوه.

ترجمهٔ دری: بخاطر یک شپش پوستین را در آتش میفگن .

مورد استعمال: بکسی گفته می شود که برای جلوگیری از یک خطر بسیار کوچک خسارهٔ بزرگ بخود وارد می کند ما نمند اینکه برای دفع خطر یک شپش پوستین را با آتش بیندازد.

311— Don't burn the fur coat to kill a louse.

Do not bring a great loss upon yourself just to avoid a small loss.

۳۱۲- دیوی ورځی حکومت د سلو کلو کور خرابوی ٠

ترجمهٔ دری : حکومت یك روزه خانهٔ صد ساله را خراب میکند ٠

مورد استعمال : در مورد حکومت استبدادی و ظالم گفته می‌شود یعنی حکومت مستبد وظالم اگرچه یك روزه باشد در همان یك روزی تواند خانهٔ صدساله را بخاك یکسان ونابود سازد٠

312— 'A one day government ruins a hundred year old family.'

A despotic government, even for one day, ruins and humiliates a nation.

د

۳۱۳- دبره‌چی پرځای پرته وی درنه‌وی.

ترجمه دری: سنگ برجای خود سنگین است درزبان دری عیناً موجود است.

مورد استعمال: برای کسی گفته می‌شود که برجای خود ارام نمی گیرد در هر کار وهر موضوع مداخله می کند وقدر ومتانت خود را از بین می برد.

313— 'A stone not moved from its place seems heavy'.

Avoid interference in other's work which is to be respected.

۳۱۴- ږبر د یتیم پر سر لویږی:

ترجمه دری : سنگ بر سر یتیم می افتد - یا - سنگ از سر یتیم خطا نمی رود .

مورداستعمال: ظاهراء در باره بدبختی و بد چانسی یتیم گفته میشود ولی کنایةً درمورد اشخاص بدچانس که عموماً درمسیر بدبختی ها قرار میگیرند نیزاستعمال میگردد .

314— 'A Stone falls on the head of an orphan'.
Bad luck comes to an unlucky.

۳۱۵ یوه کلیوالی نه شو نڅېدای ویل یی ځمکه کږه ده:

ترجمهٔ دری : رقاصه رقصیده نمی توانست می گفت زمین کج است.

مورد استعمال : در مورد اشخاص نالایق و بی استعداد ونااهل گفته میشود که در عین حال از خود راضی می باشند و برای پنهان کردن نالایقی و عدم استعداد ونا اهلی خود بهانه های گوناگون می تراشد

315. 'A Gypsy couldn't dance, said the ground was uneven'.

An incapable person always makes, excuses for his failures.

۳۱۶- ډوډۍ خپله خوره عقل له بله زده کوه.

ترجمه دری: نان از خود بخور عقل از دیگری یاد بگیر.

مورداستعمال: در توصیف آموختن از دیگران گفته می شود زیرا هیچ انسان نمی تواند همه چیز را به تنهائی از خود بیاموزد او برای تکمیل ذهنی وعقلی خود مجبور است به دیگران رجوع کند وانچه راکه خود نمیداند از دیگران بیاموزد.

316— 'Eat on your own account and learn from others.'

Learn from others what you don't know.

۳۱۷- ډوډۍ د لوښي له مخې خوړله کیږي •

ترجمهٔ دری: نان از روی ظرف طعام خورده می شود.

مورد استعمال: ظاهراً در مورد نظافت ظرف طعام گفته می شود که طعام ظرف نظیف وپاك در اشتها تاثیر بارز دارد ولی کنایه در آرایش و نظافت و ترتیب ظواهر هرچیز استعمال میگردد .

317— 'Food is eaten from a plate'.

A clean and nice—looking plate brings an appetite. Keep yourself clean and well mannered.

****

۳۱۸-ډوډۍ که د بل ده اس خودی خپل دی·

ترجمه دری: نان اگر از دیگراست شکم از خودت است.

مورد استعمال: بشخص پرخوری گفته میشود که خوردن را نسبت به صحت خود بیشتر دوست داشته خصوصاً که، نان هم از خودش نباشد بچنین شخص گفته میشود که، نان اگر از دیگر کس است شکم از خودت میباشد.

318— 'If the food is another's the stomach is yours'.

Eat enough to keep healthy.

****

۳۱۹- ډيره ګټه د مايي سر خوري .

ترجمهٔ دری: سود زیاد سر سرمایه را میخورد .

مورد استعمال: درمورد خطر فکر سود زیاد در سرمایهٔ انفرادی گفته می شود که اغلب سرمایه های انفرادی در انتظار سود زیاد راکد می ماند و بالاخره با ثر رکود زیاد از بین می رود ازینجهت درین ضرب المثل می گویند که «سود زیاد سر سرمایه را میخورد .»

319— 'One speculating to earn too much may lose his capital'.

Speculating for too much profit may not always be profitable.

۳۲۰- ډېر يې نه موندل لږه يې نه خوړل .

ترجمه دری: زیادرا نمی یافت کم را نمی خورد .

مورد استعمال: در بارهٔ کسی گفته می شود که هم حریص باشد و هم خسیس حریص در زیادت طلبیدن مال وخسیس درصرف نکردن مال ـ چنین شخص آنچه حرص وازاو می طلبد نمی یابد و آنچه که دارد ازخست صرف نمی کند .

320— 'He couldn't get much, but didn't take little'.
Don't be too greedy to earn too much and spend too little.

ر

۳۲۱- راستی زوال نه لری .

ترجمهٔ دری : راستی زوال ندارد .

مورداستعمال : وجیزهٔ است درستودن وپایدار بودن راستی که بشکل ضرب المثل درآمده است ودرزبان دری هم می گویند : «راستی را زوالی نیست»

321— 'Honesty does not wither away'.
Honesty is always praised.

***

۳۲۲- رښتیا ویل ترخه دی .

ترجمه دری: راست گفتن تلخ است .

در زبان دری هم عین ضرب المثل موجود است ودر عربی هم گویند « الحق مر»

مورد استعمال : چون گفتن راست و حق مستلزم جرئت وجسارت اخلاقی است بنا بران هر کس نمی تواند انرا اظهار کند پس در نزد اشخاصیکه فاقد جرأت و جسارت اخلاقی باشند راست وحق گفتن تلخ می نماید و هم شنیدن گفتار راست وحق با شخاصیکه باحق و راست شنیدن اشنا نیستند تلخ می گذرد .

322— 'Truth is bitter'.

Only the honest and courageous men listen to and reveal the truth.

۳۲۳- روغ صورت نیمه پاچاهی ده .

ترجمه دری : بدن سالم نیم پادشاهیست .

مورداستعمال: درستودن صحت گفته می شود و انرا با نیم پادشاهی برابر میدانندو در وقتی استعمال میگردد که ملتفت ساختن شنونده باهمیت صحت مطلب باشد .

323— 'Good health is worth half a kingdom'. Everyone must keep in good health.

۳۲۴ـ ړانده ته شپه او ورځ یوشان ده .

ترجمه دری: نزد کور شب وروز یکیست .

مورداستعمال: ظاهراً در مورد کوران ظاهری گفته شده ولی کنایته در بارهٔ کوران معنوی بی دانشان استعمال می گردد که درزنده گانی اجتماعی راه راست را از چپ تمیز کرده نمی توانندخوب وبد نزد شان یکسان می نماید .

324— 'A blind person is indifferent to night and day'.

A blind person cannot see anyway.

۳۲۵- ړانده ته مه ګډېږه کاڼه ته ډول مه وهه.

ترجمه دری: پیش کور رقص مکن پیش کر دهل مزن.

مورد استعمال: گرچه ظاهراً در مورد کر و کور ظاهری صدق میکند یعنی کور رقص را دیده نمی‌تواند و کر آواز دهل را شنیده نمی‌تواند ولی کنایتاً مراد کور و کر معنوی یعنی بی دانشان و نااهلان اند و مطلب این است که پیش نادانان نباید عملی را اجرا کرد که بان پی نبرد و نباید از موضوعی بحث کرد که او شنیده نتواند.

325— 'Don't dance for a blind; person don't drum for a deaf one'.

A blind person cannot see dancing and a deaf person cannot hear drumming.

۳۲۶ـ پومبی دوروستی پل دی .

ترجمهٔ دری : آغاز پل انجام است ـ یا ـ گذشته پل آینده است .

مورد استعمال: در اهمیت (آغاز) ویا در اهمیت (گذشته) گفته می شود که «انجام» ویا «آینده» را بخود وصل می کند وخود آغاز «یاگذشته» شکل یک پل بین آغاز وانجام ویا بین گذشته و آینده را بخود می گیرد . ویا بعبارت دیگر بنیاد «انجام» آغاز و اساس «آینده» «گذشته» است .

326— 'A pioneer serves as a bridge to those following him'.

A pioneer describes the trails of his jounrey that will save the latter travellers from their pitfalls.

۳۲۷- ړوند له خدایه څه غواړی دوی سترګی

ترجمهٔ دری : کور ازخدا چه میخواهی دو چشم روشن .

مورداستعمال: در مورد کسی گفته میشود که درانتظار شدید رسیدن یارزویش باشد وشخص دیگر غافل از انتظار او ازرسیدن یا رزویش بپرسد در جوابش گفته می شود :

کور ازخدا چه میخواهد ! دو چشم روشن !

327— 'A blind man only wishes eye sight'.

The one with only goal very anxiously pursues achievement.

۳۲۸- ړوند يو واری امسا ورکوی:

ترجمهٔ دری : کور یک مرتبه عصا را گم می کند .

مورد استعمال: از زبان شخص محتاطیکه همیشه از احتیاط کار گرفته باشد ولی تصادفاً مرتکب سهو و اشتباه میگردد گفته میشود ومطلب این است که بار ثانی آن سهوو اشتباه تکرار نخواهد شد و مانند کور یکه یک مرتبه عصا را گم کرده باشد از احتیاط بیشتر کار خواهد گرفت .

328— 'A blind man loses his walking stick only once'.

Avoid repeating the same mistake.

ز

۳۲۹-زرچی پاك وی له اوره یی څه باك وی

ترجمه دری : زر که پاك باشد از آتش چه باك دارد؟
مورد استعمال: در ستودن پاکی باطنی انسان گفته می شود
یعنی اگر باطن یك انسان از غل وغش فساد و خیانت
مانند زر خالص پاك باشد او از پرسش وحساب چه باك دارد .

329— 'Pure gold does not fear fire'.
An innocent person fears no inerrogation.

۳۳۰- زر چې وي زاري ولې ده؟

ترجمهٔ دری : زر که باشد زاری برای چیست؟

مورداستعمال : در اهمیت و قدرت زر گفته می‌شود یعنی جائیکه زر باشد زاری نیست زیرا زاری زادهٔ ناچاریست وناچاری زادهٔ بی بضاعتیست- وقتی که زرآمد بی بضاعتی میگریزد و با گریز بی بضاعتی ناچاری هم از بین می‌رود ناچاری که رفت جای زاری را هم زر میگیرد.

330— 'If there is money, there is no need for begging.'

Money and power solve most problems

'Money—bags don't beg'.

۳۳۱-زړه دمینې کور دی.

ترجمهٔ دری : دل خانهٔ محبت است.

مورداستعمال: وجیزه درستایش محبت انسانی است که دل انسان را خانهٔ محبت میداند و از خانهٔ محبت باید جز محبت چیز دیگری نخیزد.

331— 'Love lives in the heart'.

The heart is for love.

۳۳۲- زما دا نه منې دخره دا منې .

ترجمهٔ دری : سخن مرا قبول نمی کنی از خر را قبول میکنی . !

مورداستعمال: این ضرب المثل حکایه ای دارد مزاحیه که می گویند: کسی ازدوست خود خری را بعاریت خواست دوستش بهانه کرد که خرش در خانه نیست- در اینوقت عرعر خر بلندشد آن شخص گفت: این که صدای خر تست دوستش درجواب گفت »سخن مرا قبول نمی کنی ! »این ضرب المثل وقتی گفته می شود که بهانهٔ جویی یک شخص برملا ورسوا گردد .

332— 'You do not accept my words but the braying of a donkey'.

It is said that a person went to his friend's house to ask for his donkey. The latter replied that his donkey was not at home. At this very moment the donkey brayed. The first said,

"Iisteny your donkey is braying over there." The latter replied "You do not accept my words but the braying of a donkey".

۳۳۳- زور چې زورور شي عقل مرور شي

ترجمه دري: زور که زور اور شود عقل بیگانه می گردد

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که عقل و منطق با زور و قوت مطلق رو برو شود چون عموماً عقل و منطق در مقابل زور مطلق ارزش خود را می بازد بنابران مردم می گویند:

«زور که زور اور شود عقل بیگانه میگردد»

333— 'Where force rules, reason fails'.
Reason loses strength when force prevails.

۳۳۴- زور د حساب ملا ماتوی .

ترجمه دری: زور کمر حساب را می شکند .

مورد استعمال: درمقام بی بندوباری، واستبداد وزور وطلاق گفته می شود که شخص زور آور حاضر به پذیرفتن حساب ومنطق نیست .

334— 'Force breaks the backbone of reason'. Despotism does not know reason.

۳۳۵ـ زه او ته یو له یوه اسله زه نو ولی شوم کم اسله .

ترجمه دری: من وتو از یك اصلیم پس من چرا کم اصل شدم .

مورد استعمال: در نکوهش وتقبیح تبعیض بین انسانها گفته می شود که همه ازیك اصلند پس چرا باید یکی اصیل ودیگری کم اصل باشد .

این ضرب المثل اززبان آنانیکه به کم اصلی منسوب میگردند گفته می شود و حساسیت ونفرت پښتونها را در مقابل تبعیض نشان میدهد !

335— 'We are from the same stock, so why I am looked down upon.'

Men are from the same stock and there shall be no discrimination.

۳۳۶ـ زه پور غواړم ته نور غواړې .

ترجمهٔ دری: من قرض میخواهم تو قرض دیگر میخواهی .
مورد استعمال: بکسی گفته می شود که از قرض دهنده
علاوه بر قرض گذشته قرض دیگر هم تقاضا کندو کنایةً
بکسانی نیز گفته می شود که با سوء استفاده جزئی قانع نبودهٔ
خواهش استفادهٔ بیشتر نمایند .

336— 'I am recalling previous loans and you ask for new credit.'

A debter must not ask for further credit.

۳۳۷ـ زه کورم تا ته ته کوری ما ته کا رشو ترمنځ پاته

ترجمهٔ دری : من بسوی تو می بینم تو بسوی من کار در میان ماند .

مورداستعمال : این جملات مقفی که در مقام ضیاع وقت گفته می شود در ضمن توصیه ایست بسعی مشترك بدون فوت نمودن وقت کار .

337— 'Awaiting one another to do work leaves the work undone'.

Do not waste time waiting for others to do work, do it yourself.

۳۳۸ - زه وایم اوړه نشته ته وایې ډوډۍ پخې کړه :

ترجمهٔ دری : من میگویم ارد نیست تو میگویی نان پخته کن .

مورداستعمال: درو قتی گفته می شود که مواد اولیه یك کار موجود نباشد ولی کار فرما فرمایش یکنوع مخصوص کار را بدهد .

338— 'There is no flour and yet you want to bake bread'.

When there is no raw material, orders for finished goods must not be acepted.

ژ

۳۳۹ - ژرندہ که د پلار ده هم په واردہ.

ترجمه دری : اسیاب اگر ازپدر است هم بنوبت است.
در زبان دری نیز گویند: ((اسیاب پدر هم به نوبت است))

مورداستعمال : در بارهٔ رعایت نوبت گفته می شود هرچند که شخص ذینفع نیز در قطار کسانیکه نوبت گرفته اند باید. مثلاً اگر آسیاب از پدر یك شخص هم باشد در وقت آرد نمودن گندم باید پسر صاحب اسیاب نوبت را مراعات کند .

339— 'Even if the mills are one's father's he must take his turn'.

Take your turn.

۳۴۰ - ژمی دی تو دمه شه دوبی دی سوړ :

ترجمهٔ دری: زمستانت گرم نشود تابستانت سرد.

مورد استعمال: در نامطلوب بودن تغیر غیر طبیعی فصول دوگانهٔ سال (زمستان و تابستان) گفته می‌شود زیرا گرمی زمستان سبب خشکسالی می گردد و در سردی تابستان کشت ها نشوو نموی طبیعی خود را از دست میدهد.

340— 'Wish you not a warm winter and a cool summer'.

A warm winter signals a drought year; and plant growth is slowed down in a cool summer.

۳۴۱=ږیره زما واکئی د ملا .

ترجمه دری: ریش از من اختیار آن از ملا .

مورد استعمال :- از زبان کسی گفته که میشود که اختیار مال خودش توسط قوتهای مسلط شده باشد چنانچه ملا ها اختیار ریش مسلمانهای عوام را خود بدست خود گرفته اند یعنی ملاها بمسلمانهای عوام اجازه نمیدهند که ریشهای خود را بتراشند .

341— 'The beard is mine and the authority over it is the mullahs'.

The authorities encroach upon one's rights, as the mullahs do not allow Moslems to shave their own beards' .

[redacted]

س

۳۴۲-سپماسپما زه‌له‌ادی نه‌له‌ابا .

ترجمه دری:-صرفه کردن تاصرفه کردن-نی که از مادرو پدر .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که شخصی بنام صرفه جویی، پس انداز و اقتصاد حتی در حق مادر و پدر هم امساك و کوتاهی کند مقصود این ضرب المثل نکوهش صرفه جویی و اقتصاد نیست بلکه روا داری درحق پدرومادر است .

342— 'Save, but not from parents'.
(One must not be stingy with his parents).

۳۴۳ سپمولی سپو خوړلی.

ترجمه دری:- صرفه کرده سگها خورده .

مورد استعمال:- در مذمت افراط در صرفه جوئی گفته میشود واخطار داده میشود که آنچه با افراط در صرفه جوئی ذخیره میگردد عاقبت نصیب سگها است یعنی ضایع میگردد و صرفه کننده ازآن بهره نمیگیرد .

That which is saved- (Stingily) is eaten by dogs
Do not go too extreme to save,

۳۴۴- سپڼسی پر نری ځای شلیږی.

ترجمه دری:- نخ بر جای باریک می سگلد.
مورد استعمال:- وقتی گفته می شود که یک کار ویا یک موضوع در نقطهٔ باریک برسد واز هم قطع گردد وهم عموماً در مورد نقاط ضعف هر کار وهر موضوع استعمال میگردد.

344— 'A thread is broken at a thin point'
Determine the weakest link in the chain to break it.

۳۴۵- سپی د پیل په سیوری کښی ته ویل ئی
دا سیوری زما دی •

ترجمه دری : سگ درسایهٔ پیل می رفت گفت این سایه از
من است .

مورد استعمال درمورد کسی گفته می شود که درسایه
قدرت شخص مقتدر خودرا گم می کند وان قدرت را از خود
تصور می نماید مانند سگ درسایهٔ پیل که سایهٔ پیل را از
خود می پندارد .

345— 'A dog going in the shadow of an elephant thought it is his.

One favoured by an authority may lose his real self.

۳۴۶- سپی ډیر د ځان د پاره غاپی لږ د کور د پاره .

ترجمه دری : سگ بیشتر برای خود عوعو می کند کمتر برای خانه .

مورد استعمال: دروقتی گفته می شود که استفاده شخصی بر منافع عمومی ترجیح داده شود و کنایه چنین استفاده جو با سگی تشبیه شده که بیشتر برای نفع خود عوعو کند و کمتر برای نگهبانی خانه .

346— 'A dog barks much for his own sake and little for his owner's.'

An exploiter works for his own interests rather than for society's.

۳۴۷ - سپین والی د زړه ښه دی، نه د ویښتو.

ترجمه دری : سپیدی دل خوب است، نه از موی.

مورد استعمال : درستو دن صفای باطنی انسان گفته می شود که از صفای ظاهری او بهتر است مانند سفیدی ویا کی دل که از سپیدی موی برتری دارد.

347— 'Whiteness of the heart is better than that of the hair'.

Spiritual cleanliness is better than the physical.

۳۴۸- سپین ویښته د مرګ استازی دی .

ترجمه دری : موی سپید سفیر مرگ است .
مورد استعمال: برای تنبیه اشخاص معمر و سپید موی گفته می شود تا بنزدیک شدن مرگ ملتفت بوده واجد کارهای نیک گردند .

348— "White hair is a warning of death'.
One gets near his death as his hair gets white.

۳۴۹ـ سپینه اورول کا، توره ویرول کا.

ترجمهٔ دری : (ابر) سپید می بارد، سیاه می ترساند.

مورد استعمال: ظاهراً از اصطلاحات و پیشگویی های دهقانانست که ابر سپید را حامل باران و ابرسیاه را ابر ترس میخوانند ولی به تعبیر دیگر ابرسپید کنایة از انسانان صاف دل وخیر رسانست که بدون تظاهر وصدا بمردم خیر می رسانندوبالعکس ابر سیاه که غرغروصدای بلند دارد مانند انسانان لانوئ و متظاهر بجز تولید ترس منبع کدام فیض نمی گردد.

349— 'A white cloud brings rain and a dark cloud frightens'.

A farmer recalls this proverb as he forecasts weather by looking at the clouds.

***

۳۵۰- سړي ووګټل، هوسا ووشتل.

ترجمهٔ دری: خسته گان کمائی کرده زند، راحت نشسته گان ایسپلا زند.

مورد استعمال: -در وقتی گفته میشود که استثمارگران زحمت کشان را ستثمار کنند، ومحصول زحمت آنانرا رایگان بر بایند.

350— 'The toiling people produce and the parasites eat and rest'.
Parasites and exploiters are not producers.

۳۵۱-سخوندر د موږی په زور غو ځی:

ترجمه دری: گوساله بزور سیخ خیز می زند.

مورد استعمال:- درباره کسی گفته می شود که غیر از قوت خود بقوت دیگر اتکاء داشته باشد و بزور آن اتکاء تظاهر بقدرت نماید.

351— A calf jumps as high as its peg permits.

A demonstration of one's force on the strength of anther one's.

۳۵۲- سرچی دشال وړوی له کشمیره ور ته راځی

ترجمه دری: سر یکه لایق شال باشد از کشمیر
برایش می آید.

مورد استعمال: در مورد شخصی گفته میشود که با اثر
لیاقت خود بموفقیتی برسد که توقع آن پیش بینی نشده
باشد و مطلب این است که لیاقت موفقیت غیر متوقع
راهم بار می آورد

352— 'A shawl will come from Kashmire, if one is good enough for it'.

To every one according to his worth.

۳۵۳- سرخریلی ښه ده نه میړه شړلی:

ترجمه دری: سر کل شده خوب است نه رانده شوهر.

مورد استعمال: در مذمت رانده شدن زن از طرف شوهر گفته می‌شود یعنی اگر سر زن تراشیده و کل شود (گرچه این عمل بذات خود بسیار زشت است با زهم) بهتر است ازینکه زن از طرف شوهر رانده شود، و کنایتاً بزن شوهر دار توصیه است که نباید در ارتکاب اعمالی شود که شوهرش مجبور بترک و راندن او گردد.

353— ‘A head—shaved woman is better than a divorcee’.

A woman must not do what may cause her devorce for a head—shaved woman (a bad woman) will be more respected than her.

۳۵۴- سر می لوړ دی چې بابا می په لښکری.

ترجمهٔ دری: سرم بلند است که پدرم در لشکر است.

مورد استعمال: در مقام ازز بان فرزند پدر جنگجوو مبارزی گفته میشود که برای دفاع وطن با لشکر همراه گردیده است.

354— 'My head is raised high, for my father is the patroitic army'.

Be a patriot

۳۵۵- سړی غرونه دی ښځې یې اهرمونه .

ترجمهٔ دری: مردان کوهها استند وزنان رافعه (۱).
مورد استعمال: در بارهٔ تسلط زنان بر مردان گفته می شود یعنی مردان اگر مانند کوه سنگین باشند زنان می توانند آنها را زیر نفوذ خود بیاورند .

355— 'Men are mountains and women levers
Any man can be reached through a woman.

---

(۱) چوب یا آهنیکه برای دور دادن یا دور کردن یک جسم سنگین استعمال میگردد، و باصطلاح کابل «چپهل مرده» نامیده میشود .

۳۵٦– سړی کسه ، جامه ورپ نیسه ●

ترجمهٔ دری : آدم را ببین ، لباس را برایش بر–بیا بگیر ●

مورداستعمال: ظاهراً خطاب بخیاط ویا کسیست که لباس را تهیه می کند –ولی کنایتاً درنظرگرفتن حیثیت و اهلیت ویا قیمت شخص گفته میشود که باید باهر شخص مطابق بحیثیت واهلیت ليا قتش پیش آمد و روش اختیار کرد ●

356— 'Know the man and then tailor clothes for him'.

Treat everyone according to what he is worth.

۳۵۷-سل د زرگر یوه د آهنگر.

ترجمه دری: صد از زرگر، یک از آهنگر.

مورد استعمال: ظاهراً در مورد قوی بودن ضربهٔ چکش آهنگر نسبت بضربهٔ زرگر گفته میشود، ولی کنایهٔ در مؤثر بودن گفتار و کردار از شخص با منطق و با عمل نسبت بگفتار و کردار شخص بی منطق که در عمل ازو کاری ساخته نیست استعمال میگردد.

357— ‘A hundred blows by a goldsmith, but one by a blacksmith’.

A blacksmith has heavier blows than a goldsmith’.

۳۵۸- سل دی ومره یودی مه مره.

ترجمه دری: صدت بمیرد ، یکیت نمیرد.

مورد استعمال:- درمورد کمیت و کیفیت اشخاص گفته می‌شود ، یعنی در بین انسان‌ها کیفیت نسبت بکمیت بهتر و بهتر است- زیرا در صدها تن ، در هزاران تن وحتی در میلیونها تن یک تن نابغه ، قهرمان ، قاید و پیشوا بمیان می‌آید. بنابران گفته می‌شود که مرگ صدها تن بی‌کیفیت آنقدر خساره بارنمی‌آورد مانند مرگ یک تن با کیفیت وکاری.

358— 'Give a hundred men to save a leader'. Capable leaders are few and must be looked after.

۳۵۹- سل سمنده ښنده له بې عقله ځان ساته.

ترجمه دری: صد اسپ سمند را ببخش از بی عقل خود را نگهدار.

مورد استعمال: در نکوهش رفاقت وصحبت با نادان گفته می‌شود یعنی اگر با از دست دادن صد اسپ سمند هم از بی عقل خودرا نجات دهی باز هم بنفع تو است.

359— 'Give away a hundred horses to keep away from a fool.'

Never associate with a fool.

۳٦۰- سل کالہ دعبادت یوه خبره دحقیقت .

ترجمه‌دری: صد سال عبادت یك سخن حقیقت .

مورداستعمال : در ستودن گفتار حق وسخن حق گفته می شود حتی یك سخن حق وحقیقت با صد سال عبادت برابر دانسته شده است وازین ضرب المثل علاقه مفرط پښتونها براست گفتن وحقیقت اظهار نمودن بخوبی اشکارا می گردد.

360— 'One hundred years of praying equals telling one truth'.

Always tell the truth.

۳٦۱ - سل مړي پردې کوي، یو مړی لخړې کوي.

ترجمهٔ دری: صد مرده پرده می کند، یك مرده رخنه می کند.

مورد استعمال: مطلب این ضرب المثل عین مطلب ضرب المثل گذشته است که مرگ یك مرد کار از مرگ صد مرد بیکار مهم دانسته شده است.

361— A hundred dead may not be as great a loss as one.

The death of a capable leader harms the cause

۳٦۲- شرم د ایمان پوښ دی .

ترجمهٔ دری : حیا پوش ایمان است .

مورداستعمال: رجیزه ئیست در ستودن «حیا» که شکل ضرب‌ا لمثل را بخو دگر فته، یعنی حیا نگهبا ن وحا نظ ایمان است .

362— Shamefulness is a main stay for faithfulnes?

One ashamed of nothing has no faith either.

۳٦۳ـ شرمبش څه غواړی ؟ بادو باران •

ترجمهٔ دری : گرگ چه میخواهد ؟ بادو باران .

مورداستعمال: دروورد اشخاص شریری گفته می شود که برای تولید شرارت وسؤ استفاده ازان صحنه ها وزمینه های مغشوش وناگواری را آرزو می کند چنانچه گرگ برای سهولت شکار خود باد و باران میخواهد .

363— 'A wolf only wishes stormy rains'
A war—monger only wishes wars.

۳۶۴ –شرمښکۍ د مار سره غزیده پر منځ وشلیده

ترجمهٔ دری : – چلپاسه با مار درازامی کشید، از
میان سگلید .

مورد استعمال: درمورد شخصی گفته می شود که
بیرون از توان خود باشخص قوی تر ازخود رقابت وسیالی
نماید –چون از توان خود بالا ترگام برمیدارد بنابران بجز
امحا خودش نتیجه دیگر ندارد .

364— 'A small lizard trying to be as long as a snake tears itself into two'.

One trying to do more than his capability breaks his neck.

۳۶۵- شرمښ هغه میږه وهي چې له رمې څخه جلا وي

ترجمه دری: گرگ آن میش را می رباید که از رمه جدا باشد.

مورد استعمال: ظاهراً از بودن میشیکه از رمه جدا باشد حکایه است، ولی کنایتاً در مورد شخصی گفته می‌شود که دور از خانواده، یا دور از قبیله، یا دور از جمعیت خود بصورت انفرادی زیست دارد- زیرا اینگونه شخص همیشه هدف خطرات قرار میگیرد.

365— 'A wolf catches the sheep away from the herd'.

An individual cannot live happily without the cooperation of others.

❋❋❋❋

۳٦٦- شنې په غلا نه چیچلی کیږی .

ترجمه دری: دانه های خنجک بدزدی جویده نمی شود
مورد استعمال: جویدن و شکستن دانه های خنجک بدندان صدا تولید می کند، از ینجهته می گویند که دانه های خنجک بدزدی یعنی بی صدا و پنهان جویده نمی شود، و در وقتی گفته می شود که شخصی در پنهان کردن یک گفتار عملی ویا کردار و از قدام عملی سعی کند .

366—Crackling nuts cannot be eaten secretly'.

٣٦٧- بشار په‌ڕ مه‌ ژ به‌ خوپل کیږی زه‌ په‌ کلك کوتك

ترجمه دری : شهر بزبان نرم خورده می‌شود نه به‌چوب سخت

مورد استعمال: در توصیف زبان نرم وروش نرم در اداره امور شهری واجتماعی گفته می‌شود یعنی آنانیکه با داره امور شهری واجتماعی مؤظفند بزبان نرم وروش نرم خوبتر و بهتر می‌توانند موفقیت و محبوبیت را بدست بیاورند - بعوض اینکه بسختگیری وضربهٔ چوب سخت متوسل شوند .

367— 'One cannot live in a town with only a big stick.

A despotic government alternates the carrot and the stick to rule.

۳۶۸- ښځه د تن جامه ده .

ترجمه دری: زن جامهٔ تن است .

مورد استعمال : در تعریف و اهمیت زن گفته می
شود، چنانچه خدا در کتاب مقدس مسلمانان «قرآن» نیز
میفرماید: «هن لباس لکم وانتم لباس لهن»
یعنی زنان لباس شماست و شما لباس زنان استید .

368— 'A woman is a cover for a man'.
Women play important roles in human society. ,

۳۶۹- ښه عمل دلاری مل .

ترجمه دری : عمل خوب رفیق راه .

مورد استعمال : در ستودن عمل نیک گفته می شود ، وعمل خوب رفیق راه زندگی دانسته شده است .

369— 'Good acts accompany one'.
Always try to be kind to others.

۳۷۰-ښه کوه له پاچا مه بیریږه .

ترجمهٔ دری :خوبی کن وازپادشاه مترس .

موردستعمال : درتوصیف نیکوکاری ونبودن خوف در راه انجام نیکوکاری گفته می شود .

370— 'Do good and don't fear anyone'.
Good doing is always favoured and never punished.

۳۷۱ـ عاقلان بدی ورکوی بی عقلان په بدو ځان اخته کوی.

ترجمهٔ دری : هوشیاران بدی را گم می کنند، نادانان خود را ببدی گرفتار می سازند .

مورد استعمال : در مذمت بدی و به کردن و اجتناب از بدی گفته می شود , واینکه هوشیار کسیست که بدی را ازبین بردارد ، وبدست خود ،خودرا ببدی مبتلا کردن نادانیست .

371— 'Wise men stop hostilities, but fools start them.'

Only fools engage in hostilities.

۳۷۲- غټه گوله کومې څيرى •

ترجمهٔ دری : لقمهٔ بزرگ کام را پاره میکند •

مورداستعمال: افراط در هرکار یکه باشد منتج بضرر میگردد، ولو درلقمهٔ طعام باشد واین ضرب المثل درباره اشخاص حریص گفته می شود که میخواهند ازحد بیشتر استفاده برند وفایده بدست آورند •

372— 'A big mouthful requires a mouth wide open'. Avoid extremes.

۳۷۳ـ غټې سترګې ځان وینې، وړې سترګې جهان.

ترجمهٔ دری: چشمان بزرگ خود را می بینند و چشمان خورد جهان را.

مورد استعمال: در مورد خود بینانیکه به مقامات بزرگ رسیده اند و جهان بینانیکه در مقامات خورد استند گفته می شود، یعنی آنانیکه به مقامات بزرگ رسیده اند واقتدار بزرگ بدست آورده اند عموماً خود بین استند و بجز خود بشخص دیگر قائل نمی شوند، ولی بعضا اشخاص دارای اقتدار کم و مقام کوچک استند که نظر جهان بینی دارند.

373— 'Big eyes see only themselves, but small eyes see the world'.

Great ruling athorities only see themselves but the small toiling men see the world.

۳۷۴- غر په غره نه ورځي، سړی په سړي ورځي .

ترجمهٔ دری : کوه بکوه نمی رسد ، آدم بآدم می رسد .

مورد استعمال : درمورد لزوم زیست با همی و جذبهٔ محبت انسانی این آدمیان گفته می شود یعنی کوه باآن بزرگی نمی تواند نزد کوه دیگر برود ، ولی آدمیان با این کوچکی ئی توانند بجذبهٔ محبت انسانی یکدیگر را بخود جذب کنند .

374— 'Big mountains don't need each other but men do'.

Cooperate and assist each other.

۳۷۵-غر که اوږدی په سر یی لار ده .

ترجمه دری: کوه هر قدر بلند باشد بر سر خود را دارد

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که مشکلی

بزرگ پیش روی باشد ومطلب این است که مشکل بزرگ

نیز راه حل دارد .

375— 'There is always a way over a high mountain'.

There are no problems that cannot be solved.

*****

۳۷۶ـ غلبیل ولاړ سو کوزې ته یې و یل سوری لری.

ترجمه دری :ـ غربال بکوزه گفت سوراخ داری .
مورد استعمال :ـ در مورد شخصی گفته می شود
که بعیوب زیاد خود ملتفت نبوده ، عیوب کم دیگران
را برخ شان می کشد .

376— 'The sieve pointed to the only hole in the jug'.

No one sees his many faults but he always sees any fault of others.

۳۷۷- غل غل پېژني:
ترجمه دری:- دزد دزد را می شناسد.
مورد استعمال:- وقتی گفته می شود که یك شخص
در بارهٔ همسلك خود صحبت کند.

377— 'Thieves know each other'.
It takes a crook to catch a crook.

۳۷۸- غله ته وایی غلا کوه ، د کور خښتن ته وایی ویښ اوسه :

ترجمه دری : به دزد میگوید دزدی کن ، بصاحب خانه میگوید بیدار باش .

مورد استعمال :- درباره کسی گفته می شود که بین دو طرف متقابل رول بهم اندازی و تحریک کردن یکی علیه دیگر را بازی کند.

378— 'Encourage the thief to steal but warn the house owner to stay awake.'

Divide and rule.

۳۷۹-غل څه غواړی دځان مله غواړی

ترجمه دری :-دزد چه میخواهد ؟ همراهان برای خود می خواهد.

مورد استعمال :-درمورد کسی گفته میشود که در راه رسیدن بمطلوب خود سعی نماید طرفداران و همراهان زیاد پیدا کند.

379— 'A thief looks for an accomplice'.

Try to get assistance from others .

۳۸۰ غوړ پر غوړ تو ئیږی.

ترجمهٔ دری: روغن بر روغن می ریزد.

مورد استعمال: وقتی که یک ثروتمند به ثروتمند دیگر چیزی می بخشد ویا یک شخص مقتدر به مقتدر دیگر تحفه میدهد، ویا پولدار تر می شود وامثال اینها پس گفته می شود که روغن بر روغن می ریزد.

380— 'Fat gets fatter'.
Money makes money.
The rich get richer.

۳۸۱- غوښې خانانو وخوړلې، پر هډوکو ئې سپي جنګ کوي

ترجمهٔ دری: گوشت را خانان خوردند، بر استخوانهای آن سگان میجنگند.

مورد استعمال: دربارهٔ طفیلیان استفاده جو گفته می‌شود که بر فضلات و پسمانده‌های دیگران باهم می جنگند.

381— 'Bosses eat meat; dogs fight over the bones'.
The unorganized toiling people provide for the parasitic life of the bosses and fight among themselves for a pittance.

۳۸۲ - غوښې د هر چا خوښې دي، مگر پیشي ایمان پر راوړی دی

ترجمهٔ دری : گوشت را هر کس خوش دارد، ولی گربه بان ایمان آورده است.

مورد استعمال: در مورد کسی گفته می شود که در دوست داشتن وخوش داشتن چیزی بیش از حد افراط نماید.

382— 'Everyone likes meat, but a cat more than all'. Going to extremes in liking some thing.

۳۸۳–غیرا ونه‌چی پرخره باندی شی نوم ئی غیرت خان شی

ترجمه دری: قرانها که بر خر بار شود غیرت خان نامیده می‌شود.

مورد استعمال: در اهمیت پول و پولداری گفته می‌شود یعنی اگر خر هم بر پشت خود بار پول داشته باشد اورا عوام «لقب غیرت‌خان» خواهند داد.

383— 'A donkey loaded with money is called a money—boss'.

Money is important for social prestige,

۳۸۴-صبر که تریخ دی میوه ئی خوږه ده.

ترجمه دری:-صبر اگر تلخ است ، میوه شیرین دارد.
مورد استعمال:- برای حوصله افزائی کسی گفته می شود که از تلخی صبرو تحمل نا ملایمات بستوه آمده باشد و اورا بشیرینی نتیجه صبر امیدوار و متیقن می سازد.

384— 'Patience is bitter but bears sweet fruits'.
Practicing patience results in success.

۳۸۵-قصابان چی ډیرشی، غوا مرداریږی ٭

ترجمهٔ دری:- قصاب که بسیار شد، گاو مردار شد.

مورد استعمال:- کار یک شخص را بچند شخص سپردن نتیجه نامطلوب میدهد زیرا ذوق و سلیقه و ترتیب کار هر شخص از شخص دیگر جداست و تا ذوق های مختلف بهم توافق پیدا کند انجام کار بتعویق می افتد و یا برهم میخورد، چنانچه زیادت قصابان باعث مردار شدن یا مردن گاو میگردد.

385— 'Many butchers and only one cow'.
Only one job assigned to many may never be done.

۳۸٦- کار آسانه دی پیل یی گران دی.

ترجمه دری:- کار آسان است آغاز آن سخت است.

مورد استعمال:- در اهمیت آغاز کردن کار گفته می شود، یعنی بعد از آغاز کار کردن مشکل نیست.

386— 'The work is easy, but to begin it is difficult.

۳۸۷- کارګر کور مړوي، لټ مور ژړوي .

ترجمهٔ دری:- کاریگر خانواده را سیر می سازد، کاهل مادر را می گریاند .

مورد استعمال:- در ستودن کارگر و نکوهش کاهل گفته می شود یعنی یک انسان کاریگر از برکت کار وزحمت علاوه بر شخص خودش خانوادهٔ خود را هم سیر می سازد، ولی انسان کاهل بجز اینکه باعث اذیت مادرش گردد کار دیگر نمی کند .

387— 'A worker makes his family have their fill, **an indolent person makes his mother weep.**
Work hard and have a happy family life.

۳۸۸- کارغه دزرکی تگ زده کا وه خپل یی هیرشو

ترجمه دری: زاغ رفتار کبک راسی آموخت رفتار خودش فراموشش شد .

مورد استعمال: درمورد مقلدین محض گفته می شود که در تقلید دیگران خاصیت خود را فراموش می کنند .

388— 'A crow imitating a partridge forgets his own way of walking.'

Be original; don't imitate blindly.

۳۸۹- کار می د بل خوښ خوراك می خپل.

ترجمه دری: کار دیگران وخوردن خودم خوشم می آید.

مورد استعمال: اززبان کاهلانی گفته می شود که از کار کردن دیگران وازمفت خوردن خود حظ می برند.

389— 'Eat yourself and put others to work'.

Indolents and parasites like to eat and put others to work.

۳۹۰- کاڼی په پوست نه شي دښمن په دوست نه شي

ترجمه دری : سنگ نرم نخواهد شد , دشمن دوست نخواهد شد .

مورد استعمال: در شناختن موقف دشمن گفته می شود.

39— 'One can't turn an enemy into a friend, as he cannot soften a stone'.

Turning an enemy into a friend is as hard as softening a stone.

***

۳۹۱- کبرجن دخدای دښمن دی .

ترجمهٔ دری : متکبر دشمن خدا است .

درمورد استعمال : درنکوهش تکبر ومذمت متکبر گفته می‌شود ، واین وجیزهٔ اخلاقی است که شکل ضرب المثل را بخود گرفته است .

391— 'A conceited one is an enemy of God'. Do not be conceited at all.

۳۹۲- کرې وړې چاره يو آس غواړي درې نا له ·

ترجمه دری : کار تمام است ، یک اسپ میخواهد و سه نعل .

مورد استعمال :- در مورد خوش باورانی گفته می‌شود که یک موفقیت بسیار کوچک را علامهٔ موفقیت بسیار بزرگ پنداشتند .

میگویند یکی از چنین خوش باوران یك نعل پای اسپ را یافته بود و از خودی زیادور جامه نمی گنجید وصدا میکرد :« کار بکلی تمام وآماده است، فقط یك اسپ وسه نعل بکار است تا من صاحب اسپ شوم» .

392— 'Only a horse and three horse—shoes are needed to take a ride'.

Turn a small success into a great one.

۳۹۳- کږدۍ په خپلو مر اند وولاړه ده.

ترجمه دری:- غژدی بطنا بهای خود ایستاده است

مورد استعمال:- در مورد اتکا بخود گفته میشود ، یعنی ما نند غژدی که بطنا بهای خود استوار است انسان نیز باید متکی بخود باشد.

393— 'A tent stands on its steads'.
Be self reliant and self—sufficient.

۳۹۴- کمال زده کړه، په تاخچه کې ئې کښېږده .

ترجمه دری:- کمال را بیاموز و د رطاق بگذار .

مورد استعمال:- در تشویق و ترغیب با موختن صنعت و حرفت و هنر گفته شده است -

394— 'Learn a trade no matter what'.
Trade is praised.

۳۹۵-کوټ کوټ دلته اري هګۍ هلته اچوي.

ترجمه دری:_ گت گت اینجا میکنی ، بیضه را آنجا میگذاری .

مورد استعمال:_ بکسی گفته می شود که در حیات اجتماعی روش منافقت و دو روئی را تعقیب کند ، در ظاهر بجائی و در باطن بجای دیگری پیوند وابستگی داشته باشد وچنین کس بما کیانی شبیه گردیده که صدایش یك جا و تخم گذاری اش جای دیگر باشد

395— 'Being fed here she lays eggs there'.
An opportunist and a double—faced person always try to deceive.

۳۹۶ - کور کی‌دی جواری نشته له دماغه‌دی دپلو بوی ئحی .

ترجمه‌دری : درخانه‌ات جوار نیست از دماغت بوی پلوی آید .

مورد استعمال : بشخص متکبر بی بضاعت گفته می‌شود , وکنایتاً درباره شخصی نیز صدق می‌کند که بیش از لیاقت و بالاتر از اهلیت و استعداد خود ادعا می‌نماید .

396— 'There is no corn in his house, but he brags about having had a rice meal'.

He shows off more than he is.

۳۹۷- کور می آر تا جار شکه دی مه وهه.

ترجمهٔ دری: خانه ام قربان تو، چشکت نباشد.

مورد استعمال: از زبان کسی گفته می شود که ظاهراً بدوست خود لاف هرگونه تعاون می زند، ولی عملاً جز تظاهر محض نتیجهٔ دیگر نداشته باشد.

397— 'My house is your own, but don't eat there.' Only bragging about friendship but never being sincere

*****

۳۹۸- کوږ بار ترمنزله نه رسیږی .

ترجمه دری: بار کج بمنزل نمی رسد .

مورد استعمال: برای انتباه کسی گفته می شود که در حیات اجتماعی راه و روش کجی را در پیش گرفته باشد و با او اخطار داده می شود که روش کجی نتیجه مطلوب نداره مانند بار کج که بمنزل نمی رسد .

398— A Load gone askew will not reach its destination.

Do not be on the wrong side.

۳۹۹- کوڼ دوه واره خاندي .

ترجمه دری: کر دو مرتبه می خندد .

مورد استعمال : در مورد کسی گفته می شود که چنان عملی را اجرا کند که هم از روی تقلید باشد وهم ازلحاظ پی بردن بمفهوم آن عمل- مانند کر که اول با خنده مردم می خندد و مرتبه دوم وقتی می خندد که بمفهوم خنده پی ببرد.

399— ‘A deaf person laughs twice’.

A deaf seeing evcrybo dy laughing laughs and then when he knows why they were laughing langhs again.

۴۰۰- که په ژړا ژوندی کېدای مړی به ژوندی شوی وای

ترجمه دری: اگر بگریه می‌شد مردگان زنده می‌شدند.

مورد استعمال: برخلاف اظهار ضعف و بیچارگی در ضمن ناله وزاری در روبرو شدن با مشکلات زندگی گفته می‌شود، وضمناً انسان را بمبارزه با مشکلات از راه سعی وتلاش توصیه می‌کند.

400— 'If you could enable him to live again by weeping for him, all the dead ones would have returned to life'.

The currents of reality cannot be turned back.

۴۰۱- که تاویل چی زه یم او ماویل چی زه یم نه به ته یی نه به زه یم او که تاویل چی ته یی او ما ویل چی ته یی هم به زه یم هم به ته یی.

ترجمهٔ دری: اگر تو گفتی که «منم» و من گفتم که «منم» نه تو خواهی بود و نه من — واگر تو گفتی «تو هستی» و من گفتم که تو «هستی» هم تو خواهی بود وهم من.

مورد استعمال: درباره لزوم همبستگی نزد یک زیست با همی بین آدمیان گفته می شود، چنانکه یک انسان بقای خود را در بقای انسان دیگر بدا نده و این یک درس مهم از فلسفه عمیق زیست با همی است.

401— 'If every one cares only for himself, nothing wlll be achieved':

Cooperation and well organized mutual assistance is praised.

۴۰۲- که مشر مشر توب غواړی کشر هم د دنیا دود غواړی

ترجمهٔ دری: مهتر اگر بهتری میخواهد، کهتر هم رسم جهانی میخواهد.

مورد استعمال: برای احقاق حق کهتر و بهتر گفته می‌شود، یعنی همانطور یکه پدر بر پسر، یا برادر بزرگ بر برادر خورد حق بزرگی دارد، پسر یا برادر خورد نیز بر پدر و برادر بزرگ حقوق مروجه دارد.

402— 'If an elderly man demands respect, young one demands his rights'.

The rights of everyone must be respected.

۴۰۳ـ که نړۍ ودانه ده په مړی قیامت دی .

ترجمه دری: اگرجهان آباد است برمرده قیامت است .

مورد استعمال: در مورد کسی استعمال می گردد که خودش در مصیبتی گرفتار باشد، ولی محیط ماحولش در آسودگی بسر برده .

403— 'It is dooms day for the dead, no matter how long the world lives'.

Respect life.

۴۰۴- که هر څو هوښیار یې نادان پوښته .

ترجمه دری :- هر قدر دانا باشی نادان را بپرس .

مورد استعمال :- بکسی گفته می شود که تنها بدانایی خود اتکا داشته باشد و کسی را از خود دانا تر فکر نکند ویا بعبارت دیگر توصیه است بمشوره کردن .

404 – 'No matter how smart you are, always seek advice'.

Try for collective decision and action.

۴۰۵ ـ ګامېښه د ګل په بوی څه پوهېږی .

ترجمه دری :- گاو میش ببوی گل چه می فهمد .

مورد استعمال : از روی کنایه بشخصی گفته می شود که اهمیت یک کار ویا یک موضوع را نداند ودر آن اهلیت نداشته باشد ولی در آن غیر حق مداخله کند ویا کاری بغیر اراهل کار سپرده شود .

405— 'A buffalo cannot smell a flower'.

A non—expert does not know the work of an expert.

۴۰۶- گټې تر ګټو لاندې دي .

ترجمه دری: - فایده ها زیر سنگها است .

مورد استعمال :- برای تشویق بسعی و تلاش گفته می شود ، یعنی سود و فایده بدون زحمت کشیدن میسر نمی گردد ، انسان باید سنگهای مشکلات را بر دارد تا سود و فایده دست یابد .

406— 'Gains are under stones'.
Pay great efforts to get great gains.

۴۰۷- گنجی که داکتر وای د خپل سر علاج به ئی کړی و .

ترجمه دری :- کل اگر اکتر می بود سر خود را علاج میکرد .

مورد استعمال :- بکسی گفته می شود که از بیچاره چاره کار بخواهد، مثلا از بیماری علاج بیماری از نا خوان خواندن مکتوب وغیره .

407— 'If the bald—headed were a doctor, he would have cured his head'.
Accept failures try for success.

۴۰۸-گیدړی ته خپل پوست بلادی .

ترجمه دری: برای روباه پوست خودش بلاست .

مورد استعمال: در مورد کسی استعمال می گردد که هنر خودش برایش موجب اذیت شود، ویا از اقارب وخویشاوندان نزدیک خود ضرری ببیند .

408— 'For a fox his own skin is an enemy.'

A close friend or a relative may be jealous of one's accomplishment.

۴۰۹- لاس چی مات شی غاړی ته ځی لویږی .

ترجمه دری : دست که بشکند بسوی گردن می رود - ویا در گردن می افتد .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که با انسان مصیبتی ویا رنجی رسد واو برای جلب همدردی وغمشریکی با اقارب ودوستان خود رجوع کند .

409— 'A broken hand hangs from one's neck'. Only sincere friends and relatives sympathize.

۴۱۰-لاس می تور سپی څټلی دی .

ترجمه دری : دستم را سگ سیاه لیسیده است .
مورد استعمال: اززبان کسی گفته می شود که احسان
همدردی و کمک وی با شخص دیگر نتیجهٔ مطلوب نداده
آنگاه می گوید «دستم را سگ سیاه لیسیده است » یعنی
برکت و تاثیر ندارد .

410— 'A black dog has licked my hand'.
My favour and assistance are not returned in kind, for I have no luck.

۴۱۱- لږ خوره تل خوره، ډېر خوره ګنډېر خوره.

ترجمه دری: کم بخور همیشه بخور، زیاد بخور زهر بخوره

مورد استعمال: وجیزهٔ صحی است که در مورد کم خوری و اجتناب از پرخوری گفته می شود یعنی آنکه کم میخورد صحتش خوب می باشد بنابران همیشه می تواند بخورد، ولی زیاد خوردن مشابه زهر خوردن است.

411— 'Eat little and for ever, eat much and be poisoned'.

Eating too much is like eating poison.

۴۱۲- لږ خوره طبیب ته به اړ نه یې

ترجمه دری: کم بخور بطبیب محتاج نخواهی شد .

مورد استعمال: توصیهٔ طبی است که بشکل ضرب المثل گفته می شود، اجتناب از پرخوری را توصیه می نماید

412— 'Eat little and don't visit a doctor'.
Too much eating is not good for health.

۴۱۳- لږ وېل ډېر کار .

ترجمه دری. کم گفتار زیاد کردار.

مورد استعمال: در بهتر دانستن گفتار کم و کار زیاد گفته می شود یعنی انسان با شخصیت و فعال باید کم بگوید و بسیار کار کند .

413— 'Few words and more work' .
An active person works much and talks little.

۴۱۴– لمر په دوو گوتو نه پټیږی •

ترجمه دری: آفتاب به دو انگشت پنهان نمی شود .
مورد استعمال: وقتی گفته می شود که کسی بخواهد
یک حقیقت آشکار و یا یک واقعیت روشن را بحیله های
کوچک بپوشاند .

414. You can't hide the sun with two fingers
One cannot conceal a reality

۴۱۵-لوخ له اوبو نه یریږی .

ترجمه دری : برهنه ازآب نمی ترسد .

مورد استعمال : درباره کسی گفته می‌شود که پیش از وقوع واقعه برای روبروشدن با آن واقعه خودرا آماده ساخته باشد .

415— 'A naked one does not fear water'.

One ready for an eventuality does not fear any calamity.

م

۴۱۶ـ مار د شینشوبی بدراتله شینشوبی یی
دغار په خوله کی ورته شین شو .

ترجمهٔ دری: مار از پودینه بد می برد، پودینه در دهن
غارش سبز کرد .

مورد استعمال: در مورد شخصی گفته می شود که
از کسی یا چیزی که زیادتر بدش می آید بیشتر روبرو
می گردد .

416— 'A snake does not like mint but mint grows right at its hole.'

An unliked person is frequently met.

۴۱۷- مارچی غارله ورسی نوسمیږی .

ترجمه‌دری : مار که بغار خود برسد راست می‌شود.
مورد استعمال : درلزوم راستی و راست بودن در خانوادهٔ خود گفته می‌شود ، چنانچه مارهم که بیرون غار خود کج می رود ، وقتیکه بغار خود می رسد راست می شود .

417— 'A snake straightens itself when entering its hole'.
Be always straight and upward.

۴۱۸- مار چیچلی له پړی ویریږی .

ترجمه دری : مار گزیده از ریسمان می ترسد .

مورد استعمال: درمورد کسی استعمال میگردد که یك مرتبه با خطر مواجه شده می باشد باردوم ازشبه همان خطر بترسد .

418— 'When bitten by a snake one fears a rope'.

One who has experienced great difficulties fears its resemblance.

۴۱۹- ماهی چی نه نیسی تر لکۍ یې نیسه .

ترجمهٔ دری : ماهی را که نمی گیری از دمش بگیر .

مورد استعمال : بکسی گفته می شود که برای نکردن
کار بهانه می تراشد ، مانند ماهیگیریکه نمی خواهد
ماهی بگیرد پس ماهی را از دمش می گیرد ، و ماهی را
نمی توان از دم محکم گرفت .

419— 'If you don't want to catch a fish, hold it by its tail'.

Don't make excuses for not doing something, like the fisherman who catches a fish by its tail.

۴۲۰- مخ کی ځه! خو پیرته هم گوره

ترجمهٔ دری : رو رو رو، مگر پشت سر هم ببین !
مورد استعمال : بکسی گفته می شود که تنها
رو بروی ببیند و پشت سر را نمی نگرد یعنی ماضی فراموش
می کند و تنها بحال و مستقبل متوجه است حالانکه انسان
دانا با اینکه بسوی حال و آینده متوجه می باشد ماضی را
نیز ازیاد نمی برد و از تجارب گذشته برای کامیابی آینده،
استفاده می کند .

420— 'Advance, but be mindful of the past.'
Use your past experience fruitfully in making further advances

۴۲۱ مځکه هغه سوځي چې اور پر بلېږي .

ترجمه دري : همان زمین می سوزد که آتش بر آن روشن است

مورد استعمال : وقتیکه یک شخص با یک حادثه ناگوار روبرو گردد وشخص دیگر آن حادثه را بنظر بی اعتنائی ببیند این ضرب المثل گفته می شود یعنی از یک حادثه ناگوار شخصی حقیقتاً متاثر می گردد که با آن حادثه روبرو گردیده است .

421— 'The place is burned where fire is made'.

Only the one engaged in a great struggle is experienced.

۴۲۲ مږك په غار نه ننو تلای جارو یې هم په لکۍ پورې غوټه کړه

ترجمه دری : موش بسوراخ درآمده نمی‌توانست جارو راهم بدم خود بسته کرد.

مورد استعمال : درمورد کسی گفته می شود که توان واستعداد انجام دادن کار کوچک را نداشته باشد ولی بانجام دادن کار بزرگتر اقدام نماید.

422— 'A mouse couldn't go into its hole and yet tied a broom to its tail'.

A person not capable of trivial accomplishments seeks great jobs.

۴۲۳ مور چی روی سی هم د زوی زړه نه خوری.

ترجمه دری: مادر اگر بلا هم شود دل پسر را نمی خورد.

مورد استعمال: در مورد لطف و محبت مادر با فرزند گفته می شود.

423— 'A mother, even of a wolf, does not eat her child's heart'.

A mother always loves her child.

۴۲۴- مور ئی د ته شولی مړه کيد له زوی ئی په پانوده پوری ډوډی خوړله.

ترجمهٔ دری:- مادرش از نداشتن شله می مرد، پسرش با فالوده نان می خورد.

مورد استعمال:- در مورد کسی گفته می شود که کلان کاری بیجای نماید و بالا تر از آنچه که هست خود را نمایش دهد.

424— 'A mother didn't have rice—soup, her son was eating cake with pudding.

About a show off of a poor boy.

۴۲۵- مه داسې خوږ سه چې څوك دې وخوري، مه داسې تريخ سه چې څوك دې وغورځوي.

ترجمه دري:- نه اینقدر شیرین شو که کسی ترا بخورد، نه آنقدر تلخ شو که کسی ترا دور بیندازد.

مورد استعمال:- در مسیر حیات اجتماعی انتخاب راه اعتدال را توصیه می کند که هر انسان باید در روش خود با مردم از افراط و تفریط بپرهیزد، روش معتدل را برگزیند.

425—Dont be so sweet as to be swollowed and not so bitter as to be spit out.'

Don't be at the extremes.

۴۲۶: مەکوە بەچاچیو بەسی بەتا ٠

ترجمه‌دری: -مکن بکسی که‌نشود بتو .

مورد استعمال: -در مورد اجتناب از بد کردن با کسی گفته می شود یعنی با کسی بد مکن تا خودت بد گرفتار نشوی .

426— ‘Don’t do to others what you don’t want to be done to you’.

Avoid harming others.

۴۲۷-: مێرە مرێ کەمێرانەی مەورگوە .

ترجمه دری :- مرد را بکشید لی مردانگی او را از بین مبر .

مورد استعمال :- در مورد حفظ شیوۀ مردانگی مردان بزرگ ولو دشمن هم باشد گفته می شود - یعنی اگر دشمن تو هم صفات مردانگی داشته باشد ولو اینکه او را بکشی باز هم شیوۀ مردانگی این است که اوصاف مردانگی وکارهای اورا از بین نبری .

427— 'Kill a man but not his good reputation'.
Encourage one to work for a good reputation.

۴۲۸–مېږی ته‌چې خدای په‌قهر شی نو وزور وزه وکړی •

ترجمهٔ دری : بمورچه که خدا قهرشود بال پیدا می کند .

مورد استعمال: وقتی گفته می‌شود که شخص ضعیف وبی‌اهلیت اقتدار بزرگ سپرده شود، وچون بنابر ضعف ونا اهلی خود از آن اقتدار طوریکه شاید استفاده کرده نمیتواند بنابران مانند مورچه بالدار بعد از یک پرواز سقوط می کند .

428— An ant that has been damned gets wings.' A poor man must not ape a man of power.

ن

۴۲۹ـ نرمه غاړه توره هم نه غوڅوی .

ترجمهٔ دری: گردن نرم را شمشیر نمی برد.

مورد استعمال: در ستودن تواضع ونرمی در مقابل زور گفته می شود .

429—'A knife cannot cut the throat of an affectionate man,.

Be kind and affectionate so that the man of power and cruelty may not harm you.

۴۳۰ - نوك اواوری نه‌سره بیلیږی •

ترجمهٔ دری : ناخن و گوشت از هم جدا نمی شود .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که بین دو برادر ، دو دوست ، دو قریب ، دو خویشاوند ، دو قبیله اتحاد کامل و یگانگی تام مقصود باشد یعنی آنها مانند ناخن و گوشت هیچ از هم جدائی نمی پذیرند .

430— 'A nail cannot be separated from the finger tip'.

Men of the same outlook are always united.

۴۳۱- نه‌سیخ‌سوی له کباب .

ترجمه‌دری: نه‌سیخ بسوزد نه کباب .

مورد استعمال: وقتی بین دو تن مشاجره‌ویا منازعه رخ دهد, وشخص‌سوم بحیث میانجیگرمداخله کند باو گفته می‌شود که چنان فیصله‌عادلانه نماید که نه‌سیخ بسوزد نه کباب یعنی بنفع هردوطرف باشد .

431— 'Burn neither the roast nor the spit'.
Settle the matter acceptably to both parties.

و

۴۳۲-واده یم خو خبره نه یم په چا؟

ترجمه دری: ازدواج کرده ام ولی نمیدانم با کی؟

مورد استعمال: از زبان عروسی گفته می شود که بدون رضا واختیار خودش عروسی شده باشد، و کنایة درباره شخصی نیز استعمال میگردد که درحیات اجتماعی اختیار خود را ازدست داده باشد وآلهٔ دست قدرت دیگری باشد.

432— 'I am married but don't know my husband'.
A rubber—stamp politician always follows the will of others without knowing them.

۴۳۳-واښکی پر نری ځای شلیږی .

ترجمه دری : طناب برجای باریک می گسلد .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که یك شخص بیچاره وناتوان محکوم واقع گردد ، ویادریك موضوع نقطهٔ ضعیف آن موضوع مدار حکم قرار گیرد .

433— 'A chain breaks at the weakest link'.
The powerless one in a group is always under pressure.

۴۳۴- وږي پيشو دزمري سره جنگيږي .

ترجمهٔ دری : گربهٔ گرسنه با شیر می جنگد .
مورد استعمال : در تأثیر گرسنگی گفته می شود ،
یعنی شخص گرسنه ولو ضعیف هم باشد برای رفع گرسنگی
وبقای حیات با قوی تراز خود مبارزه می کند .

434— 'A starved cat fights a lion'.
Struggle for survival.

۴۳۵ـ وبږی ته چا وېل څلور او څلور څو کیږی؟ وېل یې اته ډوډۍ.

ترجمهٔ دری: کسی بگرسنه گفت که چهار و چهار چند می شود او گفت هشت نان.

435— "When asked 'how much is four and four It makes eight loaves of bread, answered a hungry man".

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که یک شخص همیشه در فکر مطلوب خود باشد، چنانچه ضرب المثل آتی نیز همین مفهوم را در بر دارد که میگویند:

«وږی د ملغلرو همیانۍ پیدا کړه د ډیوډوګمان ئی پرو کړ»

یعنی گرسنهٔ خریطهٔ مروارید را یافت و گمان پله کرد.

ی

۴۴۶- یار تر کوخی تیر که، رنگ ئی هیر که.

ترجمه دری: یار را از کوچه تیر کن، رنگش فراموش کن.

مورد استعمال: در مورد دوست و رفیق بی وفا گفته می شود که در حضور بدوستی ورفاقت تظاهر نماید ولی درغیاب پابند دوستی و رفاقت نباشد.

446. 'You should forget the friend who is not loyal. An unloyal friend soon forgets one.

۴۳۷ـ وگوره سړی، تر پلاندی و اچوه بالښت

ترجمه دری: آدم را ببین، فرش را زیر پایش بیفگن.

مورداستعمال: در مورد پذیرائی و استقبال مهمان مطابق به سویهٔ شخصیت او گفته میشود یعنی ارزیابی شخصیت نظر باستعداد و اهلیت آن.

437— 'Know the man, then put a cushion under him'.

Receive one as he is worth.

۴۳۸- ولاړې اوبه ژر ژړې یږي .

ترجمهٔ دری : آب ایستاده زود زرد می گردد .

مورد استعمال: درنکوهش سکون مطلق و ضمناً در تشویق بحرکت گفته می‌شود یعنی انسانیکه بی کار و حرکت نمی‌کند مانند آب ایستاده است که زود زرد و فاسد می‌گردد .

438— 'Standing water soon stinks'

An inactive person is not worthy; he is like standing water that will soon stink.

۳۴۹-وګټه؛ پیل و خوره.

ترجمه دری : کمائی کن و فیل را بخور .

مورد استعمال: بکسی گفته می شود که اشتهای مصرف و پر خوری وی نسبت بکمائی وی بیشتر باشد، واو را بکمائی کردن بیشتر تشویق و ترغیب می نماید .

349— 'Earn and eat an elephant'.
Live by your own earnings.

❋❋❋❋❋

ه

۴۴۰- هر څوك چې وزګار شي یا غل شي یا بیمار شي

ترجمهٔ دری: هر کس که بیکار شود، یا دزد یا بیمار شود

مورد استعمال: درمذمت ونتیجهٔ بیکاری گفته می شود که انسان را یا دزد می سازد ویا بیمار، وضمناً تشویق است برای کار کردن.

440— 'An unemployed person, either becomes a thief or gets sick'.

Unemployment and idleness are social diseases.

۴۴۱- هغه آش هغه کاسه .

ترجمه دری: همان آش و همان کاسه .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که برای تغییر دادن فکر یک شخص ویا برای تحول یک موضوع و یک جریان سعی بعمل آید , ولی در نتیجه آن سعی بی اثر واقع گردد نه فکر تغییر کند و نه موضع وجریان تحول پذیرد پس گفته می شود که همان آش است و همان کاسه چنانچه ضرب المثل آتی نیز عین مفهوم را در بردارد که میگویند:

«هغه درك هغه خرك»
یعنی همان درگ وهمان خرگ .

441— 'The same soup in the same bowl'.
Too rigid and will not change.

۴۴۲ هلته به دی زده شی څی د خوار په حال دی هپه شی .

ترجمه دری . وقتی خواهی آموخت که بحال غریب شب را سحر کنی .

مورد استعمال: در مورد واقف شدن از حال غربا و بیچارگان با اشخاص دارنده و ثروتمند گفته می شود یعنی ثروتمندان و منعمان وقتی از حال بی بضاعتان و بیچارگان واقف خواهند شد که یك شب را مانند آنان بگذرانند .

442— 'You will know a downtrodden man's life, if you pass a night with him'.

A rich man will know the living conditions of a poor one only when he lives like him.

۴۴۳- هم درخخه مرم ، هم درپسی مرم .

ترجمهٔ دری : هم از دست تو میمیرم ، هم پی تو میمیرم

مورد استعمال: به دوست یار رفیق یا قریب ویا خویشاوند نااهل گفته میشود که انسان اورا هم ازدل دوست داشته باشد وهم از نااهلی وی اذیت ببیند .

443—"You torture me and your absence torture me too."

It is said about an unkind or vulgar beloved, son, daughter, etc., whose evil behaviour hurt their lover or parents, and their separation troubles them too.

۴۴۴- هم یې پر میخ وهی ، هم یې پر نال .

ترجمه دری : هم بر میخ میزند هم بر نعل .

مورد استعمال : درمورد شخص دو روی ومنافق گفته می شود ، چنانچه ضرب المثل نمره (۴۴۵) نیز همین مفهوم را در بر دارد

444. 'You are hammering both, the nail and the horseshoe'.

An opportunist can go either way. ...

۴۴۵- هم یې سکڼې هم یې رغوي .

ترجمه دری : هم قیچی می کند و هم میدوزد.

445— 'You do both, cutting and tailoring.'
An opportunist may go either way.

۴۳۶- وږی نس بلا ده .

ترجمه دری: شکم گرسنه بلا است .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که یک شخص گرسنه باثر گرسنگی باعث بلاخیزی و فتنه انگیزی گردد .

436.— An empty stomach is seditious

۴۴۷ـ یا نیکک پلو (۱) یا نیکک جلو

ترجمه دری: یا نوکک چادر نیکک یا جلوی نیکک.

مورد استعمال: در پښتو نها دو چیز بفال و شگون گرفته می شد یکی عروس ودوم اسپ ـ ازانجهت اگر باآمدن عروس نو ویا با قدم اسپ نو زندگی فامیل داماد ویا حیات فامیل صاحب اسپ رو بخوبی می نهاد آنوقت عروس را نیکک پلوو اسپ را نیکک جلو می پنداشتند.

447—'Either a lucky bride or a lucky horse'.

A lucky horse and a lucky bride bring good luck to a family.

(۱) پلو: در پښتو نوکک چادر زنان را گویند.

۴۴۸– یو د لوږې مړ کیږي بل ئې سر ته پراټې لټوي

ترجمه دری: یکی از گرسنگی می مرد و دیگری زیر سرش پراته می پالید.

مورد استعمال: درباره شخص استفاده جویی گفته می‌شود که حتی در حالت مردن شخص دیگر هم از استفاده جویی خود دستبردار نیست.

448— 'One is dying of hunger and another one is looking for cake under his head'.
An exploiter drains out the last drop of blood of an exploited.

۴۴۹- یوه مور خرڅوله بل په پور غوښته

ترجمه دری: یکی مادرش را می فروخت؛ دیگری بقرض می خواست.

مورد استعمال: درمورد مجبوری یک انسان و بی اعتنائی انسان دیگری گفته میشود - یعنی یک انسان از بیچارگی و ناچاری مادر خود را می فروشد و دیگری از بی اعتنائی بمجبوریت شخص اول مادر او را بقرض میخرد.

449— 'One was selling his mother and another was buying her on credit'.

It shows one to be highly in need and the inconsiderate purchaser to be only mindful of his own wishes.

سمون

له محترم مولوستو نکو څخه هيله لروچي ددی
کتاب تر لوستلو دمخه دالاندی غلطی سمی کړی.

ناسم	سم	مخ	ليکه
آر	آره	۱	۴
پټ مرد	مرد	۵	۲
سړه	مېړه	۵	۵
نميکرد	نمی کرد	۱۰	۶
مطلوب بدست	مطلوب ازان بدست	۱۰	۴
ازمانوش می کند	آزمایش نمی کند	۱۱	۲
آزمودن	آزموده را آزمودن	۱۱	۸
گتی	گیتی	۱۲	۱
مېرونه	مېړونه	»	»
سخن	سخن است یعنی	»	۶
کند	کنند	»	۷
می کند	می کشد	۱۴	۳
خرالي	خرابي	»	۱
غوغر	غرغر	»	۳
اصیل	اصل	۱۶	۴
می ترسانو	می ترساند	۱۹	۸

۴۵۰:- یو یې ګټي، سل یې خوري.

ترجمه دری : یک تن کمائی می کند و صد تن از آن استفاده می نمایند.

مورد استعمال : در موردی استعمال می شود که یک تن کارگر ماهر و مفید بجامعه را ستایش می کند و هم چنان می نماید که یک عضو فعال جامعه می تواند از فعالیت اجتماعی خود صد تن را مستفید گرداند.

450.—'One person earns it and hundred persons consume it.

The above proverb is used in the case of a skilful and useful laborer who sincerely contributes to his society. Furthermore, it also appears that an active member of the society may enable many people to benefit from his activities.

ضــــروری یادونــه

لطفاً دی ۴۳۶ نمبرمتل په ۴۳۹ او ۴۴۶ نمبر متل دی په ۴۴۹ مخ کی تصحیح شي

ناسم	سم	مخ	لیکه
مرد	مرده	۲۱	۵
مړه سو	مړه سوه	۲۳	۱
نیز	نیزه	۲۸	۳
سر	سرچشمه	۲۹	۲
لپه	لپ	۳۱	۴
اتن	اتڼ	۴۱	۱
سم وی	سم دی	۴۲	۲
بشمر ر	بشمر	۴۴	٦
رېخت	ریخت	۴۵	۳
عموماعا	عموماًعادت	۴٦	۳
مهمان دت	مهمان	»	۵
پرسېد	پرسیدند	»	۴
میگوید	می گویند	۴۷	۵
برمشکلات	مشکلات	۴۹	۵
داد	داده	۵۱	۸

ناسم	سم	مخ	لیکه
ضرا لمثل	ضرب المثل	۵۳	۸
ضرا لمثل	ضرب المثل	۵۴	۷
برشت	بر پشت	۵۶	۳
بوجود	برخود	۵۶	۶
خای دی	خای ای	۵۷	۱
وذلیل	وذلیل	۵۸	۵
معشیت	معیشت	۵۹	۵
تنـکه	تنسکه	۷۱	۱
مود	سو	۷۲	۷
میداد	میدارد	»	۸
کتی	کتی	»	۱
وسدلی	رسیدلی	۶۴	۱
بجای	بحدی	۷۴	۷
مدت	مذمت	۱۱۹	۳
ور نمی دارد	ور نمی دارد می باشد	۱۲۶	۶
د پلار	پلار	۱۳۹	۱

ناسم	سم	مخ	لیکه
تهید	تهیه	۱۳۹	۸
پښی	پښې	۱۵٦	۱
نازی	تازی	۱٦۳	۸
بارجبار	بااجبار	۱٦۷	۳
خاضر	حاضر	۱۷۲	۲
زبا اند	زیاد اند	۱۷٦	۲
تقبوح	تقبیح	۱۸۱	۳
خوست	خوبست	۱۸۷	۲
انفاق	اتفاق	۱۹۳	۳
«میر»	«میری»	۱۹۷	۲
شخصی	شخصی	»	پاورقی
نظاهر	تظاهر	۱۹۸	۷
بیدادگری	بیدادگری	۱۹۹	٦
اید	امید	۲۰۲	۳
بالا	گذشته	۲۰۳	۳

ناسم	سم	مخ	لیکه
میگفت	او میگفت	۲۱۲	۳
وجیزء	وجیزهٔ	۲۲۱	۳
دراشخاص	در مورد اشخاص	۲۲۹	۳
خواهد	خواهند	۲۳۳	۲
متوجه	نقص متوجه	۲۳۰	۳
پدیر	پذیر	»	۵
لیاهت	لیاقت	۲۳۱	۳
دل هل	دل پدل	۲۳۳	۲
درمی گوید	در دری می گوید	»	۷
دبارهٔ	دوبارهٔ		۳

ناسم	سم	مخ	لیکه
بخانه	خانه بخانه	۲۵۳	۳
په کوروکی	په کوروکی اوسی	۲۵۵	۱
اشخاصیکه آنها	اشخاصیکه سالها سیر بوده اند اگر	۲۵۹	۶
آنها ازخود	ازخود	۲۵۹	۷
سیر	سیری	«	۸
با ب	بآب	۲۶۰	۲
بسیازد	بسازد	۲۶۵	۸
دشمن	دښمن	۲۶۶	۱
پدارن	پدران	۲۶۸	۴
سطر ۴ و ۵ و ۶ زاید است		۲۷۵	
در خدمت	در مذمت	۲۷۶	۳
عرض	غرض	۲۷۷	۱
دنداش	دندانش	۲۷۸	۶
مسلمان	مسلمانان	۲۷۹	۱۱

ناسم	سم	مخ	ليکه
نکبر	تکبر	۲۸۳	۳
گریده	گزیده	۲۸۴	۴
شخض	شخص	۲۸۴	۵
زیا	زیاد	۲۹۵	۶
لنگیری	تنگیری	۳۰۲	۱
اب	آب	۳۰۸ ،	۲، ۳
می ریزاند	نمی ریزاند	۳۰۸	۵
خد	خدا	۳۰۹	۹
بعمل	بعلل	۳۱۰	۸
ما ننند	مانند	۳۱۴	۷
مینکید	میکنند	۳۱۵	۴
رقیصده	رقصیده	۳۱۸	۲
می تراشد	می تراشند	۳۱۸	۷
ازخوربخور	ازخود بخور	۳۱۹	۲
هچ	هیچ	۳۱۹	۵

ناسم	سم	مخ	ليکه
کنایه	کنایتاً	۳۲۰	۵
گته	گټه	۳۲۲	۱
مود	سود	۳۲۲	۲
می‌گرد	می‌گردد	۳۲۷	۵
آیند	«آینده» و	۳۲۹	۸
میخواهی	میخواهد	۳۳۰	۲
زو	زر	۳۳۲	۲
ته	تئی	۳۴۸	۱
کنایه	کنایتاً	۳۴۹	۵
پیشگویی های	پیشگویی‌های	۳۵۲	۳
غوځی	غورځی	۳۵۴	۱
لښکری	لښکردی	۳۵۷	۱
مبارزی	مبارز	۳۵۷	۴
څي	چې	۴۴۵	۱

PAGE	CORRECT	INCORRECT	LINE
238	oppose	oppsing	4
247	between	of	3
255	due to	from the	1
266	you	your	3
274	wisdom	widom wishdom	1/3
279	priest's	priest	1
312	to	of	1
313	a hundred	hundred	2
314	danger	loss	3
320	out of	from	1
340	the work	work	3
341	can not be accepted	must not be acepted	4
348	it was his	it is his	2
357	is in	is	1
370	rule in	live in	1
398	tries	try	3
428	spat out	spit out	2
446	torture	tortures	1

PAGE …	…CORRECT	INCORRECT	LINE
108	lengthy	lengthey	4
113	money	monery	5
115	monstrous	massterus	1
134	only	ony	1
151	two	too	3
153	people	peoples	2
158	Add after	line 2:- When there is no modesty or shame in a society	
160	it	its	2
162	to	than	6
165	entrance	entrence	1
170	impressive	impressve	1
200	sows	sow	2
208	eat	east	1
220	there	their	1
223	nature	hature	4
232	blind	blined	3
235	ruin	ruing	3

PAGE	CORRECT	INCORRECT		LINE
238	oppose	oppsing		4
247	between	of		3
255	due to	from the		1
266	you	your		3
274	wisdom	widom	wishdom	1/3
279	priest's	priest		1
312	to	of		1
313	a hundred	hundred		2
314	danger	loss		3
320	out of	from		1
340	the work	work		3
341	can not be accepted	must not be acepted		4
348	it was his	it is his		2
357	is in	is		1
370	rule in	live in		1
398	tries	try		3
428	spat out	spit out		2
446	torture	tortures		1

PASHTO PROVERBS

Selected and

Translated into Dari

By

A. R. Benawa

Translated into English

By

A. M. Shinwari

International Centre for
Pashto Studies
Academy of Sciences
of Afghanistan

Kabul (1979)